מסכת יבמות

פרק א מ"א וגרות גרותיכן. עי' רע"ב ותוי"ט. וה"ל נמ"ל עליה כיון דהיא ח"ל קרא ח"ל דבלא עליה ה"א דהכא' לגרור שלא במקום מצוה דיבום קמ"ל: **שם** עד סוף העולם כתבו התוס' הכא לא שייך למיפרך כיון דתנא עד סוף העולם גרות גרותיכן למיתני לא זו אף זו אב"ל. (ועוד כתבו כיון דתנא גרות גרותיכן עד סוף העולם למה לי. ותירצו כיון דמלגרור דהכא' הוה אתיא דתרתי הוה דאסיקן דלגרור משמע תרתי בני רבי"ן ס"ל. הנה בית מקומות אחרי' בגמ' לא זו אף זו קתני. ויש מקומות לא קאמר הכי ומדייק כמה דיני ס"י זה ולא מצני כן. וכן זו ואל"ל זו קאמר בכמה דוכתי. ובתשובה ב' בני מתה בתו מדייק תפ"ג מ"ו ומסיק דבא זו ואל"ל זו קתני. ולע"ד לכלול כלל ופסק בדבר דשנין זו ואל"ל זו הוא כדי ליקח דמיון לדין הראשון. ומתבאר עפש הדין לראשון יותר ע"י דין הפני והוא כאלו קתני בשנה, כדמיתו הרבה פעמים בגמ' דכשהוא כך נעשה כאלו הוא כך. ויהיה א"כ דין הפני עיקר הדין ודין הראשון מסתפק מן הפני. וכן בני לוי"ז הדין הב' מסתפק ע"י הראשון. וכאן א"כ לכלול כלל דכל מקום שהני הדינים שייכים ח' לתנינו ומסתפק זה מזה בעצמו. לא אפ"ל לוי"ז זו ואל"ל זו. וה"ב ע"י גרותיכן מסתפק גרות גרותיכן: מ"ב שם בריות. עי' רע"ב ותוי"ט. ולפי' רמב"ם ק"ק לתה דוקא הני שם הא בכל הע"ו לילו בשאו בעבירה נמי הדין כן. ולפירש"י ק"ק מה זה ענין לכאן שנקט חומרתן מה שבחומות ושם אחרים לכן נראה דשני הפירושים נכללים בדברי המגה. וה"ק דע"ו נשים דלעיל יש שפומרות ושם אחרים פומרות דהיינו אם נישאת בעבירה. דמת"ל אי נישאת בעבירה אין קדושין מופסין. ואי נישאת לאחרים אין כאן לכת יבום:

פרק ב מ"א עי' תוי"ט ד"ה ר"ש אומר דלא זו אף זו קתני. זה מוכן ג"כ ע"י הא' כללא שבתבו בפ' לבעיל. דעיקר הדין הכלמד מה"מ הוא דינא דרישא. ופי"ז אחרי' ג"כ דדינא דסיפא דעדיין יבומי הראשונים עליה, ומדייק בלישנא דגמ' דף י"ט ותרוייהו לדבון אילכתיך ולזא"ז קתני עי"ש. ומאי אילכתיך הוא זה ולדבריהו מובן: מ"ג איסור מצוה ואיסור קדושה. עי' תוי"ט ד"ה אלמנה לכה"ג. משום גזירה אטו ביאה שניה ואיתא תו בגמ' הלר אחר רבא לאו מילתא היא דאחרי דאר"ל כל מקום כו' אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב כו' ס"ל אפשר בחלילה כו', מיתיבי ואם בעלו קנו מיומתא. והקשו תוס' מימה לרבא נופיה מותיב מהך ברייתא והשתא אחותא מיניה מכ"ל. ולע"ד לתרץ דלאחותא מאי מותיב גמ' דילמא ס"ל דבא היכא דעדיין אלי לקיים לכל יעבור הל"ת לשולם. אבל הכא דאפי' אחרי' לא קני מ"מ כבר עבר הל"ת והוי השתא כלא אפשר לקיים שניהם. ומומב שיהיה קני כי היכי דלא יעבור לאפקע אל"ת דהא השתא אתי דלא קני לא אלי תו לאיהדר הל"ת. מיהו נ"ל דהא קי"ל כאביי דהני קי"ל שיעוי קונה דכל מילתא דא"ל לא מעביד אי מעביד אי דאי לא אסיר אמאי לקי. א"ל אדרבה אי אחרי' קני ומהכין מעשיו הרי לקי. ואי לא קני לא עבר כלל אל"ת ולא לקי. וא"כ א"ל דרבא לשיטתו דס"ל אי מעביד לא מהני. והא דלקי משום דעבר אמיתרא דרחמנא. וא"כ אי לא קני אף דלא אהני מעשיו מ"מ עבר אמיתרא דרחמנא ולקי. ומש"ה דייקינן ליה השתא כלא אפשר לקיים שניהם. ולקי ולא עבר אל"ת לאפקע. ומ"מ לדינא אין נפקותא בזה בין רבא לאביי: מ"ד איסור קדושה אלמנה לכה"ג. עי' תוי"ט שהניח בל"ע לתה ליף בגמ' מדכתיב קדושים יהיו לאלהיהם ולא מהאי קרא גופיה כי קדוש הוא לאלהיו. וכ"ל דשם בגמ' ס"ב איתא נמי אלמנה מן האיכוסין נמי עשה ול"ת היא דכתיב קדושים יהיו כו' ואתה ולאי לא קשה דיומא אכי דאינה הוא כו' דזה לא הוי רק אתיא עשה מפני שהוא קדוש ס"ב אי מהיר אותו עשה. ולא מוכח נמי מזה דכי עובר לאו קדוש הוא. אבל מקדושים יהיו ואח"כ מזהירים. משמע דבזה איקרי קדוש מה שנזהרים בזה וכיו שפיר איסור קדושה דבזה האיסור תליא קדושתו. וע"ע בגמ' ר"י מחליף ומה שאמרו רבא ואביי: **שם** גרושה והלוצה לכהן הדיוט. ק"ל למה לא נקט מנה חלוצה ושוה לכה"ד האמור נמי בסוגיה, ולמה שייך דוקא הכי. מיהו אחלוצה לא קשיא דבכולל גרושה היא. דבאריתה גרושה ובשאה אחיו ממילא נעשית ג"כ חלוצה לגבי יבם. אבל שוה קשיא. וי"ל דתנא לא נקט אלא מה שיש בו רבותא. בשלמנה לכה"ג ולאי דבותא דקפקיק ואני ל"ש בשוחין ול"ש איכוסין בדאיתא בגמ'. ובגרושה קמ"ל אע"ג דאיכא ל' לאוין כמש"ל דנעשה נמי חלוצה. וה"ל לאין עשה דוחה ל' לאוי ואינו עולה ליבום כלל ולא לחליצה. וחלוצה נמי קמ"ל אע"ג דאיסור קיל הוא אפ"ה לא אתיא משום גזירה ומחזיר ולהיו דוקא משום קדושים יהיו לקדושה דגמ'. אבל חלוצה היא בכולל גרושה ושוה נמי בכולל תומרא דגרושה דהתם ב' לאוי. וכן בשוה דבשבא עליה אחיו כשעשה ג"כ חלוצה ואין כאן לד קולא ותומרא: **מ"ה** שוקק את אשת אחיו. כתב התוי"ט את אשתו אל"ל. ולענ"ד נראה דאדרבה דוקא קתני אשת אחיו דהיינו שמת המתחל והכשר מיבם את אשתו. וליבום דקתני היינו ליבום ממש לא לחליצה. והיינו דקמ"ל מתני' לאפי' יבום קמ"ל. והא דנקט בגמ' מיתקק נמי זקיק דמשמע שהמתחל שוקק את אשת הכשר. היינו משום דקושיא ואיתא ה"ל קאי גם אחבא דלעיל: **שם** כן מכל מקום. עי' תוי"ט שהמה על הקמ"ש שפי' אין. דעליו לא משמע כן. וגם אין חילוק בין אין לאין רק בסמיכות עי"ש. והנה בקדושין דף ל' (הובא כאן בהגה"י) איתא אין לה ולא עליה. והנראה בשיטי כי הפרש בין אין ולא. אין יאמר על הפעל כמו אין לאחוז בביתו לא יאמר על הפועל לא תאכל. ס"ב מלת אין הוא בלא סמיכות שהוא מדבר על עצמות הדבר. והנה אין מתומה ואין כל, הם כמו אין בתיהו קאי על דבר ידוע כמו אין לאחוז רק קאי על הכלל. ולפי"ז אין לאחוז איהו נכון לפי אמיתות הלשון. ולהיה על לא דבר לא יאמר על אין דבר. כי לא דבר קאי על הפועל כלומר בלי דבר עשה זה. אך על כי אין דבר יתכן שזה קאי על הפעול. שמעני שאין דבר עשה הפועל כן. והנה וילאה אנס אין כסף. זה הוא כאלו יאמר על אין דבר וזה לא יתכן בנזכר ס"כ דרשי' אין דקאי על הפועל דלאחוז זה אין כסף כלל. דאל"כ הו"ל לאיתר בלא כסף. אך בלא קאי על הפועל שהיא האשה ומשמע אין לה כסף. אהא קאמר אם לא

ילדה לא ולא ילדה אין יאמר אן. שאה קאי על דבר ידוע ולא על הפועל. ומ"ל דאן הוא כך. דכתיב מאן בלשם הספועל בלשם ומאן קאי על הלוה שהוא דבר שלישי וא"ש דבריי הקמ"ש. דבלא דבריו ודאי ק' הא כתה אין איכא בשורה אחר אין למדרש כן. ולפי דבריהם כל אין שבתקרא הוא כתו אין רק הנקודה השמנה בסמיכות. וכן זרע לא לה קאי על הפועל דהיינו האשה. משמע דהזרע לא לה. אבל זרע יש"ל להיות יש כמו כי לא לו יהיה הזרע. ואין לה קאי על הפועל דהיינו זרע אין. וזה ולאי אף אם נאמר דהזרע מ"מ איש בכלל. מ"מ הזרע בעצמותו יקרא זרע רק לא לה יקרא הזרע. ולא ילדה א"כ זרע אין לה. ואלא מאי הו"ל למיכתב הוי אומר אן לו. אע"כ אין כמו אין דהזרע מ"מ נמי אין. ומאי דקאמר אין עליו היינו שמלת אין יורה שנעיין עליו ודו"ק. אתן לך משל על פועל ופעול שכתבתי לאובן לא אכל את הנחש הרי לאובן פועל ולאת פעול. ולא קאי על לאובן. אין לאת עם לאובן אין קאי על לאת שהוא פעול: **שם** ומן הנכרית. עי' תוי"ט שמתה על הרמב"ם והרמ"ב שפי' מדלא כתיב כי תקיר וזה רק לר' שמעון. ולכאורה אדקשיא ליה עליהם יקשה דקאמר בגמ' ע"מ כן בתך כו' וקאמר בגמ' אלמא קסבר רבינא נכרי ועבד כו'. ומדקאמר ליתא קסבר רבינא משמע דרבינא סבר כר"ש והוא דלא כהלכתא. לכן כראה דוראי לר' יוסי בר"י נמי קשה לתה כתיב כי יסיר ולא כי תסיר דהא ולד נכרית כתותה כבר מוכח. ע"כ בהא ס"ל גם לר"ש בר"י דבשבעה אומות יפלי' מכי יסיר ובשאר אומות ילוף מקרא אחריתא דלאיתא בגמ'. ואי לאו דגלי קרא בז' אומות לא הוי ידעי' לאדם בשאר אומות. א"כ הוי אתיקמינן אידך קרא בז' אומות. משה"ה בפי הכתוב לשנות לשונו לכתוב כי יסיר. דאף דלא דרשי' מעמא דקרא. מ"מ הו"ל למיכתב כי תסיר. וכ"ש דדרשי מעמא דקרא ס"ל דעיקר קרא לדבון כל המסירין. ומדלא כתיב כי תסיר תוכח ממי דולדה כתותה. וא"כ מסורן הרמב"ם. ובעיקר דרש דכי יסיר (כתותה) בשאר אומות מקשים דילמא קאי על ממיו. ובכך הייתו בנו של יבמאל ממש. וה"ק בתו של נכרי לא אסרה לבתך כי יסיר כאב את בתך דהייתו בעל בתו מאחרי. ולקמ"ת דיותר תסיר אשה את בעלה מעיקר אב האשה ע"כ הל"ל כי תסיר. ובגולה מצא כתב התוי"ט בשם ל"י דיותר מסירה אשה את בעלה מבעל את אשתו. אבל אינ את בתו ודאי מסיר. ע"כ קאמר כי יסיר בעל בתך את בתו שהוא בתך וק"ל:

פרקנו מ"א רא"ש בש"ת יקיימו. עי' תוי"ט שמתה על הרמב"ם דפסק כר' יוחנן דלאחותה חזרה והותרה. ואפ"ה פסיק אם כנסו מוליאין כת"ק הא אי נשאו לאחותה אחר שיסת שניה הו"ל הותרה ונאסרה ומזרה והותרה עי"ש. ולכ"ד דהתוס' כתבו דהא דפריך אר' יוחנן לתה לא פריך אדב ותיקנו משום דס"ל חליצה פסולה (הייתו שחיצה עולה ליבום) לריבון כל האחין לחלוץ לה. אלבן א"ל שייבם הב' שהרי לחלוץ לה. והרמב"ן פסק להדיה כרב בהא דחליצה פסולה (עי' רא"ש). וא"כ לא מבטחת לה חזרה להתירה הראשון אלא בשמתה השניה. אבל אי חלץ לשניה לא מהני. דהא לריך גם אידך לחלוץ לה והוא לאחותה אחות אלופתו. וממילא ל"ק כולל קושיא ריב"ח ממתני' דמיילי בחיים. ומש"ה א"ל דאי כנסו מוליאין לאפי' כנס בעל השניה תחלה. מ"מ הא הוא בעילה פסולה דהשניה אין לה היתר כלל. והרמב"ם כתב להדיה הובא בש"ע ק"ע סי"ש שאין זיקת הנכס מסתלק בעילה פסולה. וכיון שכן הרי לא תוכל הו לאפשר בפטור מעשה וממילא זקוקה עדיין גם לאח בעל הראשונה ע"כ לא הותרה הראשונה. ומתוכן א"כ הרי"ף כפי שהביאו רמב"ן דפסק כרב וכו'. אבל הרמב"ם עדיין תמוה שהוא כתב להדיה גם בחלוץ לשניה הותרה הראשונה ליבם. וגם הטור כתב שהוא פוסק כשמואל וא"כ עדיין קשה. ולכ"ד לתרץ על הרמב"ם דלפי מה שפסק (תוכה בב"י סי' ק"ע בסופו) דחליצה פסולה מהני לעשות אבל לא לאסרה. אבל בעילה פסולה אף לעשות לא מהני. וא"כ א"ש דזוקה בחלוץ לשניה דעיקרא זיקתה של שניה לגמרי דסרי לעשות מהני ומאחר זיקתה אל הראשונה וכיון שהותרה הותרה. אבל בשכנס השניה עדיין לא פקע זיקתה שהרי בעילה פסולה לא מהני לעשות וממילא גם הראשונה לא הותרה ממנה זיקת השניה. ואף אם נפקוק להם שהשני יוציא וייחלץ והראשון ייבם א"כ הא מותרת הראשונה. ז"ל דאין אנו רשאין לפקוק דשמא קדים בעל הראשונה ויחלוץ ויוציא ואתי ליבומי אידך. דשבני מה חיכפת בין זו לזו כדפירש"י ד"ה ולימא ליה גזירה ע"ש. מתני' דקתני ולא מתיבות דמשמע ליכא דין יבום כלל כדאיתא בגמ'. מש"ה הולרך ר"י לומר אחיות אינו יודע מי שנאה. אבל להרמב"ם נכון. אבל הרי"ף שהביא המשנה כלותה ל"ל הכי. ול"ל כתירוץ א' לפי הרמב"ן. אמנם להרא"ש עדיין נשאר בקושיא שהביא ג"כ המשנה כלותה וק"ל בשמואל דא"ל לחזר: מ"ו מת הכהן ובכרים. עי' תוי"ט בשם הטוס' דהכא לא קאמר גמ' זו ואל"ל זו קאמי משום דמשנה שלישה לריכה היא עי"ש. ולפוס האי כללא דכיליתי בפ"א מ"ה. א"כ בלאו הכי א"ש דהא אין לב' הבבות שום שייכות זו בזו בסברא ובשעתא וכו' בסמוך: מ"ז גירש א' מבעלי אחיות. בגמ' דף י"ב דייקי' עשמא דגירש ואח"כ כנס כו'. ותבני רבא זו ואל"ל זו קאמי עי"ש. לפי הכלל שנפ"ל והזכרתי במשנה דלעיל הכי מפרשינן הכא דהא יש פלוגתא אי מיתה מפלת אי נשואין מפלת. דאי מיתה מפלת א"כ מה שהיו לרות יחד קודם גירושין לא נפקא מינה דלא היה אז שום זיקה. ובנשואין מפלין מהני זה שהיו לרות אז דבר היא הזקוקה משמת נשואין. ועתה א"ש דבכי הכא וק"ק אף שהיו לרות יחד קודם גירושין אפ"ה דומה ממש לדינא דתתני' דהיכא יחד שלא היו לרות. והיינו משום דמיתה מפלת לא היו לרות בשעת זיקה:

פרק ד מ"ג וא"ה אומרים נכסין בחזקתן עי' תוי"ט. לא יכולתי להבין מי דחקה לרש"י והמוס' והרמב"ם לפרש דקאי אנכסי אלן בגזל. ופי"ב קשה קשיות כתוס' אח"כ. ולפי' תוס' קשה נמי למה לא כביב ותני. וגם עוד קשה כדאיתא בהשגה שנאלו. למה לא פירשו דכלל והדר פרש קתני כדי להבין טעם הדבר. ופ"ב אמר נכסים כולם בחזקתן והדר מפרש דמש"ה כתובה בחזקת בעל וא"מ בחזקת יורשי אב. אבל מלאן בגזל לא מפרש בפ"ע משום דל"פ בהא ב"ש וב"ה. והכי משמע גמ' דקאמר ס"ק מתה מה ישאה בכתובתה ונכנה נכסים כו' ובה"מ כו'. ומדמסיים ואחיל דברי ב"ה לומר דרק בהא פליג. משמע דנכסים בחזקתן בשמשנה כולל פלוגתא דב"ה וב"ש וא"ל דהיינו ל"ת. וי"ל דאפי' אנו מפרשים הכי דכלל והדר פרש ק"אמר מ"מ בכתה דוכתי גם בכה"ג פרכי' לאתויי מאי. ע"כ מפרשי' לאתויי אלן בגזל אחי. ומה שהקשו תוס' על פירש"י (וכן פי' הרמב"ם) דא"כ ב"ש מוקי נכסי ג"ב אפי' בחזקת יורשי אשה מגלגי מלוג וזה אינו ע"ש. אפשר לתרץ

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

דב"ש גם בל"ג. קאמרי יתלוקו. והא דקאמי נכסי מלוג לבעלה נקמי דהא מיקר לבעלה דב"ש דיורמי הבעל מעלים בחלק יורשי אב. וא"כ כ"ש הוא דבל"ג מעלים חלק מיורשי אב. ומאה פליג ב"ה וכולל דתמיד בתר מתקה אזלי. ולולי דמסתפינא הייתי מפרש פי' מרווה לפר"ד דלא מקני קונים הטוס' למה לא עדיב להו. די"ל דמטוס דלא דמי לא לכתובה ולא לנ"מ בדיעם המסתברא דקרקע ל"ב דכל היכא דאיתא בכתובה דמהא קיימא הוי הנכסים בחזקת יורשי אבא ומעלעלין ל"ב כיון דהבעל חייב בתחריותן הויין בכתובה (ודוקא בקרקע מחלקין בכתבת הטוס' בין הכא להלי דב"ב). וזה ככלל בלשון נכסים בחזקתן דהיינו קרקע כדיעה ומעלעלין כדיעה. ועי' בטו"ש סי' ל' סי"ג וסי"ד דבעל שמכר לא"ב קרקע לא מהני מעלעלי מהני: מ"ד הכי היא כתמתו לכל דבר כו'. עי' תו"ש מ"ש בטס הטוס' וכה"ר. לכתובה מלי מקשו הא מרויח הוא מרויח הוא דלא לאו דמן הטמיס הקנו לו כוי כתובה רמשונה כל"ב שהכניסה מעלה. וא"כ לריך לכתוב לה כתובה דאוריתא. ובכביו שהקנו לו א"ל רק כשאין נכסים מרמשון. וי"ל דק"ל דהלשון לוו מדוקדק דהול"ל ובלבד שאין לה כתובה ממנו. ולמאי קאמר על נכסי. ע"כ דבהא נמי איכא לפקוחא במאי שבל נכסי הראשון. מיהו י"ל בהא דמש"ה נקוט על נכסי כו' כדי לאתמעי' דאם אין נכסים לראשון תקנו לה דבנן כתובה מדאוריתא מהני. וכתיבוך זה מעמע מלשון רש"י בכתובות ד"ה אשה כו' אין עליו לכתוב לה שטר שמוחין עכ"ל. ר"ל שטר בטוחין מלבד כתובה מבעל הראשון. אבל כאן ביבמות פירש"י ולא שיעבד נכסיו לכתובה ויכול לתכון בכל שעה שירלה עכ"ל. לכתובה ע"כ כותבו כמ"ש הטוס' דל"מ בלישתדף ומשום דאיבעיא הוא בכתובות ע"כ פי' רש"י שם פי' אחר כל"ל. ויש לי מקום עיון על דברי הטוס' ד"ה אשה שכתבו דלמאי דבעי לתיתר דאי לישתדף בני מרי לא מרפא מתבעבדי קשה עכ"ל. נראה דפשיטא לו דאי הוי כאשתו כדוניא נכסים משעבדים דראשון כבני מרי לגבי נכסי שני. ולפיכך איכא מוכרח ממשעבדי דשני דיכולין לומר הנאתו לך מקום לגנות ממשעבדי דראשון, ולא יעדמי מנ"ל זה לחיפנא מסתברא דבשעה שנשתעבדו נכסי שני אופקעו משעבדי דראשון. דסברי אילו היו נכסי דראשון עדיין ב"ח. א"כ ודאי מסתברא דבשעבדו נכסי דשני דמאי ליקח ב"ח דראשון דיכול לוקח לומר הנאתי לך מ"ל מנכסי דשני דסברי לא עדיף נכסי דשני כיון דהיא כאשתו גמורה ושעבודה על נכסיו. וא"ל דגרם משום דקנו כבר דבשעה שקנו שלא כדין קנו. ז"ח דא"כ בכל בש"ח אם בשעה שקנו לקוחות הראשונים לא היה בש"ח ואח"כ קנה ומכר. וכי נימא דגוזה מראשון מפני דשלא כדין קנה אז זה ודאי אינו. ועוד דהא הטוס' ב"ק מ' כתבו גבי דלה מזה גוזה דנגד משעבדי לא ביין לומר הנאתי לך מקום לגנות וא"כ עכ"פ יהא הדין גם כאן בגוזה מאיזה שהלה. וכל"ן שכתב ג"כ אינון זה לחיפנא בלתת לא קשיא לית מו מהך איבעיא. והיינו מסברת הנ"ל. ועוד קשה הא אי הוא מבוטל ג"כ לכתובתה. א"כ לא יגבה מבותפין שחייבים יחד לא' דגוזה מזה מהלה ומזה מהלה. אבל אי אחרי' אשה הקנו לו. נראה ס"ל דומה למי שאשה אשה שניכם דאחרי' ע"ת בכתובה לאשתה אינו שותף. ועוד אי לא הוי אחרי אשה הקנו לו. וס"ל יבא בתקום אחיו קלי ואין מילוק בין נכסים לאשתו לנכסיה וגל"ע:

פרק ח מ"ג אמרו לו אם אלמה נקבל כו'. עי' פי' הרע"ב ותוי"ט. ונס' באר אברהם ממה עליהם וז"ל ואם לדין יש תשובה מבואר בגמ' דעריות יוכיחו כו'. והרע"ב כתב תשובה מלבו כו' א"כ משמע דל"ש לא ס"ל מעמא דכל כבודה. ומתוכני א"כ הדרא קושיא לדוכתא עמון ומואב גופיה מנ"ל דנקבות מותרים אם לא מקרא דכל כבודה. ופיכושו הסיבו לבעל תוי"ט שכתב וז"ל לא כי פי' אין לכם תשובה כו'. א"כ נ"ל ר"ש דיליף ק"ו לא ס"ל מעמא דכבודה א"כ הדרא קושיא כו' נ"ל להרב למשכן ופשיט למעוה משובה מלבו מה שלא מכר בגמ' כו' ע"ל הב"ח. ונלע"ד לייתב דז"ל הרמב"ם בפי' המשניות התשובה שאפשר להם להביב בה לר"ש שיאמרו לו מה לעמון ומואב שבן נשפכים כו' תאמר במלחי שלא תלה ביהוקם בג' דורות בדבר בעולם ואין הלי' כר"ש ע"ל. הנה גם על הרמב"ם מעיקר הנ"ח הנ"ל. ועוד ק"ל למה פסיק דלא כר"ש הא הם אמ"ל אם אלמה נקבל. והוא הביב להם אף אי יש תשובה אלמה אמי אומר. וא"כ בבר שביעיהו לקבל את דבריו אם אלמה היא ולמה לא פקפקון כוותיה, ונהי די"ל בזה דמש"ה פסיק דלא כר"ש משום דסתם גמ' פליק דף ע"ו ות"ל דהא מלרית לתשובה היא מ"מ אמ' נופא קביא למה לא נפסוק כר"ש מעמא הנ"ל. וי"ל דבגמ' איתא מנה"מ אר"י כו' כתנאי עמוני ולא עמונית דבני ר' יהודה רש"ת על דבר אחר לא קדמו אתכם כו' ופירש"י כתנאי דאיכא דבקא ליה מעמוני ואיכא דפקא ליה מעל דבר אב"ל. ונקשה דר"י קאמר הדרשה כר"ש וקא מפרש שאני הכא דמפרש טעמא כו' דהיינו כר"י דנקבות אסירי וא"כ דבריו דלא כמאן. ובאמת ד"ה בתנאי הקשו וא"ת לר"י תיקשי ליה מלרי ולא מלרית. ועל תירולש נמי קשה למה לא קאמר ר"י כר"ש דקי"ל כותיה. לכן הנעיקר הדין ע"ל מין פקוחא בדבר דסרי ר"י ור"ש מי דבריי מעמוני או מעל דבר. כיון דבעיקר הדין אין פקוחא בדבר דסרי ר' יוחנן דורש כר"ש ופוסק כר"י. ומלאה דר"ש לשיטתו אזיל דדרים טעמא דקרא וא"כ לא בעי' על דבר דממילא דרשי' טעמא דקרא. א"כ מוכח מעל דבר דבעי למעוטי נשים לאין דרכם לקדש וא"כ עמוני ולא עמונית מיושב. ע"כ אם אינו ענין לכאן תמהו ענין דאתי קרא כדי דילוף מהכא למלרית. הו"ל דר"ש לא דרים כלל עמוני ולא עמונית רק כיון דעל דבר לדעתה קאתי. א"כ ילפי בק"ו למלרית. ור"י ס"ל דלא דרשי' טעמא דקרא א"כ לא מוכח מעל דבר רק מעמוני. וכיון דהקרא מגלה לן טעמא ממילא לא מוכל למילף למקום אחר. וי"ש סבר דהא דכתב טעמא לדרשא אתי דלא הוי לריך הקרא לכתוב טעם. דממילא הוי דרשי' הטעם שהוי יודעים לא שלא קדמו בלתם ובנשים והוי ידעינן דנשים אין אשם לסם. א"ו גם לנשים היה אשם. ואולהן הקרא לאיכתב דנשים להתיבם וממילא מוכל למילף ק"ו למלרית. ואהו שכתב הרמב"ם שאשה לסם לשביב כלומר לפי שיטתם דלא דרשי' טעמא דקרא ודאי היו יכולים להביב דזיל בתר טעמא. והא דלא הביבו כן מפני שבא להביב לר"ש לפי שיטתו דדרשי' טעמא דקרא ע"כ הולרך ר"י לומר עריות יוכיחו, אבל לפי שיטתם ודאי לא שריין רק מאי דשייך טעמא דקרא משא"כ במלרית. וא"כ לא קשה קושית תוס' ד"ה כמאני דמקשה לר"י מלרית די"ל בזה ודאי גם ר"ש ס"ל כר' יוחנן דשאני הכא דמפרש טעמא וכן הן כדברי הרמב"ם הנ"ל ודברי הר"ב ותו"ט לתמקנא והוא ברור לגב"ד בטיי. ועתה מתורץ מאי קושית הנ"ל דר' יוחנן נקט קרא דר"ש ופוסק הדין כר"י (דהא ר"י מתני' קבעי לפרש ומתני' קא שקיל ומרי מלינא

(נשים ח"א)

דר"ש דדרשי' טעמא דקרא. ולפיכך דרים מעל דבר). דלפי הנ"ל הוי רק ר"י כר' יהודי ולפי הנ"ל אתי נמי שפיר דפסקי' כרבנן אף דאמרו לו אם אלמה נקבל. די"ל דה"פ אם אלמה בלבד אתה אומר לא נקבל. אבל הבתה שמאמר אלמה עם קושית א"כ ע"כ רבותין שמאמר לך ס"ל דדרשי' טעמא דקרא והוי דברי ימיד. או י"ל ע"כ רבותין דלא כראב"י ודו"ק. ומתורץ ג"כ קושית תוס' ד"ה שכן. וקומת דאליבא דר"ש קיימינן כו'. ולפי הנ"ל לא קיימא ר"י לשיטתו רק לשיטת ר"ש וס"ל בדף כ"ג דאינו ממזר:

פרק ט מ"ג ולא פיכות. עי' תוי"ט בטס הטוס' שהקשו על פירש"י ורע"ב פיכות שאכל דא"כ נכלל בולה בלאות, ולעד"ל יש ליישב פירש"י ורע"ב. הנה על רש"י ולאי לא קשה שהוא פי' על ולא בלאות שהקיים מן בנדים שהכניסה לו כו' ע"ש. והו ולאי אינו כפל לס פיכות ביומה ואלכן הבעל שחייב לשלם לה. שהני הדין יתכוב פיכות ויקנה קרקע, ואין לו רשות בלל בהנך פיכות. ולא קנסוה חכמים אלא מה שאכל אז בדינא. דהיינו שהכניסה לו הבלאות שיהא הוא משתמש עמהן והוא לא היה מכלה אותן רק השתמש בהן ומעלמן בלו והרי אם פחתו לה. אבל בפיכות שאכלן ממש והרי הוא מכלה אותן אינו מוכח זה מבלאות וזהו שפי' הרע"ב על בלאות שהשתמש בהן:

פרק יא מ"ה אינו סופגין. עי' תוי"ש בטס הטוס' תימה לר"ש לתמאי לא קאני גבי ואין מעמאין לחתים דרישא ואי משום דתנן בסיפא לא הם לעמוד. הא קאני גבי כל שיים לחויות לכהוה. דאם נשא שאינו לחויות אינו סופגין. לכן נראה דמש"ה נשב ונער עד הכא כדי לאמעי' שוד דיהא דהיינו במאי דסמיך דין זה דאין סופגין לאמאי דקאמר מדין תרומה יצא לו רבותא דאפי' עשה שני דברים סותרים דמש"ל חייב מלקות. כגון אכל עבל וגם נעמא לחם. דאי כהן הוא ופעור על העבל א"כ לוקה אשומתה והוי כהתראת ולאי אפ"ה פטור. ואפי' עשה שניהן בבת אחת מ"מ לא חל ההתראה על א' מן הלאוין בנירור. אבל בס' בן מ' ובפק בן ז' דבקלל בב"ח חייב כדאיתא דף ק"ח. אמם הוי התראה ולאיתא על לאו אחד ועי' מהרש"א: מ"ז שולה בתשמרו על זה. עי' תוי"ש שמפרש דלא כרש"י ותוס'. ומתרץ תמיהת הטוס' דמהרי תיתי יהא שולה בעל כרחה. ולעד"ל דרש"י ותוס' לא נעלם להם דבר זה. דאל"כ מה פריך אדקתני שולה בעל כרחו משמע אי תני בעל כרחה א"ש והא אבעל כרחה נמי קשה כקושית התוי"ש ואתאי אין מדיתין אותו מעביית מלוותה. וגם קאמר הא בשינא דיעבד מלוה משמע דאסור לא קשה ליה לרש"ש. ומש"ה מקני תוס' שפיר כיון דרק מלשון שולה קדייקת אותה בעל כרחה. וגם רש"י מפרש בתתני' משום דתוכה כל"ל דגם בעל כרחה הוא שולה. ומעתה נראה דזה ידע גם המקשן דהוא יכול לעבוד בעל כרחה כדי שלא יתמרו עליו פסול הוא. אבל אם הוא אינו חס על כבודו נמה יכפוהו הם אבא מבני מפני פגם משפחה. ומ"ש הטוס' וקשה תיתא נראה משום דבאמת אין זה קושית כ"כ דאי הוי תני עלה הוי מני עלה הוי נמי שמעי' דבעל כרחה דהיו מפרשים עלה בשני המשמעות אינו מולק כמ"ש רש"י. וא"כ מדלא קתני אינו שולה והוי ידעינן בתכ"כ שאינו מולק. אבל"כ הוי ידעינן שעולה בעל כרחה והכ"ל לאיתני עלה:

פרק יב מ"א שיש לו עקב כשר. עי' תוי"ש מה שמקשה על פירש"י ולא ידעתי למה לא מעמע לפירש"י מה שמבאר לפירוש הראשון הייתו בית שלא אחוז שעל העקב כשר רק דיעבד: מ"ג אבל לא קראה מלאכה כשרה. הקשו הטוס' הא נס תמיה בקול פסקי' דעקיתת שפתיו הוי מעשה ע"ש. ובתוכה נאמר לתרץ בזה דהתם נעשה מעשה ע"י דבות שהולכת הבהמה. אבל הכא לא נעשה מעשה ע"י הדבור וכון:

פרק יג מ"ד זה הכלל. משמע מרש"י שעשה הדבר דכשמתאנת אח"כ אינגלאי מלתא דעדיין מעשה קעמת בה. ול"ל דזה הכלל לאתויי מיתון דחבריה דלא כתבא שנשה ממני לקמן. מיהו זה כבר מוכח מדיוקא דרישא ועדיין קשה זה הכלל לאתויי מאי. והכמ"ב פי' אפי' הכבה פעמים גרש והחזיר ומילאה בו. אך נכוים דבריו למ"ד תבכה. אבל לשולה דקאמר כגון שנשבה בגיטין א"כ קשה לאתויי אתי אפי' היכא שמלמדין אותה לשמן דנזה יש סברא לומר אינגלאי מעשה קעמת בה. אפ"ה מבטל מיתון נשואין שלו. ומותר בקרובותיה ולא פסלה מכהונה. וע"כ כן הדין דכשמלמדין שוקיין הכשואין דאל"כ למה מלמדין: מ"ח אי מלינתה. פי' הרע"ב וכן רש"י לכשתגדיל. וז"ל הבאר אברהם וכתבו הטוס' דמוכרח לזה מדתנן פי"ב קטנה שנלאה מלינתה פסולה. ולכאורה אין ראיה משם דהתם בקטנה שהיא נשואה גמורה מה"ת. והדע דעלה דהאי מתני' אמרי' אינ כתיב בפרשה כו' והכתוב לא חייבי בנשואה דהבנן. אבל הכא ביתומה דכשואה מדרבנן שני בתליגים קעמיה כמו קידושיה שהיו בקטנותה. כדאמרי' כשם שהוא ברמיזה כו'. ושמא שאני הגיגה דגזירון כו' עכ"ל הב"ח. הנה דבריו נכונים לפי המסקנא. אבל דברי רש"י ותוס' נ"כ נכונים לפי הס"ל דפריך והכתבת בת חגיגה היא ומסיק דבא דכאן בחבשת מעיקרא דכי היכי דעייל הכי נפיק וזה ממש בקבבת הב"ח. אבל הס"ל דלא הבר ברבא. וגם דב מתני דלא ברבא. א"כ לדידהו קשה אדקשיא להו מתרבת מיקשי להו מקמיה. וכן לשון הטוס' וא"ת מיקשי נמי מקמיה הכי דלס"ל קשה להו: מי א הא"ל מלמדין את הקטנה שבמאן. עי' תוי"ש בטס הרמב"ן דהבא דעכ"פ תלה לא מיתבעא. וקשה לי דאתרי לעיל לריך לתתיתא מן המיתון ומשני מלוה שאני. ולדבת הרמב"ן ז"ל דאפי' בלא מלוה הא הכא נמי לא מיתבעא. דבי לא אמרן הכי אלו כופין אותו לתלון הגדולה להתיבה לשון ואמא אשתו אסורה עליו משום אחות אשה. וז"ל דלא מיתון הוי אחרי' כר"ג מתמין עד שתגדיל ואלא הגיו משום אחות אשה. ז"ל דר"א ע"כ ס"ל יש זיקה כדמוכח דף י"ז דלא"ל אין זיקה מוחר לבעל מצות יבמין. וי"ל לאתי שבתבתי לעיל בשם רש"י במשנה ד' דעשתה דמיתון מותרת לחזור לו מעיקרא לאחר דגלי דזה דלא הוי קדושין מעיקרא שעדיין מעשה קעמת בה. א"כ י"ל דאי לאו דמלוה שאני הוי אחרי' שמא לכי גדלה מיהבעא אחיתון ואתאר יודע אי בעלמי שיותר הוה מה לי לאתקיים אבל זה אים ומעתה נודע שאיתון לא הוה עיקר כשואין. כיון דלא בלון עוב מיאנה וזה כאילו עכבה אמלו דהוי לאשתו גמורה ומעלה שעבה אינה

בעמה

אמה שיבם הנדונה, ע"ז קאמר מנוס שמי. דמשום מנות יבום אין אמו הומשין לזה מתחתם באמה שעשו חכמים סבור מעה. אבל בסיפא אף אי גדלה ומיחכעא. לא טוכל לומר דגני מילתא דסקידושין כאמוים הוי קידושין מעלה, ז"א דהקידושין לא היו עם זה היבם רק עם המת. ואין כאן גילוי דעת שהקידושין לבעלה הוי מעילה. דשמא אילו מיאנה בבעל לא הוי מיחכעא. וכיון שאין גילוי דעת בקידושי בעלה. ממילא גם ביבם שבא מכחו אין זה גילוי באמה שנות לה בו ע"כ לא בטיבא מנוה ודו"ק: מי"ב כופין אותו שיחלוץ לה. עי' רס"ב ותוי"ש. וז"ל הבאר אברהם כתב הרמ"ב לזיקתו עליו. ממעמד דס"ל לרמ"ב כרש"י שבפל מופן שנתן לה בא בקודש בטילה. מדכתב כיון שנתן בא לזיקתו נפקלה עליו. דאי הוי בא לאחר בטילה לא נפקלה ומותרת לאחוד לו. וכ"כ הרי"ף והרא"ש דאייבי בגנב קידש בטילה. וכתב הר"י והביאו בתוי"ע וז"ל ואי"ת לדבריו כו'. והקשה מהר"ש דהא מוקמינן בגנב קודש בטילה ומאסרה עליו לעולם ע"כ (לא מצאתי כן במהרש"א). הנה לא אבין מה הכריח להרי"ף והרא"ש לפרש כן וממילא לא מוכרח מהר"ב להרי"ף. וגם לא קשה קושית מהר"ש על ר"י. דהרי יש לפרש כפשוטה דמאי דקתני בתחילה מוך ר' ולאחר ר' ר"ל אם בא לפניהם פס הגע שבידה שנכתב עכשיו מוך ר'. והוא מופן בטלתי ואח"כ נתתי לה הגע. ומשלא מותרת לאחוד לו. והיא מוכנת לא נבעלתי ומשלא שה הגע לזיקה הוי ואני אמוכה לאחוד אליו. ומשלא שמה שכתב הר"ב כיון שנתן בא לזיקתה נפקלה לו. יש לפרש שלפי שעמתה הוי בא לזיקתו. אבל הוא מופן באחת בטלתי קודם הגע והוי בא לבילתו. וא"מ נפקלה לו מעכשתה שהיא שוויה נפקלה המיכה דאיסורא מלאחוד אליו. מיהו הרי"ף והרא"ש שפיר הכריחו לפרש דאמר נתתי בא קודם בטילה משום הבריאתא דקתני לריכה בא ואלילה. ומדלריך עתה בא ע"כ מופן בטלתי אחר בא. אבל בתחילה ואלו מוכל לפרש כפשטא כר"ל. ומשלא בדקדוק כתב התוי"ש דברי הר"י על דברי הרמ"ב, והר"ל כתב עליו וז"ל שלא בדקדוק כתב כן לשיטתה ג"ק קושית ר"י ע"כ"ל. ולמ"ש מ"ש כ"ל, ואין כאן שום תלונה על התוי"ש. גם בתי"ש אח"כ כבר כתב הס"מ דהבע הזה נתן עכשיו כו'. וכתב הב"ח ע"ז שיבוש פירושיה הוא דבבר הוכחתי דהרי"ף והרא"ש והרב"ב מוקי לתחילה בבא קודם בטילה כו' ע"כ"ל. ולמאי שכתבתי אין כאן שיבוש פי' לתחילה' ולאלו מפרשי' דפשטא. ואין הכרע מפורש ברש"ב אי כר' אחי ואי כר' אחי. ואח"כ כתב התוי"ש דמ"מ מתה שהחריץ הר"ב לכתוב לזיקתו משמע שבא להשמיעו דבבריאתא הפי' כר' אחי. וא"ת לעניין דין המוחכר בבריאתא, ומה שתתה התוי"ש על הרמב"ם דלא פסיק כר' אחי. אלע"ד דהוכיח לו הרמב"ם דר"ח ור"ח לא פליגי לדינא רק בפירושא דבריאתא, דלכאורה יש סתירה בבריאתא מתחלה תני כופין שיחלוץ מעתה אדי בזה. ובסיפא קתני לריכה בא ואלילה והו"ל לתיתני לעיל כן ובכא זו שותרת לגמרי. ועוד דזה אין סברא כלל דשמא לא מוקים אנפשיה בשיש איסורא. לכן י"ל דגם ר' אחי ס"ל לדינא דמוקים אנפשיה בשיש איסור. ומשום דקשה ליה לר' אחי סתירה הר"ל מפרש הכי דישא וסיפא לאו בשוין אייבי לריכה אייבי שאמר בעלתי קודם שנתתי לך בא זה ומשלא הוי בא לביאתו וסיא אומלת לא כי הוא בא לזיקתו. לפיכך אם בא לפניהם מוך ר' היא נאמנת לאחר ר' הוא נאמן ומ"מ אי בתחילה. היא אומרת בעלתי קודם הגע והוא אומר לא בעלתי בלל הכי זו יוצאה בזה הגע שיש לה כבר דאמרי' ודאי בטיל לאחר ר'. ועלה קאמר אם בזה המכר שהיא אמרה בעלתי קודם זה הגע והוא אומר לא בעלתי קודם זה הגע ואהוא אומר בעלתי אחר זה הגע ואיהו אומרת לא בעלתי אחר זה הגע. בזה אם הוא לאחר ר' לא אמרי' מוקים אנפשיה דכיון דלדברי שניהם כבר בטלה קודם הגע א"כ לא מיבזא בזיז מיבה ודמיא לאלוסקמו או לאחתו דדמליגו גבי גע ישן דלא מוקים אנפשיה משום איסורא. ולבתחילה מייבי' אפי' בלינה אחת:

פרק טו מ"ה עי' תוי"ע שמביא בשם הרמב"ם. ולכאורה הוא נגד הירושלמי. וכ"ל דהרמב"ם פסיק בלישנא בתרא לגינה דר' אחמיה. והירושלמי קאי בלישנא קמא ודו"ק: מ"ן מנין בתורה בגינה. עי' תוי"ע דרש"ו והרב"ב פי' בדוכתא אחרינא דקסבר אלוסקה יש לה כתובה וכו"ל לפרש גם כאן. וגם בגמ' הו"מ לאיפכא מתחתי דהכא עי"ש. ולענ"ד יש לומר דהכא כ"ע מודו דיש לה כתובה דעד כאן לא מחלקינן בין בתולה לאלוסקה אלא דבאלוסקה מתחת חיבת ביאה גמר ומקני לה בתובה אף בתרן כתב לה וא"כ הכא דמוקמינן בקידש בביאה הוי דינה כנשואה. אבל דעת הרמב"ם אינו כן. ומה שתמה התוי"ע על הטור י"ל דנקיט כלשון הרמב"ם בדי להעתיק מתני' אף בדכתב לה בתובה ואפ"ה לא ידעינן איזה הוא דאייבי שנאסרה הבתובה:

פרק טז מ"א לא תנשא. עי' תוי"ע ועי' ספר באר אברהם וז"ל וכתב הרא"ש הע"ב דקתם מתני' בר"מ לא קי"ל כר"מ וקבה הטור פסק כהאי מתני' כו'. ולכאורה משמע הא דכתב הרא"ש לא קי"ל כר"מ הייגו במתי דהיים למיעוט כו'. אך קשה למה כתב הרא"ש הע"ב דמתני' בר"מ כיון דבתסקנא אתיא כר"ש כו' וע"ש ע"ל. ונלע"ד לפרש הסוגיא הנה רש"י פי' להדיא דלתסקנא בר"מ וכ"כ התוס' ד"ה וחזקה לא בדיף ע"ש. ומעתה דאי בבברא הר"י לא הוה שתיק רבא מלומר לעולם כרבנן. וא"ל דא"כ אמאי קאמר רבא בר אבוה סיפא דאיסור לאו לא תשמו והא ר"מ באיסור לאו כמי חיים למיעוט. ז"א דבבר אמר רש"י מזה ד"ה לא תשמו שמא נתעברה ממיתה ואוקמה אחזקה בע"ל. פי' לפירושו. דבבא ב"א ס"ל דלר' מאיר בדיף חזקה עם המיעוט. אמנם. ומשום הכי בסיפא אינה מושמת דמוקמי' להתמות אחזקת אינה מעוברת והוי חזקה להתיר. ובריטא אע"ג דאיכא אמי חזקה לינוס בהדי המיעוט. וחזקה לר' מאיר ודאי בדיף מכובת דהא אבובא פליג ר' מאיר ואחזקה לא פליג. כדמליגו בבמה דוכתי דאחיל ר"מ בתר חזקה אפי' לגולא אפ"ה כיון דאיסור בבא הוא מתחרינן ולא אזלינן בתר חזקה שבנגד הוב. ומע"ה אינו מוכן לי מ"ש התוס' ד"ה וחזקה לא בדיף לא הוי לריך דלא בדיף דאפי' בדיף מכוב בשים מתעברות כו' עי"ש. ולפי הא"ל אתי שפיר דבר"א קונה דאחלי' בתר חזקה אפי' נגד הרוב. אמנם קאמר רבא חזקה לא בדיף כ"ב מכובא שיהא אמרי בתקוים הוב וא"כ מאי קשיא להו. וקבוב אלי שיש ס"ק וא"ל דאפי' בדיף הרוב בשים וכו' וכוונתם דלא לריך דחזקה וכובא שוין כן. ותקשים ואייתי מישובא דתפלת כו' והא אפי' לא אמרי' כמוך מישובא לחזקה והו"ל פלגא. רק הוי הוב בתקומו אפ"ה מייב ר"מ ובסיפא לא חייב משום דהוי

(נשים ח"א)

מישובא דמישובא. אם ר"ל לבי' הישבה. דלכאורה לר"מ אי חזקה שוה עם רוב א"כ הו"ל פלגא ופלגא בלא מישובא דמפלת. א"כ ניחא כמוך מישובא דמפלת לפלגא מתעברות והו"ל רובא ליבוס. מע"ה קאמר בבהדי מישובא נמי לא בדיף מובא דמתעברות. ואין זה דומה להאי דלעיל. דהרוב מתעברות נמי במקומו עומד ואפ"ה אינה רוב אחיון זכרים. משא"כ הכא אי אחלינן בתר הרוב ע"י הכמוך הדמה הרוב הראשון לגמרי. וזה הוא האמת. אך לא לריך לזה דאפי' מקרי זה רוב ליבוס הא ר"מ חייש למיעוט. ולפ"ז אלא דקאמר ואייתי מישובא דמפלת כו' ה"פ אפי' אייתי מישובא לחזקה. אפ"ה הו"ל פלגא ולא בדיף חזקה (וסברא הר"ל מוכח נמי דלעיל נקיט כמוך מישובא דמפלות כו' ולמה לא נקיט כמוך מישובא דאין מתעברות. והיינו כר"ל כיון דלא מוכל לדמות זה לא הרוב הראשון. א"כ כ"ש מישובא דאין מתעברות כמאן דליתא ולאינו בר סמכא דממא כמוך) ; והכא הר"י כתב דמש"ה נקיט מישובא מפלות מבוא דמישובא מתעברות לחוד לא הביב מישובא ושניהן יחד הביב מישובא. וקו"ל הא גבי קבן וקבנה דחיים ר"מ לשמא תמלא אילונית דהיינו מישובא אינו מתעברות. וי"ל דגם הר"י מודה דלהתמיר הוי מישובא. רק לומר כמוך מישובא לחזקה בזה בעי מישובא מבוב. עוד כתב הר"י דכיון דיש שני מישובין אינהא לה רובא. ולפיכך אפי' בבבנן אחת אחרי. ולפי דבריו ודאי קשה לתה לא קאמר רבא לשולש רבנן. ובוד דבדברי רבא מוחכר להדיא ר"מ לא חייש למיעוט אלמא דלרבא נמי בר"מ אתיא. ואכה מהרא"ש מוכח ג"כ דס"ל אחרי' בבבנן נמי אתיא. מדהביא דברי הגמ' ולעולם אמר שמילא כו' פ"ש. וזה אלא בהלכתא דאי אומר מיבעא אין ר"מ בזה. א"ר בבבנן נמי ס"ל לא אבעא. וא"כ קשה קושית הב"ח על הרא"ש ר"ל אע"ל דס"ל כמ"ש ההוס' ד"ה סיפא דגבי מלאה איתבע חזקה. וא"כ י"ל דודאי ריעא דאחרי' בבבנן נמי אתיא. וסיפא דמלאה מושמת. אע"ג דאיכא למימר קמוך מישובא דמפלות לפלגא דזכר והו"ל רובא. אע"כ בר"מ אתיא דבעי רובא ומחקה לשוב וסכא שהוא אתיבא פוסק גם במלאה דמושמת. ובן מבוא בפסקי הרא"ש. וא"כ קשה על הרא"ש הנ"ל. והנה עוד כתב הר"י דבמלאה לא איין מישבא מפלת דהוי בשמא מת. ולכאורה קשה הא דל"ח לשמא מת סייגו לו חזקת חי. אבל זה הולך עדיין אין לו חזקת חי. וי"ל דבפ"ז דתלולות מ"ה גבי יצא הראשון מת כתב הר"מ בפירושו וז"ל והמת בכר בעב אותו הטבע ולא החזיקו אבל מדתחכו אבל מדתחכו כאבר יבבד עליו ע"כ. א"כ כאבר הוכר מובבה ובשתהה אינה ימים ודאי חי הוא דאילו מת תדחכו הטבע ולא תשהה. ולפ"ז אפשר לישב דעת הר"י מקושיא הנ"ל דהא דנזכר ר"מ בתירוצו של רבא הייגו משום ילאה מלאה. דמשמע בכל גווכא מייני אף שהלכה עיקר בו ביום שהוכר מובבה ואין לולד עדיין חזקת חי. וא"כ איכא מישובא דמפלת שפיר ע"כ לריך לאוקמי ר"מ, והנ"ל בא לפרש להלכה. ע"כ מפרש דאף במלאה אחיה כרבנן והיינו בשים לולד חזקת חי. כגון שנתתה אינה ימים הבהוכר מובבה ממילא מודי דמתולן נמי דעת הטור והרא"ש:

סליקא מסכת יבמות

מסכת כתובות

פרק א מ"ן מה שמביא התוי"ע דה"ה נאמנת וכו'. קושית הר"ן למה לי חזקה אין התוי"ע ד"ה נאמנת אדבר ובבי הוא. נלע"ד דלדעת הר"ב ל"ק דבסמוך מ"ז כתב דהוסת אינם אם עושן בבי בבי הוא. ומ"ש בבי בבי הוא. ומ"ש בבי בבי הוא. ע"ל דמ"ע ומ"ש אמאי נאמנת. ע"ל דמ"ע דהוסת אינם אם עושן בבי בבי הוא. ומ"ש בבי בבי הוא. ע"ל דמ"ע אינו יכול לעשות בבי אין הבתובה מגיע לה דבמה מעאיבה נאמנה ואף דהיא אינה מוענת מעאיבה. רק מ"ע, וזה הוא יודע כמו היא. מ"מ לא מיקרי עכשת בבי בביקר חיובא. וא"כ קושית הר"ן נמי לא קשה דהכי בהיא עוענת בתולה אבי והוא יודע שאינה בתולה מ"מ אינו יודע בביקר חיובא אי נאנסה קודם. וזה גריכין אנו לחזקה אין אדם עוות. ובזה אינה יכולה לעשות מבלבלתי נאנסתי דהו"ל חוזר ושוטן:

פרק ב מ"א ומודה ר"י כו'. פי' הר"ב לכאורה אינו מובן כמו שהקשה התוי"ע עליו ועל הרמב"ם, ונלע"ד דה"פ דלעיל לא מיתבה בחידוד עונה ממון דהשתא יש לה מתתים ואי אמרה מוכח עץ יש לה ג"כ מתתים. רק היא מכוחה לענין איסור דלא פבלה מכחוה זה ל"ח דהשתא דרוחה היא לכוחה ממון אינה מוחנת על דעתה לדייק לענין איסור. אבל הכא דמעמתו רק לענין ממון. אמרי' אילו היה עושן אלו הוא הוי מעונה מעולה לאומו ממון דקאייבי בה שהיה נאמן. אבל לפי הבנת הוי"ע נתקבו בתכוכת לימודנו דגבי מבלבלתי היא נאמנת לענין שהיו שויה אנפשה מתיבה דאיסורא ליגשא לבהן שאומלת מבלבלתי. ואמאי פליג ר"י וי"ע. ואם יהיה כונת הרמב"ם כתוי"ע ע"ל דבנמ' אמרי' שור שחוט רק אמבלבלתי נאנסתי, והיינו משום דל"ק מת"ע דבאמרי' הנה כו'. אבל למ"ד בבאמתים ומה ליבא מינו. והרמב"ם ודאי פסיק כדפסקי' בשו"ע סי' כ"ז דבבנסה בחזקת בתולה ומלאת בעולה אין לה בלום. וא"כ בע"ע היא מובעת מנה ויש לה מינו. ואהא לא ס"ל לרמב"ם הך סברא דשור שחוט. וקאמר משום דלפי דברי הבעל אסורה לו אם הוא כהן כמ"ש הר"ב בפרק דלעיל מ"ז. והיא אינה נאמנת ודו"ק. מיהו ק"ל מ"ש מהא דתנן ביבמות פ' ע"ו גבי מת בעלי דלא ר"ה לומר דלענין איסור נאמנת וכתובה אין לה. וכן נאמלה א"ל אף דקיל מאיסור עי"ש. וא"כ כ"ש דטכל לומר דלענין איסור בחמור א"כ ולממון הקל נאמנת ואין זה סתירה לזה מה שלאיסור א"ל: מ"ה האשה בתמרה א"ל שייתי ובראשה אמי כו'. כתב התוי"ע שיש מחלוקת בין הפוסקים אי לאחר כ"ד נאמנת. ומייתי סייעתא מדקתני אם יש עדים ולא קתפליג בדידה אם לאחר כ"ד. ולא הבמתי דבריו דאי כך הלא לדייק מיקבי לעיתא ש"ם ג"כ דקתני גבי עדים עתתו אם יש עדים ולא קא מפליגי אם לאחר כ"ד אמרו אינם נאמנים. אע"ב דזה חידוש יותר דאפי' הכ"ד ואפי' לא ידע בשעת אמירתו שהעדים כאן אפ"ה אינו נאמן אין כאן הפה באחר. עו"ק דקאמר בגמ' מנין לפה באחר כו' אם בשי נתתי לאיש אחר הכה הזה הטילה. והתם ודאי הכ"ד מייתי ואמתי' אמתה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

שלחתה קמי רגמ'. אלמא דמתני' מייתי מוך כ"ד דאל"ב מדיין אינו מוכח מקרא זה. ועוד קשה דקאמר לקמן לריכותא תמוה דאיסורא הול"ל משום דאפי' לאח"ד לאחמת משא"כ בשאר בני וי"ש:

פרק ז מ"א המדיר את אשתו. פי' ברש"ב ותוי"ש מה שמדמיק הש"ס לאוקמי אפי' מתניתא. ויש לראות אי לא קשה וכגילה מאני' ולא משפחתה. וכל מה שלריך לזה שהוא לא שייך למה שבו מכחיש תקנה בזה ואמנו שיעור ל' יום, מיהו לתירוץ שני של תוס' ד"ה ה"ב משכחת לה דין זה בשלוחו בחמתם. ולתי' קמא נ"ל דס"ל כי"ה שמביא הרמ"א פי' ע' ס"ג דלא יוכל לומר שאוכל בבית בלי בעלה אפ"כ קובלה מלגנה. ומשמע דר' דסל ל' יום יוכל לכופה שלא תאכל עמו. מדאמר רב האומר איני זן ואיני מפרנס אותה בשלי והיינו עד ל' יום לפי"ח הכ"ל. וא"כ משכחת לה בכל יום דינא דמתני'. ומתני' נקיט כך כדי לאשמועי' כל הני שנויי דגמ'. ולשמואל דס"ל כופין לזון אפשר דמודה דמפרנס עד ל' יום דשלי לשמיד פרנס. או לשמואל משכחת לה בחדיר שלא תאכל עמו ל' יום. ולדינא יש קלת עיון בכל מה שכתבתי בזה. ומ"ש המוי"מ על הרש"ב וכן קשה על הרמב"ם בפי' המשניות דלא מפרש באומר לאי. י"ל דיש מי שפירש בדעת הרמב"ם דפסיק כר"מ דס"ל אין אדם מוליא דבריו לבטלה. והגמ' דלה לתרץ לדבנן אבל לר"מ לא לחמ' ונעשה: מ"ב שלא מעשה כו'. עי' פי' הרש"ב והמוי"ש דמייני בנדרה היא ומשום דמיסני שני לה. וקבלה זו קלת אינו מובן. דמש"ה לא נמנין זמן מה ויוליא מיד. וסרי רוב פעמים בשהיא נדרה נגדו גם הוא מוכחת רמת. לכן אבאר. הנה פי' רש"י במתוותא בזה יותר הסברא. דבנדר הוא אמרי' אף בקשה לך לשמתין מ"מ הלעבר מעם אולי יחזור בו. אבל בנדרה היא והיא אומרת אני מלעבר ואינו יכול להיות אף יום ל' בלי פירות. אז שאינה רולה בו בלב. א"כ מה נפשל בהמתנה לעברה חנם. היא לא תבקש פתח לנדרה, ולא מייני דאלתה בחמתים. ואח"כ דמוקי הגמ' בני קיטוע דאלתה בחמתים פרוך שפיר ותחקשא ותאסר בז' ימים ואח אין לה לעבר כלל ואולי תגזה רוגזה. למה נפרידה חנם ונכוף אותו ליתן כתובה. ומתורץ בזה קושית התוס' על רש"י ד"ה שנדרה. ומשני כיון דאמרה מיסני קני לי אינה יכולה לבור אלא כלל דנם זה לעבר הוא לה ולא עכל לכוף אותה לעברה על פסק כר"ל. (וכל זה מדוקדק בפירש"י עי"ש. ומתורץ בזה ג"כ קושית התוס' ד"ה אבל הכא ודו"ק). שהיא בולחי כעת תחשוב שלא תבקש פתח לנדרה משא"כ בנדר הוא. ודע דלעשיתא התוס' יש ג"כ טוד פי' בתני' והיינו א"ח דמתני' דלא כר' יוסי בהא דעיני נפש. א"כ מייני דלא תלתה בחמתים ושאני פירות דאינה יכולה לבטל אפי' יום א'. אבל אי תלתה בחמתים אמרי' תאכל ותאסר ותמתין ז' ימים וכופין אותו להוליא מיד דמייני דנדרה אבל זמן שהיא תמתין. ומיהו בנדר הוא דלא מצי מדיר לה ע"כ דתלה בחמתים א"כ אמרי' תאכל ותאסר. פי' תוס' ד"ה שנדרה: מ"ג שלא נתן קלנה. הא דלא נקט עד י"ב מודה שכן הוא הקלנה כמ"ש הרש"ב י"ל דאשמועינן דאי לא נתן קלנה לא לריכה להמתין כלל אפי' ל' יום כשבירה נמי לא דבלא קלנה לעבר מרובה לפיכך לא אמרי' לה להמתין ל' יום אולי יחזור בו וימלא התרה לנדר ויפר: מ"ד שלא תלך לבית אביה, הא דפי' הטור וב"י הביאם תו"ש דמייני בנדרה היא. היינו משום דבנדר היא אמרי' אחר מודעא תלך ותאסר ותמתין כולו ז' ימים וק"ל: מ"ו מאכילתו שאינו מעושר. המוי"ש מדקדק למה נקט פלוני כהן ולא ישראל. ויש לי לדקדק עוד למה מוקי כלל באמרה פלוני תיקן ולריך לומר דבאו עדים אח"כ באו עדים ואמרו לא זאת ידיעו מפלוני עוקי בפשיטות שהיא אמרה תיקנתי בעצמי. ואח"כ באו עדים ואמרו לא זאת ידיעו מעת שנא שעיסה לידה ולא הפרישה. וי"ל דהוא לאוקמא בנוונא בחזקת הוא לגרשה מפני שאינו יכול להמר ממנה. ואי כי"ל היה יכול בשאלה היה המעשר והחלה בעצמו. (וכשתראה לו שיסה יהיה באמת מתוקן בזה שזה אינה מעודה לתת לו אח"כ כל הילות לו) מעם עיסה מתוקנה דמה מרוויחה בזה. ולכן מוקי באמרה פלוני תיקן לי, כ"ל דלאו דוקא תיקן רק זאת הכהן נקח את החלה וזאת לא יוכל להמר ממנה דלאו בכל יום מיתרמים הזמה. וא"כ שפיר דנקט כהן:

פרק ח מ"א האשה שנפלו לה נכסים כו' שמוכרת ומתנת וקיים. עי' בתוי"ש שמביא דברי התוס' ד"ה קיפא אומר. והקשה עליהם דבדיון קשה מנבלמא דאמרי' אין בקפק מוליא מידי ודאי. ולכאו"ד דמנבלמא לא הוי קשיא להו דדוקא בני קפק ויבש דהיינו ודאי מוחזק, רק שאין אנו יודעין אם הוא לבדו. או הוא שם הקפק יחד. ובכל אופן הייבש מוחזק. אבל הכא אי בזכותו של בעל הוא אז ידו עדיפא מידה בקרקע ובשיעבוד הפירות הוי הוא מוחזק ולא היא. ועי"ז אנו דנין אם הוא מוחזק הקרקע ע"י שיעבוד הפירות (דגבי בעל ודאי קנין פירות בקנין הגוף דמי דבכי מוליא מלקוחות) ולא אין כאן שום כח בקרקע זו. או היא מוחזקת ולא הוא. וא"כ כו"ל בעיסה קפק. תדע שכן הוא דהא לקמן בני שומרת יבם ס"ל לבית שמאי דיתלוקו יורשי בעל עם יורשי אב. ואמאי נימא אין קפק מוליא מידי ודאי דהיא היתה מוחזקת בודאי בעודה בחיים ולא אמרי' בכעת קפק אולי הוא מוחזק. וה"ס בנ"ד דכעת קפק אולי הוא מוחזק והיא אין לה זכות כעת כנ"ל. ועי' יבמות דף ל"ח ע"ב:

פרק ט מ"א אשה מכרה ונתנה קיים. התוס' והר"ן הקשו דאמילא מכרה קיים כשנפלו לה קודם בעילתה. והתוס' דחקו דלהיות כמ"ל והר"ן מדחה זה ולא להוכיח דנם מנכסים בעילתו לה אח"כ סילק נפשיה. וק"ל דבגמ' אמרי' דיד בעל הטמר על התחתונה ומוכידים אותו לפחות ובשמתמות וא"כ נימא דרק מנכסים שיש כאן. וכדאמינא לר"י דבכתב ובפירושיהן אמרי' דינאמ רק לעבר זו סילק ולריך ס"ש. וי"ל שמייני אין לה כעת נכסים כלל. וס"כ אמה שיבולה היתה בוגתו. ועל התוס' תמוה לי למה נדחקו נחוקמי כאמנו לו לוקמי מייני בר"ש שכן הלכה בחולק בין נכסים יבושים לבעל"ל ס"ש מ"ב ור"ל נכסים יבושים לו מייני בתכרה ונתנה בעל. ולהכי מהני תנאה. עיין בתוי"ש שלא לחדן תמיהת התוס' למה לא תמטר לבתחלה דאיידי דקתני לעיל ס"ב מכרה ונתנה קתני נמי הכא. ולא הבנתי דבריו בזה דהכי ס"ב קתני לעיל בריש הפרק. וכן בסוף הפ' בני שומרת יבם מוכרת ונתנת וקיים. ואפשר לתרץ קלת תמיהתם דגם ר' אמי ס"ל יד בעל הטמר על התחתונה. רק דלא מיתא לומר מכירה לא שכיחא ומיתה ופירי מ"ש דכדי שלא תפיד הכל ודאי תמכור מיד: מ"ב ר' מרפון אומר ינתנו לבעל.

מ"ש הטוי"ש בשם הר"ן דל"ש כר"ת לא הבנתי. דר"ת אייני לעיל לאחר מיתה. וכ"ש ס"ל דלא משמעיה לאחר מיתה כדאיתא בתוספה ב' דבעינן תפיסה נגד יורשין. ומ"ל דבינתן מודה ר"ת. ולא קאמר לעיל רק בינם: מ"ה אבל משביע הוא את יורשיה, עי' תוי"ש. ומכאן קשה לי אהא דאמרי' בשבועות מה בין זה לפונס שטרו פי"ש. הא כ"ת לפנין מוכיח שבועה לבניו דבפונס אינו מוכיח ובשבועת אשמעה לי מוכיח ולא"ש בעת: מ"ש הני אינו לא יפרעו. עי' תוי"ש בשם התוס' דהו"ל מפנו הנין והוה שטרון. ולדעת הרמ"ה דס"ל דפעור משטרים מפעם משעה אי בן וזה לא שייך הכא. לריך לומר דאמרי' מייני דקפקה במעשה ידיה ומוויה כמו מעשיה וכקומה וק"ל:

פרק י מ"ד אל מנה טעלת אתשים. בגמ' מוקי שאכתה בעלת ר' דו"ד אין לי. וכתב הטוי"ש דס"ל דמייני בקנו מידה כמו לקמן דף ל"ה ולא אמלא מזה בשום מפורש שהרגיש בזה. ובאמת לע"ד דלא משמע כן מהא דבפירקין ל"ה כתבו תוס' ד"ה וכי מיתת כו' לא דמי לאחרוסה דאחרוסה אם מכרה ונתנה קיים כו' עכ"ל. ולפ"ז דמי הכא אמנם לאחרוסה דדישבד אי מכרה ונתנה קיים. וה"כ דאין כאן ב"מ אחר רק כתובת אשה שנלמנן זמנן שוה. ואי קדמה בעלת מנה ונבתה הכל אין מוליאין מידה. ולא דמי כלל לחיכא שכתב לאוקמא דו"ד אין לי. דהתם כיון דא"א לאפקיע שיעבודה בכל פנין הוי כשלה משא"כ הכא דאי נבתה בעלת מנה מהני. ובעיקר דברי התוס' בזה לל"ע דהכי כתבו לעיל דף ע"מ ע"ב ד"ה לא כל"י כו' והא דמשמע בהכותב כו' הייני כאמרו לפי ר"ג כו' מכ"ל. וכיון שהכריחו דאתיא כא"ל דמכרה בעיל הדלא קושיתם לדוכתא. כו"ק אי אתיא כא"ל מאי משני בכותב לה ושודה אחרוסה. מ"ש אחרוסה מנשואה כיון דמכרה בעיל הרי יש לו יד וזכות כמו בנשואה. והנראה בזה עפ"י מה שכתב הרא"ש ריש פרק הכותב וז"ל. וי"ל דמתני' דהכא כתנאי דאמ"ל. והרמב"ם כתב דמשמלק הוא מנכסים שנפלו לה לאחר שתנשא כו'. ומיהו בירושלמי לא משמע הכי כו'. כתב לה דו"ד אין לי בנכסייך ונפלו לאחר מכן. אאי ויש אדם מתנה על דבר שאינו בעולם כגוונא כו'. וקלא יש לדחות דהירושלמי אייני דכתב לה אחר כשואין דידו כידה אין מסילוק תועיל לדבר שלא בעולם. אבל בשודה אחרוסה מהני סילוק אפי' לנכסים שנפלו אל"ל. ולכאורה אכתי לא תיכן הא דאין אדם מתנה על דבר שאינו בעולם. אלא דאחרוסה היא זוכה בנכסים והוא זוכה ממנה בנכסים. והרי משמע מלישנא דאמרו לו הוא"ל וזכה בשמה לא יזכה בנכסים. אבל בנשואה הוא זוכה תיכף בנכסים ממש. דידו כדיפא מידה. והשתא שפיר מתלק הרא"ש דאחרוסה שבעיבוא נכסים הוא זוכה בהן מידה. א"כ אין שעבודו על הנכסים הבאים רק שעבוד עליה. דכל מה שתזכה יזכה הוא ממנה. ולפיכך יכול לסלק שעבודו מעליה אף שאין הנכסים בעולם. משא"כ בנשואה דבשעבודו נכסים הוא עכה בהן תיכף יותר ממנה דעדיף כמו. וא"כ כי מסלק משעבוד נכסים הוא דמסלק ואינם בעולם ולא מהני. ולפ"ז מתורץ מ"ש לעיל אי אתיא אמתני' כא"ל א"כ מ"ש אחרוסה מנשואה. ז"ל דאחרוסה אזוכה היא והוא מידה מני לסלק מהשעבוד שעליה משא"כ בנשואה כנ"ל. ואפשר שלזה כוונו תוס' ד"ה וכי. דבאחרוסה שמלינו שכבר קיים אף לא"ל היכי דנפלו אידוסין. אלמא דאין לו זכות בנכסים שלה. רק שיש לו שעבוד עליה מה שהיא זוכה הוא זוכה ממנה. לפיכך יכול לסלק משעבודא שעליה. משא"כ בלוקח שעבודא שאין לד הפקעת שעבודא מנו כלל ודו"ק. ומו"ל דלהכי נקט אם שכבר קיים דמשקי' בש"ש פי' כ' ס"ש דאם שכבר אחר שיעשה שכבר קיים לכשמתלמנן ותתברר א"כ הרי יש לה לך זכות בשדה זו להפקיע ממנו אלאחר שתתאלמנן. והמילוק שבין אחרוסה ונשואה ל"ל כנ"ל שם מועלות המנים. הא דלא נקיט כפשטיה שמועלת ל"ג ושלוש. ולמה יעבה דיש בגוונא שמועלת כ'. ל"ל דמשום קיפא דבמי לאיתני וכן ג' שהמילו לכיס כך כן מולקין. והתם החשבון מולה ממש כמו בני הוי שם ב' מאות. ופי' תוי"ש שמביא פירש"י בעצמו שלדבר, ומה שעשו עליו והתוס' כתבו לא איתפרש עפשא דמלתא. גם מה שהו"ש על הפוסקים שלא הביאו דין זה שיש ל"מ אף לבני אי אין כאן רק מנה עי"ש. ונלע"ד לתרץ ומתחלה נבין מ"ש של כ' נתן דס"ל דאינן מולקים בשוה. וא"ל דנקטינן כאילו שלשתן היה לבן אחד בעלן זו ק' וזו ר' וזו ש'. ונחסר לכל אחת כפי המעות כמו בשותפות. ז"ל דא"כ בריטא דלא היה שם רק ק' נמי נימא הכי ואמקא בעלת ק' רק שנים הנה כפי הבנון השותפות. לכן נראה דזה ודאי אין סברת דהכי כשמפסה הכל אין מוליאין ממנה. א"כ פ"כ כולן שוות. רק דנקטינן לכל אחת נגד הבינה כלוקה נגד ב"ש דהיינו כשזו הולה לגבות כל הכתובה. הבינה עוכנת גם לי משובד וה"ז מעכבת פ"י כמו ב"ח לגוקה. וכשהיא הולה לגבות הבינה מעכבת ע"י והרי שלשתן כנ"ח לעדוף. ושלשתן כלוקה ממעכבות זו לזו ולפיכך חולקות בשוה בק' קמאה. אך כשיש ר' אומרות בעלת כ' וש' לבעלת ק'. בשלשה כשאתה מעדיף אחו מעכבין על ידך. אבל כאתנו נעדיף מנה עדיין הכתנו לך מקום לגבות מאידך מנה ע"כ בשנה קמה כולן שוות ובק' השניים בעלת ר' וש' שוות. והשתא כשכתבה בעלת ר' לק' דו"ד אין לי. (ובודאי לאו מנופה של קרקע סילקה עצמה. וכמש"ל בסמוך דלכעל"ד לא מייני בקנו מידה דא"כ מתש"ל אי מדו"ד קנו מידה ודאי לא מהני. ואי מנופה של קרקע א"כ ודאי קשה אמאי יאוה מלקה שם בש"ש). ה"ז דומה ממש להא דתנן בסוף פירקין שכתבה הראשונה לגוקה דו"ד אין לי הסניה מוליאה מלוקה ולוקה מן הראשונה. אף דראשונה כבר נשתלקה לא נשתלקה רק מלשתוק נגד לוקה. וה"ל כשכתבה בש"כ לבש"ק דו"ד וכו' הרי היא יכולה לעכוב ואין בעלת ק' יטלה לעכבה רק בש"ש מעכבת על בש"ק ושתיהן מעכבות על בש"ש ובעלת בש"ק ר'. וכשהגלה בעלת ש' ליטול ר' הנותרים מעכבת בעלת ר' עליה דלנגדה לא מחלה שעבודה. ובק' הנותרים הן שוות. ואין מקום כלל לתמיהת הטוי"ש דהרי אינה לפניו כו' לא אמרו אלקי כו' עכ"ל. שאין כאן דין הלוקה כלל רק בזו מעכבת זו וזו את זו כנ"ל. וזה ודאי שאין רחמים בדין שמחלק ונאמר דהתם גבי לוקה אין לבניה הפסד. והכא יש לבעלת ש' הפסד ז"ל כיון דהדין כן מה לנו להפסדה. ואין לה לעשות רק מכח דינא דגרמי. ואולי ר' נתן ס"ל דלא דייקינן דינא דגרמי. ולפי"ז מתורץ קושית הטוי"ש על הפוסקים שלא הביאו דין זה לדינא. די"ל כיון דאין פסקינן דינא דגרמי אין כאן נפקותא כלל בדינא כל ר"ל: מ"ה הראשונה נשבעת לבניה. הא דפי' רש"י והרש"ב באומרת הנשבע לי ל"ל דלקלקו מדקתני לבניה. ולא קתני בקלרראשונה ושניה ושלישית נשבעות ובניהן לא. אמ"כ דלא

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אם הבניה מובטח שבטח נשבעת. ומזה הוכיחו להם דלא דמי לנכסים משועבדים שהקשה המוי"ט. דהתם מוליאין מחקקון של נקומות. ועוד י"ל דאפשר דמודו לדינא דמוי"ט רק דבמתני' רבינית נפרעת שלא בשבועה. מ"כ דיש כאן נכסים לכולן ואפ"ה משבע הא' לב' אם היא מובטח השבועה משום דהאי שדה עוב יותר מהאחרות. ועוד אולי שדה של הב' תמצא גזולה. ע"כ היא נשבעת רק לב'. אבל לי הב' אינה מובטח השבועה אז אין העליות משביעה דאפי' שדה של הא' טוב יותר היא משועבדת לגביה והיא ממלא לה השבועה. ומשום הא לחוד אמת היא גזולה לא ס"ל לרש"י דנשבעת: שם בן נגס אומר כו' עי' תוי"ט מה שהקשה תוס' על רש"י. לכאורה יותר קשה על פירש"י דלמה לא מוליאין מיד ממש כיון שמודע שגזלה ולמה כתב רש"י ופוף שיבאו בעלים. וכי לא מוטל אחת על ב"ד להציב גזילה. כן נראה דאין הדבר ברור שלא יהיה עוד טענה נגד הגוזל דאולי כבר פינה אותו וכדומה או מחל לו. וא"כ מתוכן קלת קושית תוס' דיבולה הרביעית לומר את כבר בנית מלקן ולא תוכל לעכב עלי מספק שלא אגבה על שיוודע בבירור וק"ל:

פרק יב מ"א. עי' ספר נאר מרבה שהקשה כמה קושיות על הרע"ב ורמב"ם ולמאי שביאתמי במ"ח דעת רמב"ם ור"ת דכשאמר לשון שהוא לשון קנין דמהני אז מהני גם בזה שרצה להתחייב עצמו מחדש. א"כ מתוכן כל הקושיות עי"ש ודו"ק:

פרק יג מ"א תנן אומר תשבע. בס' נאר מרבה הקשה על הרמב"ם דפי' בסוף בשבועות בעלה א"כ אמתי קאמרי בב"ג משבע תחלה וסוף למה משבע ב"פ על דבר א'. וי"ל דשבועה שלפני הבעל עדיפא שאינה מעיזה בפני בעלה לישבע שקר מה שהוא מכיר שקרה. ומשום שהוקשה לו להרמב"ם למה נסמוך אכסוף אולי לא תבא לידי גרוייתא. ע"כ פי' בסוף שיבא בעלה. ועו"ל דהרמב"ם ס"ל דלא מייישינן לגרלי לחוד רק דבב"ג משבע משום לאי לגרלי. אבל היכי דחזינן דספקה דלא שייך לאי אז משום לגרלי לחוד מוחו בב"ג דלא תשבע. וה"פ תנן סבר בתחלה בלא שבועה מותנין לה. ובב"ג סברי דבתחלה היכי דיש תשע לגרלי ולאי תשבע. ובסוף אי לא נשבעה תחלה ברחוק דלא בספקה אז כשבא בעלה ומוסן הכתתי לה. אז לא נריכה מזונות באמי שיודע משמומיה שפקקה בתעשי"ו אז כשבעה. והכי מדוייק בלשון הרמב"ם בפי' המתניות: שם משבע בסוף. עי' הוי"ם שהקשה בשם הרמב"ן. ולמאי שכתבו התוס' דף ק"ב ד"ה אימר דבמו מדיפא ליה ובשים יותר לגרלי. וכן משמע מלשון הר"ן שמביא תוי"ט בס"ב פ' דלעיל דמקרבא דעתיה לגבי ברתיה א"כ לא קשה כ"כ קושית זו: מ"ז וחכמים אומרים יקנה לו דכו. לכאורה קשה מהא דתנן המביר כלי ופניו ביד אחר יוכל להוציא ממנו ומוחן לו הדמים שיתן לנגב מתקנת השוק. וא"כ א"ל מאי בכך ביוכל לומר אי שתקת כיון שאין שוכת הדין הוא כן בשיטלא גזילתו ביד אחר. וי"ל דהתם אומר לגוקה לא מדיפת מגנב שבאת מכמו משא"כ הכא. אך קשה דא"כ מה לריך לפשמא דאי שתקת א"ל שהדין הוא כן. וי"ל שהכי אומר לגוקה אילו ידעתי שאלעדך ליתן הדרך לא קניתי ובעניו אני מוזר בי ומהדר אני שמרא מן הדין. ואף בידע הגוקה שנאבד לזה דרך מעשה שקנה מ"מ יוכל לומר משום שידעתי שאוכל להחזיר שמרא ע"כ קניתי. ולרש"י אומר האובד לגוקה היה לך לידע שאומה לכי מהדר אז י"ל דהתם גבי גנב לא מהני קנין בדבר שאינו שלו. אבל הכא שאינו יכול לגוקה מהם הא שהוא נעוצת הכלל. וא"כ כיון שהם מקולקים יוכל הבעיל להתעות שלא יזכו

כל בני העיר בחלקם של אלו המקלקים. ואז תמילא זוכה הוא ודו"ק:

פרק ו מ"ב כתב הרע"ב דלא אזלינן בתר רובא. ושעמא דלא אמרי' לשנין נדרים

כמו בשאר איסורים אפשר לומר משום דדשיל"מ הוא לא סמכינן אשום רובא. ודוחק הוא כמו שדחה ידידי מוהר"ה ר"י הכיון דלא ידעינן אם יש כאן איסור כלל לא מיקרי דשיל"מ עכ"ל. דלא מכח ביטול אתיין עלה רק מכח אחרי רבים להעות. ועם לי להביא ראיה דל"ה דשיל"מ בכה"ג. מדאחמרי' בגדה י"ח רוב נשים ולד מעליא ילדן ומומין לה ימי טוהר. ואמאי והא יש לה מחיין לאחר ז' ימי נדתה ולמה נקיל בספק נדה. ודוחק לחלק דמשום מצות עונה לא אחמיר כ"כ, זה דוחק דלא בדיפא מכל הנשים שבעולם. ולמה נקיל עליה לשמש בנדתה הלא אין כאן ביטול עונה יותר מבשאר נשים. אע"כ דלא אמרי דשיל"מ בכה"ג. וא"ל לספק ביצה בשבעבבה דאסור בשי' ק"ב ס"א דהתם קודם שנתבערה נאסרה מספק. ועוד דמכח ביטול אתיין בלה משא"כ הכא. ואפשר לומר דהכא בנדר הוי כמו קנוס. שכרי בעיר זו ידעינן שיש כאן מישהו ב"א אשר נאסר עליהם דבר זה בלשון הזה. ע"כ אמרי' אולי הנודר שאוא קנוס במקומו הוא מהמישהו אשר שמה קנוסים ג"כ בתקומם. ואפי' נדר בשום מ"מ הדר לגיותתא. כדאמרי' בגיר דף י"ב בני האומר לשלומו לא וקדש לי אשה עי"ש. ובני מום' כתובות דף ע"ו ד"ה דילמא אזלה כו' דהתם בשעת האיסור בשאר בא על אשה הדרה לגיותתא האשה מקידש השליח עכ"ל. וה"ב בשעה שאוכל הנודר פרי זו הדר המיטוב לגיותתא. (ומה שיש לדקדק בזה יתבאר בס"ד בדבריו בסי' ק"י), ואף דמלינו דאזלינן בתר רוב בני ב"א כמו רוב נשים ולד מעליא ילדן רוב מתעברות רוב אינן מפילות וכדומה. וע"כ דלא דמי להך דגיר דהתם ידעינן שיש אשה אחת אסורה בעולם. וכן לא אזיל אחיו לגבה בכתובות שם ידעינן שיש פסולים בעיר. משא"כ בהני האזכרים לגיל הא דמין אם יש איסור כלל. מ"מ י"ל דהכא בנדר דמי לשם כאן איסור שבני הנודר אינו יודע כוכתו. דאילו אומר כוכתו לפניו הוא נאמן. וכיון דא"ל ע"כ תלה הדבר אחר לשון בני אדם. וכיון שהאיסור תולה באותן בני אדם שלשונם לאסור בכה"ג והם קבועים בעיר הזאת בתקומם הוי קבוע. משא"כ בהך רובי שהאזכרתי לגיל אין איסור והיתר תולה בהם. וא"כ לא בכנס המישהו בסוג התשבוטות. וכן אי אזיל הנודר למד"ה (וכמ"ש הש"ך סי' כ"ח סק"ג) אמרי' כיון דלא פיכם כוכתו וכלך לו מסתמא תלה הדבר בלשון בני אדם:

פרק ח מ"ב עד שיגיע. עי' בפי' הרע"ב, ומה שהקשה עליו התוי"ט. ובשו"ע יו"ד סי' ר"ך סי"א הביא ב' דעות בזה. ונלע"ד לאמרן דברי הרע"ב דשם בקדושין דף ס"ה יש לדקדק דאמרי' התם בגיטא דעלמא קמפלגי. וא"כ לכך דיעה דלא מפיקין לאמקנת הגי"ל אלא. והו"ל לפלוגי אאוקימתא דלעיל ולא משמע התם לשון פלוגתא, וכך דיעה דמהדרינן קשה באמת לתה מפיקין כיון דקמיפלגי בגיטא דעלמא א"כ עדיפא מתני' מבריתא. לכן נ"ל דלהן דיעה דמהפיקין למקנת אף דפליגי בגיטא דעלמא תלה

נמי

לענין כדר אינו שוקה איסור רק איסור אחר. מיהו זה דוחק לאוקמי בהכי. ואפשר דר"ת ס"ל דיש מלוה לזון בע"ח. והוי דומיא דאשמו ועבדו וע"ש: מ"ו קונים שאני מוכר בה לעולם. ולא דמי לנדרי גזרוזין דהא אמר כן כדי שיפלנו. וכשאומר לו תיכף הריני משאילך יהא מותר. ז"ל דהתם אמר כן בפירוש הריני מדיבר אם אין אמה אוכל אלני. משא"כ הכא שאמר סתם וסתם נדרים להתמיד: מ"ח היו מהלכין. עי' תוי"ט מה שהקשה על העור. וכתב דא"ל דומנו במתנה הוא הידוש יותר דא"כ לא מוכחי תוס' מדי. והא דבמתנה לא מדהי התוס' כן. היינו משום דלקמן בפ"ה מ"ח נמי קאמי הך דינא בעיר. וא"כ כ"ם הכא דבדרך דשאי לעשות כן. אע"כ לאשמעי' דאפי' בדרך ג"ל במתנה ולא קני בכל הזן. ומ"ש דיוקא מחטיי לא הכנסי אבורו אפ"ה מותר:

בעוה"ת בכלים לקבל עבורו אפ"ה מותר:

פרק ה מ"א עי' ר"ן ותוי"ט. ואפשר לתכן קושיתו דבדאורייתא אין בריה דאה ודאי אילו עשו ביניהן קנין שזה ומעשה היום בחלקו מהר. רק מדרבנן אסורים למכור ולקנות זה לזה. וא"כ כמו שבשטרות כן מזמן לזמן מותר מה"ת דהוי כשכירות. ה"ה כשזה עשה לרבו וזה לרבו. רק מדרבנן מלריכין שיהיה חלוקה נמורה ולא שכירות. ולפ"ז י"ל דאמאי דנקיע עוד בהיה תדיר אחד על חבירו דינא דרשא. ומשא"כ בשיפה שהמדיר משמתא שונא להמודר ואינו רולה בשכירות והוי איסור דאורייתא. ומודה ר' אב"י קמ"ל דאתחלה כשקנו יחד הוי כאילו אז שכרו כיון שאין בו דין חלוקה. ולפ"ז י"ל ג"כ הא דתנן בפילקין גבי בהכ"ג ודברים של ציר אסורים. ותמהו על רמב"ם בזה פי"ם. ולפי הנ"ל כיון דהתם לא יוכל המדיר לומר לעודר עשה אמה היום ואני לומר שהני שייך לכל בני העיר. וא"כ אין כאן דין שכירות. ומודה לאב"ו ודו"ק: מ"ב היה אחד מן הסוק. ק"ל למאי שכתב הר"ן במתני' דלעיל דשעמא מיהו דרבנן משום דקונם מידי שעבוד תפקא. וא"כ יכול הכא לאסור את זה מן הסוק הא אינו מפקיע השעבוד מחבירו. וכמ"ש הרא"ש גבי מלאן. ואי לא ס"ל לר"ן בהא הרא"ש קונים הרא"ש עליו. ול"ל דס"ל לר"ן דשכירות עדיף משעבוד דמשך ימי שכירות הוי שלו שוכר לגמרי וא"י להפקיע. (דק"פ הקה"ג דמי). ואפשר שזה טוב הטוו"ם במשנה לקמן שכתב אלינא דר"ן הוי כבותא במתני' דהכא אף לרבנן דא"ל דשיעה כסברת הרא"ש. קמ"ל דשכירות עדיף משעבוד דמשך ימי שכירות יש לו קנין גוף ופירות. והוי שלו לגמרי פי"ם ודו"ק. ובלא"ה אין דבריו מוכרים רק לל"ל: מ"ג שביטה אין לו בהן תפיסת יד. עי' תוי"ט ופי"ם בסמוך מ"ם בזה: מ"ד אסורין. עי' מ"ם בזה לעיל מ"ב לתכן דעת הר"ן: מ"ה לגמרא. ולא אבין למה לא מהני בהדיוט הא הר"ן כתב במשנה לקמן דלא גרע. מעתן מתנה לאחר והוא נותן לו (ודברי הר"ן לקמן בלא"ה לא מוכרים לי). ואפשר לומר דלא הוה בעתן מתנה. דעל מה מל מתנה זו ומה הגאה וזכות יש בזה לאקבל עליה המתנה. ודוחק לומר שאל הקנין אמה שמרוח המקבל. דאמאי מדיר המקבל עם הנותן זע"ז יהיה המקבל מתנה זו מוחר בחלקו העיר. והנה לכאורה קשה עוד מה לוקך לכתוב חלקו לאחר שיקלקו עלמם מחלקו ויהיה חבירו מוחר. אך ז"ל דאז יהיה הלקח הפקר לכל בני העיר ושוכה גם זה המודר במקלת מחלק חבירו וזה מזה והדרי לאיסוריהו. ולפי זה שפיר מהני בגיטא דהני דלא אל הקנין. מ"מ כיון שיש רשות לראשי העיר לעשות בעיר מה שירלו ובפרט מה שהוא לטובת הכלל. וא"כ כיון שהם מקולקים יוכל הבעיל להתעות שלא יזכו

כל בני העיר בחלקם של אלו המקלקים. ואז תמילא זוכה הוא ודו"ק:

פרק ו מ"ב כתב הרע"ב דלא אזלינן בתר רובא. ושעמא דלא אמרי' לשנין נדרים

כמו בשאר איסורים אפשר לומר משום דדשיל"מ הוא לא סמכינן אשום רובא. ודוחק הוא כמו שדחה ידידי מוהר"ה ר"י הכיון דלא ידעינן אם יש כאן איסור כלל לא מיקרי דשיל"מ עכ"ל. דלא מכח ביטול אתיין עלה רק מכח אחרי רבים להעות. ועם לי להביא ראיה דל"ה דשיל"מ בכה"ג. מדאחמרי' בגדה י"ח רוב נשים ולד מעליא ילדן ומומין לה ימי טוהר. ואמאי והא יש לה מחיין לאחר ז' ימי נדתה ולמה נקיל בספק נדה. ודוחק לחלק דמשום מצות עונה לא אחמיר כ"כ, זה דוחק דלא בדיפא מכל הנשים שבעולם. ולמה נקיל עליה לשמש בנדתה הלא אין כאן ביטול עונה יותר מבשאר נשים. אע"כ דלא אמרי דשיל"מ בכה"ג. וא"ל לספק ביצה בשבעבבה דאסור בשי' ק"ב ס"א דהתם קודם שנתבערה נאסרה מספק. ועוד דמכח ביטול אתיין בלה משא"כ הכא. ואפשר לומר דהכא בנדר הוי כמו קנוס. שכרי בעיר זו ידעינן שיש כאן מישהו ב"א אשר נאסר עליהם דבר זה בלשון הזה. ע"כ אמרי' אולי הנודר שאוא קנוס במקומו הוא מהמישהו אשר שמה קנוסים ג"כ בתקומם. ואפי' נדר בשום מ"מ הדר לגיותתא. כדאמרי' בגיר דף י"ב בני האומר לשלומו לא וקדש לי אשה עי"ש. ובני מום' כתובות דף ע"ו ד"ה דילמא אזלה כו' דהתם בשעת האיסור בשאר בא על אשה הדרה לגיותתא האשה מקידש השליח עכ"ל. וה"ב בשעה שאוכל הנודר פרי זו הדר המיטוב לגיותתא. (ומה שיש לדקדק בזה יתבאר בס"ד בדבריו בסי' ק"י), ואף דמלינו דאזלינן בתר רוב בני ב"א כמו רוב נשים ולד מעליא ילדן רוב מתעברות רוב אינן מפילות וכדומה. וע"כ דלא דמי להך דגיר דהתם ידעינן שיש אשה אחת אסורה בעולם. וכן לא אזיל אחיו לגבה בכתובות שם ידעינן שיש פסולים בעיר. משא"כ בהני האזכרים לגיל הא דמין אם יש איסור כלל. מ"מ י"ל דהכא בנדר דמי לשם כאן איסור שבני הנודר אינו יודע כוכתו. דאילו אומר כוכתו לפניו הוא נאמן. וכיון דא"ל ע"כ תלה הדבר אחר לשון בני אדם. וכיון שהאיסור תולה באותן בני אדם שלשונם לאסור בכה"ג והם קבועים בעיר הזאת בתקומם הוי קבוע. משא"כ בהך רובי שהאזכרתי לגיל אין איסור והיתר תולה בהם. וא"כ לא בכנס המישהו בסוג התשבוטות. וכן אי אזיל הנודר למד"ה (וכמ"ש הש"ך סי' כ"ח סק"ג) אמרי' כיון דלא פיכם כוכתו וכלך לו מסתמא תלה הדבר בלשון בני אדם:

פרק ח מ"ב עד שיגיע. עי' בפי' הרע"ב, ומה שהקשה עליו התוי"ט. ובשו"ע יו"ד סי' ר"ך סי"א הביא ב' דעות בזה. ונלע"ד לאמרן דברי הרע"ב דשם בקדושין דף ס"ה יש לדקדק דאמרי' התם בגיטא דעלמא קמפלגי. וא"כ לכך דיעה דלא מפיקין לאמקנת הגי"ל אלא. והו"ל לפלוגי אאוקימתא דלעיל ולא משמע התם לשון פלוגתא, וכך דיעה דמהדרינן קשה באמת לתה מפיקין כיון דקמיפלגי בגיטא דעלמא א"כ עדיפא מתני' מבריתא. לכן נ"ל דלהן דיעה דמהפיקין למקנת אף דפליגי בגיטא דעלמא תלה

נמי

סליקא מסכת כתובות

מסכת נדרים

פרק א מ"א שנים רוצין בב' דינרים. עי' תוי"ט. ושעמא משום דנשיין פיו ולבו שוין. ולפיכך אף שבלבו ג"ד פיהן לא היה כן ולא חל נדר כלל: שם ובלבד שיהא זכור בשעת הנדר. הא דנקיט זה הדין כאן נראה דדמי לנדרי זרזין שלבו על תנאי ופיו יבבר לזרוזי: מ"ב שאיני אוכל פי' הר"ב שאיני אוכל לך. נראה מזה דודאי באומר קונם ככר זה שאיני אוכל ובכה ואכל חייב על שבבר על נדרו בשוגג ולא שייך לומר בזה התיבו חכמים. אבל באומר שאיני אוכל לך שאין אפן לפניו איחול עליו הנדר רק בשפה בתנאי לפניו לאכול אז חל הנדר על האי אוכל ואז שבח. ולזה כתב הרע"ב דבשפה שהנדר חל שבח הנדר: מ"ג הדינו תבינו עי' תוי"ט. בגמ' פריך והא הוי נדרי זרוזין (והא דלא מוקי שאמר בפירוש שלא לזרוזי רק בחמת אומר כן. מזה מוכח דיבדו חכמים לסוף דעתו על נודר שאפי' אומר בפירוש שלא לזרוזי גם זה יאמר לזרוזי). ומשני שהיו מזמינין אותו גם בח"ש ובוקר ממנו שדיר אותו. וק"ק הא נופא לזרוזי עביד. והרי אם אמר הוא עצמו קונם דבר זה אם אוכל אצליכם בדי לזרזם מותר. וא"כ בשאמר חבירו כן על דעתו שלאמו לזרז האחרים יהיה ג"כ נדרי זרוזין. וי"ל דדוקא כבר נולה בביתו של נדר ואומר לא אפשות מקלם ויודע שאחיו לא יתן רק ג"ד, וא"כ נולה בביתו כדי שיהיה המקח. משא"כ הכא דנולה בקיומו של נדר כדי שלא יאכל בח"ש: מ"ד ובה"ש אלו ואלו מותרין. אין להקשות דתיפוק ליה דהוי נדר שהותר מקצתו כדלעיל מ"ב. דהתם בנדרי שגגות חשב הוא שהכל נדר ובשהותר מקצתו הותר כולו. משא"כ הכא

דיודע הוא במקצת שהותר שאינו נדר כלל דמחמת חומר כן ופשוט:

פרק ד מ"ג בשוכרו לנכרי. ק"ק הא ע"כ מייירי בבהמה המומדת לעבודה, דאי בשומדת לאכילה הא אסור ליטראל להשהותה בביתו ואינו בדשיאי עסקינן. וא"כ למה קאמר שמוכרו לנכרי אפי' לא יתכרנו נמי מהניהו שע"י הפיסוק עבדה מלאכה שפיר. מיהו זה ל"ק דנקיט הכי דאי מפעמה יותר מדאי אז מגרעה למלאכה כמ"ש הר"ן אפ"ה אסור. אך אר"א קשה הני דס"ל דמה שמהניהו אי מוכרו לנכרי זה הוי רק גרס הגאה וגרס מותר במודר הגאה כדתנן גבי הנוטר וגבי סלע. מ"מ הא מהני גם לו שפ"י הפיסוק יש לה כח יותר בשעבודה. ודוחק לומר שר"א מייירי רק אי מפעמה יותר מדאי שמגרעה למלאכה. ואף דאסור לעשות כן דמזיק בהמת חבירו ויוצלך לבעל. ואולי יותר אז יפסוד מעט כמו מקח, ז"א דכיון שבשמוכרו לנכרי לאו הכסון הוא בפיעומה הוא נגיע לבעל לו. ואף דמ"מ גרים היזק לחבירו שנגרע אותה לעבודה ולא יתכרנה. מ"מ

(נשים ח"א)

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מני במחיה. דלכאורה יש לחלק דבקדושין דתליא רק בכוונה ס"ל לר"י דלא מחית אספיקא דמקמתא בשעת הגדר לא היתה כוונתו קמומה, אך עתה שכח איך היה דעתו בשעת קדושין. אבל אתם בגדר ודאי אילו היתה כוונתו קמומה היה הדין עד שיגיע לכ"ע דהא תליה בלבון ב"ש. והני דלשון המבורר הוא עד קמא פיקחא. מ"מ הא בגדרים הולכין אחר המיעוט כדאיתא בפ"ו. רק דהכי קמיפלגי ר"מ סבר דודאי היה כוונתו לשון המבורר ולא לשון ספק. ור"י סבר דהני דבשעת הגדר לא מחית אספיקא. הכא המיעוט נפשיה ומדבר בלשון מסופק היון שמבב דדעתו בשעת הגדר שכן כוונת הלשון. משא"כ בקדושין שודע שבלשון סתום. רק משום ר"מ צריך הגמ' להחליף הטעם. ואיך דיעה שכן דעת הרש"ב סבר דגם חליבה דר"מ יש לחלק דהתם י"ל דבשעת קדושין היה מסופק. אבל בגדרים אפי' היה מסופק. ותלה הדבר מה שיגמור בדעתו אח"כ. א"כ עדיין לא גמר דעתו לגדור כך. ואי גמר בדעתו אז ודאי אמרי' דלשון המבורר גמר בדעתו ואם כמן בכוונת לשון הר"ב. והכי היא הסקלא ומריא התם למימרא דר"מ וי"ל בהך סברא פליגי. והא איפכא מסתיגן ונאמר דבסברא אחרת פליגי ומשני מוחלפת ובסברא זו פליגי והכי מוכח מברייתא. ולהכי לא קאמר אח"כ אלא דעדיין בהך סברא פליגי רק דלמסקנא לא מפסקינן: מ"ר אלא מתכוין זה כו'. עי' ברש"ב ותוי"ט שמביא בשם הרא"ש דאין נראה לחלק דבני בית שאי ככנס אין סודרין דבריו אפני כוונתו והגדר בעל לגמרי כו' עי"ש. ולענ"ד לא סברתי לדמותם דלקמן הוי הסוכתה בשעת הגדר שכן היתה כוונתו. משא"כ הכא הוי הכוונה לאחר זמן. מ"ש אולי בשעת הגדר לא עלה בזכרונו כלל שתיים היין בפסח. ומתילה היה פסח בכלל הגדר. ולפיכך אף שכוונה זו בריאה ומוכה שאין רצונו להתנע ממנו. אפ"ה מתחרטין מספק כנ"ל: מ"ז ויאמר לו כלום אחרת כו'. בגמ' אמרי' דלא דמי לגדרי זרזין ע"כ בפנין אמיתה. והא דמהני אמירה לומר כאילו התקבלתי משום דיש לספק בכוונתו אי רצה רק לזרז איכסה ברצונו. ואי לא יעשה לא ידיעו. אז דבאמת מכה לו עליו על דיוקו נגדו כלבא אז מלכא ואנב ז' דוזו גמר לגדור. ע"כ באמירה אח"כ אינלאי הדבר לשפרש שלאזרוז לגד מיכון: שם כמ"ח אסור עד שיתן. סתום, ס"ל דלא פליג אריש. ובודאי יש חילוק גדול דבריש שעושה כדי ליסות חבירו הוי כשאר גדרי זרזין. אבל בסיפא

אמרי' דסיעב מרש לו שיהא שלו לחבירו ושל חבירו לחבירו וק"ל:

פרק יא מ"ב דברי ר' יוסי. פי' בתוי"ט שתתה על הרמב"ם ופל הרש"ב דבחיבורו

כתב שבשבעה שלא מבחול כו' עי"ש. ולפשר לתרץ דלרבנן אי כדרש דבר שיש עיטוי נפש וגם בינו לבינה יש לעיין מי אמרי' דמפיר אף אלאחר שתלה ממנו משום עיטוי, או דילמא מיתה היינו עשמת דבינו לבינה אינו מפיר אלאחר כך משום דרק עכורי הוא מפיר ונדר שהופר מקצתו לא הופר כולו. וא"ב גם בזה אינתה דרק עבורו עשה. ובמתני' דקתני אם אתקשש אין ראיה אף דהוי עיטוי ובינו לבינה אפ"ה פליגי רבנן אר"י. די"ל משום דנ"מ כשאומר בפיכוס שמפיר לעולם משום עיטוי דלא ודאי מהני. אבל כשאומר שתם י"ל דרק עכורו קאמר. ואם נאמר כן א"כ שפיר דנקט הרמב"ם כיחול וקיום לדבריו שבגל"ב לאשמועי' שבשמפיר קמתה הוי רק בשת היותה שתחתו. וכן יש להשמיד בכוונת הרש"ב דכגון לא קאי על אין אלו כדרי עיטוי נפש, רק בלה לאשמועי' איזו מקרי בינו לבינה משום הנ"מ שקאמר הרש"ב אח"כ בסמוך: מ"ב קיום שאינו נהנה. כתב הרש"ב והא מתני' אמי' ר' יהודה היא כו'. הבאל מיפר משום דברים שבינו לבינה כו' עי"ש. וקשיא לי דמשמע מזה דר' יוסי פליג ארבנן אף בבינו לבינה ואם לא מצינו כלל. אדרבה לעיל תנן אר"י אין אלו נדרי עיטוי נפש, ומסקי' בגמ' הביאה המוי"ש לעיל נדרי עיטוי נפש הוא דלא הוי דברים שבינו לבינה הוין. אלמא דר' יוסי לא פליג על בל"ב אף דהא מוסבר כמו הפיוש שהוא מוסבר: שם כהנים אלו ולוים אלו נהנים לי יעלו אחרים. פי' תוי"ש שמתה על הרמב"ם ומוד וב"ש שבאתו וכן במתנות עניים. והנה בש"ע איתא יתן לכהנים ולוים אחרים ולא נקיט לישנא דמתני' יעלו אחרים. ולפיכך נלע"ד בשנו מלה זו גא לתרץ קושית הטוי"ש דהכי דלא שייך בזה טובת הנאה משום דלא כתיב בתיבה מ"מ אסור הוא ליתנו לו כמו דתנן לעיל פ"ד מ"ד שאינו רוחץ עמו באמבטי קטנה מפני שמתכוה שמגביה עליו המים. וכן לא יאכל תן המתחוי עמו ולא תן אתנום דשמא ישים מנה יפה שיאכלנו חבירו ומוד כיולא בו. וא"כ ס"ל אסור הוא ליתן לו בידים דשמא יתן לו מנה יפה שאין כל האלקים שוים. והם חייבי בדבר שמתחלק כגון דלית ודקל וכיולא בו עי"ש בפתה. ואם טעלים בשמתה אין הוא מוחה לשם אבל הוא לא יתן: **סליקא מסכת נדרים**

מסכת כתובות

פרק ב מ"ח תוי"ש ד"ה כי"ל וכו' בדמאי הקילו וכו'. כתב הרמ"ז פי' זה תירץ

אביי ולא תירץ דרבנן אדרבנן. ומלאה דסבר דל"ק עליהו דתמי' אתם שע"ה חבורים. אבל רבא תמה ואמר אעו רבנן אדרבנן ל"ק. ולריך להבין למה לא רצה במילוק שבתבאי ע"כ ואפשר לומר דה"ע דס"ל לאו בתבנים עסקי' דתמי' שתמה קתני שי אבנים ומאן ליתא לן דלאו ע"ה ניכו ותמידי כי אתם: **בא"ד** אם הרש"ו וכו'. הרמ"ז ז"ל כ' דרש"י לא ס"ל בהתוס' דאף לאב"ח לריכים תיכולא דבלי אומנומו ומאב"ח דוקא לר"י דא"כ הו"ל לאקדומי לאב"ח קודם תיכון דבבא לקוביא דרבנן אדרבנן וכ"ש דא"ה לא הוה שייך רש"י מלכתוב כתוס' דבעי' אומו תיכון וכ"ל לרש"י דלא חייבי לגומלים אלא כד מפיכד לאחרים דאז הטעם שנאזנו על הדמאי וכו'. ומש"ה הכא דאין מעלים מתרומה ליוחסין לא חייבי לגומלין דלא מפיכד לאחריני עכ"ד. ואחרי נשיקת עפר כפות רגליו הקדושים והטהורים נלע"ד דאיפכא הוא דרש"י נמי ס"ל בהתוס' וכמו שסבין הטוי"ש. ומה שהקשה הרב זלה"ה דא"כ הו"ל לאקדומי וכו'. י"ל דמשום דיחוית לעיל בדמאי הקילו אביי הוא דמשני לה. ועלה פריך רבא ואיהו נופיה מעני דרבנן אדרבנן נמי ג"ק בשבלי אומנומו וכו'. ונתר הכי סתמא דתלמודא הדר ויהיב טעמא אחריינא לר"י ולרבנן דקקאי קאי כדמתני רבא והש"ס מסודר כהוגן. ומה שהקשה הרב דא"כ לא הוה שייך תיבה רש"י הכי לפנין לשונו של רש"י ובה תחזי שנאמר כוונתו ז"ל במעלין מתרומה ליוחסין קמיפלגי ר"י סבר הכותה שמתקיילים תרומה לאדם בחזקת כהן מעיד עליו בכ"מ שהוא כהן ומעלין אותו ליוחסין. אלבר אם מתקיילו תרומה הכי אתה מביאו לסביראה אצה (וביוחסין עצו מעלה) ומעמיה לאו משום גומלין הוא. ורבנן סברי אין מעלין מתרומה ליוחסין ע"כ. ואם איתא דשמתו כמ"ש הרמ"ז הוא"ל מתמלה. אלאיתא פלוגתא ורבנן סברי אין מעלין וכו'. ולבתר ליתא ומעמא לאו משום גומלים הוא דהוה קאי אטולו והוה משמע דרבנן נמי לאו משום גומלים הוא. ר"ל לכך שייך בלשונו לומר מתחלה דטעמיה דר"י לאו משום גומלים הוא. אבל טעמייהו דרבנן לעולם דסתמא נמי משום דלא חייבי לגומלים. והיינו דתמי' דמאי. ע"כ לאוקמה הסתא נמי בשבלי אומנומו בידו וכדמרין רבא. וכן יש לחוכיח עוד מלשונו דלעיל ברים קוגיין דפי' לתימא וכו' קס"ד דטעמא דר"י משום גומלין הוא, ונקשה דהו"ל ונקס"ד דפליגי בגומלין וכו', א"ו דסיא גופה קמ"ל דבדר"י שייך לומר קס"ד דלבסוף לא קאי. אבל בדרבנן הוא אמיתות הענין דטעמייהו משום דלא חייבי לגומלין אף לפי המסקנא דאבע"א. ולעולם לריכים לפרש הסיא דתמי' בשבלי וכו', ומה שחילק הרב דס"ל לרש"י דלא חייבי לגומלין אלא כד מפיכד לאחרים וכו'. מלבד שזה לא נמצא כלל בדברי רש"י. ואין דרכו לסתום אלא לפרש ואיכא דזמנין מוליא בבמיזה בטעם שיש קוד לבוטו. בכם הכא ניכא אפי' זכר לדבר כלל וסא ודאי אם איתא לא הוה שייך מינה. מיהו בר מן דין לא ידעתי היכי אתר מר דהכא לא מפיכד לאחרים דהרי כמתעיד שזה כהן נותנים לו תרומה והוי מפיכד לכהנים אחרים, וה"ז ממש דומיא דהתם דמעיד שהוא מתוקן ומפיכד לכהנים. ופפי תמיהה לי דהרמ"ז ז"ל גופיה כ"כ לקמן מסנה י' בס"פ דתרומה מוקי אתמיד חב לאחרים דמעמא לאחריני עי"ש. והרי דברי הרב קותיים זא"ל: ושוב ראיתי לכב"ד שהגה גם הוא בעקבות הרמ"ז להשיב על התוי"ש לומר דהרמ"ז לא ס"ל בהתוס' אלא בחבר לו דרך לעצמו לחלק דס"ל לרש"י ז"ל דלא אחרי' גומלין אלא במידי דתמונה שזה מרויח אם חבירו במקום זה וחבירו מרויחו במקום אחר, אבל במידי דאיכולה להפלות זא"ל לבהנה אלא כדין לא ע"ש, ולא מילק ידעינה דה"כ הוי כמו כן מידי דתמונה שמרויחים זא"ז שיתנו לסם תרומה. ואי

משום דאיכא נמי איסורא דתרומה אתם נמי איכא איסורא דמבל ומיינו הך. ומה שתמהתי מאד מהב"ד שבלה להבריח דעתו מל' רש"י דבריש קוגיין ולא דק דאדרבא מנה ראיה לדברי התוי"ש כדאתמרן, ומ"ש עוד הב"ד דבדיפא מיכה הו"ל לתמוי"ש להקשות על הר"ב דמפרש דלא בהתבש"ה לא ידענא מאי עדיפותיה דהא ל"ק כלל דאין הכרח שיפרש כליעגא בתרא אדרבא כיון דליעגא דמתני' דלעיל מדקתני וכן מובא אפי כליעגא קמא דרבא דפלוגתייהו בגומלים. לכן שפיר עביד הר"ב לפרש כן. אמנם קושית התוי"ש בין לבר"ב ובין להרמב"ם בפיושו הוא דכיון דמוכרח לומר כמ"ש התוס' דאף לאב"ח לריכים תיכולא דכלי אומנומו לרבנן דהא נמ"כ קנינא מדידהו אדידהו מהתם להכא. ולא מלינו בש"ס מילוק אחר מבואר. מ"כ בין דס"ל כאומקמתא קמא בין דס"ל כאחב"ח הו"ל לפרש אז בדהכא אז בהסיא דדמאי: **בא"ד** והר"ן כתב בפשיטות וכו'. כתב הרמ"ז וה"ה כתב להיפך ע"ע פ"ב. והיינו דהתם דפ"ב על מ"ש הרמב"ם כל כהנים בזמן הזה וכו' אוכלים תרומה של דבריהם כתב שם ה"ה זה מתבאר פ' עבדה יוחסין ופ' האשה שנתארמלה דחזקה מהניא למה שהוא. של דבריהם וסבור רבינו דלתרומה דאוריתא לא קני בעד ר' אלא בב' עדים כשרים וכו', ויש שפיכנו כן וכל המשניות והסוגיות שעשה דמשמע דמעלין ע"פ עד ר' טוען הן בתרומה דרבנן וכו' אבל א"מ שבתבו שע"פ עד ר' הוי מוחזק בתרומה דאוריתא דעד אחד נאמן באיסורין וכ"ש במלתא דעבידא לגלוי וכו' כ"כ, הרי שהוא ז"ל סבר לדברי הרמב"ם דלא בהר"ן אלא דכל הסוגיות דמשמע דמעלין עפ"י עד ר', וקוגיא דהכא מתלגן כלהו אינני בתרומה דרבנן. וה"מ שהביא בתר הכי דס"ל לשיפך מדהרמב"ם בחזר דהיינו הר"ן ז"ל. ואת"כ מי' מ"ש הרמב"ם ז"ל דין ד' מי שהעידו עליו כדים שלהוו אוכל בתרומה של תורה ה"ז מיותם, כתב שם ה"ה דעת רבינו דודאי מתרומה דאוריתא מעלין ליוחסין ואע"ג דקוגיין אסתי' דשמא דמשמע דלרבנן אין מעלין. ומשמע דאפי' מתרומה דעון מיתה אין רבינו ז"ל פוסק ההוא ליעגא ומחמיר בתרומה דאוריתא אלא להחזיקו אלא על פי ב' ומתילה שמעי' דמעלין ממנה ליוחסין עכ"ד. וכוונתו כראה בעיני דאע"ב דריסתא דקוגיין משמע דלרבנן אפי' מתרומה דאוריתא אין מעלין, ובדעת ר"ן אין רבינו פוסק ההוא ליעגא אלא כאיזך פיושא שהקדים לעיל דבולהו הך קוגיאות דמשמע מניהו דמעלין לתרומה עפ"י עד ר' מייתי בתרומה דרבנן ולהיפך מליעגא דהר"ן. וז"ש הרמ"ז דה"ה כתב לשיפך שהרי כן כתב ברים הפ' וכן צריך לפרש דבריו דבתר הכי ובדאתמרן דאין לפרש דמ"ש עתה רבינו פוסק ההוא ליעגא דר"ל כאחב"ח דשלמוד אלא בחזקתא קמא חדא דהשיקר אסר דה"ה לא הזכיר האוקמתא קמא כלל לא מיה ולא מקלפה. ועוד דא"א לומר כן שהרי לא הזכיר רבינו בשום מקום ההיא דכלי אומנומו וכו' וכמ"ש התוי"ש. וכוונת הרמ"ז דהו"ל לתמוי"ש לאתמיהו מדברי ה"ה דמפרש לדעת הרמב"ם קוגיין מייתי בתרומה דרבנן ולא בהר"ן. והב"ד לא ראה אלא סוף דברי ה"ה דהיינו מ"ש בדין ד'. ואתמיעטיה מ"ש בתחלת הפ'. ולפיכך הבין דמ"ש ה"ה אין רבינו פוסק ההוא ליעגא ר"ל כאחב"ח וכדלעיל. אבל לעולם דגם ה"ה מודה דלאחב"ח מיהא מייתי מתני' והש"ס בתרומה דאוריתא. ולכן הקשה על התוי"ש דלמה לא הביא דברי ה"ה דהו"ל להביאם. ולהקשות עליו דמ"ש דהרמב"ם פוסק כאוקמתא קמא כלעיל דלא הגה בשום מקום בכלי אומנומו בידו. ויותר תמה על הרמ"ז ז"ל בכתב דה"ה כתב לשיפך מדהר"ן דהרי שיטתו רוחות דס"ה בהסיא כתב הר"ן עי"ש. ולפי האמור לא הא ולא הא קשה מידי. ושוב ראיתי שהביא הר"ד בתרומה כל לשון הר"ב במ"ח בשיטה פסקי הרמב"ם עי"ש. ואת"ב דמלשון הר"ב שם נראה שגם הוא ז"ל סבין בלשון ה"ה דר"ל דרבינו פוסק כאוקמתא קמא. ומ"ז שהגה להקשות על ה"ה עי"ש מ"ש, אמי בשני הלע"ד כתבתי שפשוט"ז מתישבים בפיר פסקי הרמב"ם. וכן נראה שהבין הרמ"ז וש"ו אילן גדול לסמוך בלשון ותו לא מידי:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

חדושים מהג"מ צבי הירש קאלישער ז"ל אב"ד דק"ק טארנו

מסכת נזיר

פרק א מ"א לו אסה טוב נזיר כו'. עי' תוי"ט בשם המוס' דסה דלא כיל אסה טוב עם נזיר נזיק עזה כנוי וזה יד. ויותר היה לאו לכלול כיולות יחד. ולא"ל דנזיר קאי אאסה טוב דא"ב כולל ה"ז נזיר ולא נזיר לאוד כדמתני בסמר בני ה"ז נזיר. ועוד דולאי נזיר קאי ושייך אנזיק בנו בנדרים תנן קונס קונס כן סכא נזיר נזיק. וי"ל דסה דליכא לאיעבי לומר שעיון בעמתן יותר עוב לכלול מתה ביכלול עם דבר דליכא לאיעבי. ומיהו לא הבנתי למה באמת לא יהא אסה טוב נדר מתם ולא יד כיון שאין אנו מוסיפין על דבריו רק שאנו מפרשין לבון טוב הוא נזיר כשמוסף בשבעו, וכמ"ש הרמב"ם עלמו בשם תוס' דהריני מכלכל לא הוי יד מעכם הנ"ל: **מ"ב** סרי זה נזיר שמשון. עי' תוי"ט שמתה על הר"מ. ולעמ"ד נראה מתחלה בקושיא הנ' וי"ל מאי אולמה דפרוסיס על הר"מ מפרוסאה דבן לב דכמו שהוא הוסף הנכרת המקבן וכו' כי"ב. ונראה בכוונתו דאם נתפוס מל"ד מ"ב קשה הא דמשמעון הלזיק מנלן. ומ"ב דיש שום דרכה אחריתא ומזה אין בוס נמז בנמ' הכל קונים הש"ס לומר ונבנן בא מכ"ל. אבל לאיכון. הר"מ נקטינן הנכרת המקבן דמעמה הוא דקא"ל והו לא מידי:

פרק ב מ"א בש"מ נזיר. פי' הרב"ב דש"ל אין אדם מוציא דבריו לבטלה. וקשה לי דבפיקוני פליני ר"מ ובכנן בסא וס"ל לר"מ מ"מ מוציא דבריו לבטלה. ומ"ב הו"ל ר"מ כב"ש. ונראה דר"מ ס"ל דהכי פלוגתייהו דר"מ ס"ל מ"מ מוציא ד"ל. רק דיש שני גווים בשמעתא לשון הו שהיה אחלת דעתו לנזירות גמור ואחז בו. הו שבבור יש נזירות בכה"ג. ב"ש סברי דאין חזרה-ושאלה. ובאופן ב' ס"ל לב"ש הקדש עכשו הקדש. וב"ה ס"ל דיש שאלה, והקדש עכשו הוא הקדש לפיכך הוא נזיר. ובל דנבן נמי ב"ק לפי זה כיון דב"ש ס"ל מ"מ מד"ל. ומב"ה לא מוכח דפליני בזה מ"ב לאה פליני אב"ש. דו"ל דב"ש אזלי לשיעתן דס"ל מ"מ מד"ל. דב"ע ודאי דלבטלה לגמרי לא אמר. ובבני רבנן כיון דפיו לא שביר אמר אמו מתבלין אותו שעשה ואשב יש בדר והקדש בכה"ג. וב"ש ס"ל מה"מ אי עשה הקדש עכשו הוי הקדש. ואי לא עשה ודאי מתבטל על לד המועיל רק פיו הכבילו ודו"ק: **שם** וב"ה אומרים אינו נזיר. עי' תוי"ט שמביא קושית הרמב' והיכולם אינו עולה לדעת הרמב"ם המובא בחוי"ע בסמוך דלב"ה אסור בגמוגות עי"ש. וי"ל דמיכולם עולה אף לרמב"ם הצמ' לא קאמר דוהיל ולא נדר בדרך רק כדי לאחן. גם לר' שמעון דס"ל דאינו אסור עד שיזיר מכל כדלקמן מ"ד וכפ' דלעיל מ"ב. ולדידיה הוי דבריו לבטלה לגמרי וי"ל כתו שבתבתי לעיל בסמוך דעשה וסבר דמהני בכה"ג ולא הוי הקדש. וסיינו דקאמר הגמ' דכיון דלא נדר בדרך הנודרים כ"ב עשה וכל"ל. אבל לדידן בחמת לא נמינן לחכי ודו"ק. ובפיקר דינו של הרמב"ם קשה לי דמ"ש מנזיר שמשון דר"ש ס"ל דמותפ' משום דלא הוי דבר הנידר. ובבנן לא פליני עליה. רק משום דס"ל דהוי דבר הנידר דמות אחרת כדמשמע בגמ' לעיל ואי הכא אסור לעיל נמי יהא אסור. וי"ל דהא בנדר בעינן דבר המתפיים ובאמור אהא בשמשון אבר ר"ש דשמשון לא הו"ל דין נזיר כלל רק שעשה מה שהמלאך ציה עליו. ובבנן קבני המהני מעשה נדר דהמלאך לוה לאמות מיעשה את בנו נזיר אלהים וכן עשה וכמש"ל בפ"ק והוי דבר הנידר. ולכאורה יש לריה לרמב"ם ממ"ג בני אשה שכורה דמהני להיות בקרבן. אלמא דבשון הריני נזיר מהני נענין נדר וה"ל אמר הריני נזיר מגרוגרת נמי הוי נדר. ויש לחלק דהתם ידיש מוכיחות דמשמוהה לנדר. משא"כ הכא אמרי' לגעור הסכוון ולא מהני כלל. ולפ"ז אפשר לדינא אם אומר שבועתו היה לנדר יודו התוס' לרמב"ם דמהני ומיקרי פיו ולבו שוין: **מ"ג** ואמר הריני נזיר ממנו. כתב הרמ"ן דלא קאני לה אלא משום סיפא. ואפשר לי לומר דאשמעינ' אפי' אמר בדעתי היה שיהא בקרבן ולא שאיה נזיר לאו כל כמיניה לבקור דבריו לאשונים באמתלא א שאינה מוכחת מעניה כמ"ש בסמוך לקמן: **מ"ד** הריני נזיר ע"מ כו'. וק"ק הא הוי כמו הקדש מעות דאוא אמר בפיכוח שאינו רוצה לחיות נזיר אם לא יהא מותר לשתות יין. וי"ל דכיון שאמר ע"מ שאהא שותה משמתא ידע שהנזיר אסור ביין ואפ"ה נזר רק שבנור לשתות בד"מ ולא מהני. ובאמת לי מתבן דבריו לומר שבור הייתי מתבמים יתירו לי בדלקמן הוא מותר: **שם** אבל אם א"ש שהנזיר אסור ביין. וקשה דמ"ש מנדרי שגגות ואף דשתם הוי שוגג בעיקר הנדר שבור שאשתו גנבה. מ"מ ה"ל כיון דהוי שוגג בתקלת נדר הו"ל נדר שהותר מקצתו והותר כולו. וי"ל דנדרי שגגות לא שרי רק בשהשוגג מוכח מדבריו בשעת נדר דאז לא אל הנדר כלל מעיקרו. אבל הכא שאמר שתם הריני נזיר וסיו פיו ולבו שוין לחיות אל עליו כל דיני נזיר חוץ מיין. ומתילא רביב עליה איסורא דיין. ולא מהני אמתלא זו יותר מאמר פתח הרבה שהיה עושה אצלו בשעת הנדר. מאא"כ התם דבריו בהוצאה מפיו אינו כלל:

פרק ג מ"ז בש"מ כו'. אין נקבות מהא דאיתא ב"ב דף ל"א דאמר רבא והא עדות מוכחת היא. ופריך מה"ה ומאני דבעדות אחרת נאמן. אבל באותה עדות דאיתבחת ל"ב. דו"ל דהכא כיון דב' שבועות אחרו שתים. ובודאי אחת מהן בשבה מבא"ב התם. וק"ק לר"ש דס"ל שפק נזירות להחמיר. וכי פליג אב"ש מה דלא פליני עליו ב"ה. דא"א שפק להחמיר. א"כ נימא אוקי תרי לבהדי תרי והו"ל שפק דאורייתא. ואפי' נאמר דהו"ל חזקת היתר מ"מ קשה. א"א תרי ומרי שפיקא דאורייתא. ואפשר דב"ש ס"ק אין כאן נזירות ודאי אלא שפק:

פרק ה מ"ד אם עד בלא נגנבה. וקשה לחה לא פליג ר"א הכא דס"ל בפ"ש דנדרים דפותחין בטולד וס"ש. ושוד אמאי קאמר דנהוס עשה הא פשיט כמו ר"א. אבל הכא אילו היה יודע שיחכב בשא"ק מ"מ לא היה נתבטל עיקר דבריו אלא לעזור. רק היה נשתנה דעתו נגד דבריו אלא לעזור בטור הנדר בהא"ק וקבנן: **מ"ה** אלא שאקיימו דבריו. תוי"ט שמביא פי' הרמב"ם בזה. וכתב שאינה מפי' הש"ס מפני אלא ר"מ לדינא. ולפ"ד אפשר לומר דהרמב"ם נקיט הר' יהודה דקאמר אימא שנתקיימו ולא קאמר מי כמו דאיתא בכמה דוכתי. א"ו נתכוין לדברי הרמב"ם דהייט שבוועת המעשה הוא שנתקיימו מפי' הרמב"ם. ולהבין עיקר פירושו של הרמב"ם ר"ל דה"פ ב"ש סבר דבשעה שיאמר הריני נזיר זה פליני מקמתא כפי דעתו אז היה בכוח לן מה פליני וגמר

(נשים ח"ב)

בדעתו שיהיה נזיר. וב"ה סברי מלשונו זה לא מוכרח שכן היה דעתו. אדרבה נימא שהיה מתשבתו שאין זה פליני ואמר לו בדרך מנמה אם זה פליני אהיה נזיר. וכיון שלא מוכח מלשונו לא אל בנזירות. ע"כ אמרו ב"ה שאין כאן נזירות רק מי שלא נתקיימו דבריו. דהיינו בתה שמפרשין דבריו להקל שאמר דרך המנמה שלא יהיה פליני. ובהוא פליני לא נתקיים דבריו: **מ"ו** הרמיב לאחוריו. פי' הרמ"ב דשעמה מאוס לא מחיה אסקיקא. וק"ל למה לא פליני בהך דמחיה ונקדושין. אבל ר"ש והק"ק לא מציא בהך פליגתא. ועוד לא הבנתי מי הכריח לפי' זה למה לא אמרי' דס"ק ס"ל שפק נזירות להקל וכ"ש ס"ל להחמיר. ואם נאמר דרק בהא פליג פליגתייהו מי אמרי' מחיה מחמירין. וא"ל לא מחיה מקילין. א"כ קשה מ"ש נדר מנזיר. אלמה הכן שהם נדרים להחמיר שהם נזירות להקל. מי הוה עשמא דהקלם בנזיר משום לא מחיה אסקיקא. א"כ בנדר נמי ניחא הכי דהשתא איהא שפק לא נדר. א"ו הא דתנן שהם נדרים להחמיר אייבי במקום דלא שייך לא מחיה. כגון שמוסיפא היאך היה ביכול לשנות ודעתו. וא"כ מני מ"ק לקבוע מחיה. וכ"ל דס"ל כרמב"ם שפק דאורייתא להקל מה"מ. ולפיכך בנזיר עבור הקבנן הקילו והעמידו על דין תורה דשפק להקל. ולפי זה הכא דאיתחזק איסורא דאחד מהם ודאי נזיר. ובזה ודאי אמרי' דשפק דאורייתא לחומרא מה"מ ע"כ נלריך לומר דלא מחיה אסקיקא:

פרק ו מ"א עד שיאכל כזית מן הענבים. עי' תוי"ט בשם רש"י דהא דנקיט ענבים לאפוקי ר"מ דאמר אפי' עלין ולולבין. ולא הבנתי מה טרך לזה דלמעט עלין לא משמע שפיר מעד שיאכל מן הענבים. והוא"ל דלאפוקי לאב"ש כזה דאמר נב' מרגלים חגין מייב. וא"כ בבאוכל ענב אנם ג' ממילא יש כאן שני חרלמים וחז קמ"ל דאינו חייב אפי' בענבים פחות מכזית. ומדוייק בזה לשון הרב"ב מעבה ב' ואין הלכה כרמב"ם אלא האוכל כו' כזית. מבוס דרמב"ם קאי על מ"ח וב': **מ"ג** מפני שמעבה את הענבר. עי' תוי"ט שמגיה ב' תמיהות על הגמב"ם. א) דלמה פסק כר' ישמעאל. ב) למה פסק שמעבה ולא המעבה שהיא חיבעית דלא חיפעבה. ולבב"ד דחדא מיתבלה בחבירתה. דלכאורה מלי קמיבעי ליה להש"ס הא בחמת קמני להדיא מפני שמעבה. ונראה דמסתבר יותר דלא כני' הספר שלפניו שמעבה דשא חת"ק נמי ס"ל דמה שהוא פסיק ריישא אסור. וא"כ למה פליג עליה בלדמה. וכי פליני בתליאות אי מעיר או לא. א"ו בלדמה שמעיר מודה ת"ק. ולא פליני רק אי גזרינן בחדמה שהיא מעיר בזיבור. ועתה הכי קמיבעיא אי שמעבה תנן, ופליג ת"ק על הדמה שמעבה שאינה בזיבור. או דילמא המעבה תנן. ולא פליג ת"ק רק על גזירת המעבה אבל שמעבה מודה. והשתא נקיט הרמב"ם האיבעיא לתומרא דהמעבה תנן ופסיק כת"ק ודו"ק. (ומ"ש הרמ"ן דמשום דקמיבעיא אליבא דר' ישמעאל פסיק כוותיה לא הבנתי. דהרבה פעמים מליבו דמיבעיא בגמ' אליבא דיחיד שלא בהלכתא): **מ"ה** לא הוחר מכלום. עי' הרי"ן מסיים הרמב"ם אבל בשומאה לא אמר לא ישמע בלבד אבל אמר לאחיו ע"ש. דאילו אמר לא ישמע בלבד הוי ילפינן מומאה ממומה לבטן הסמיכה מהיולה מן הגפן. וא"כ לא קשה כ"כ על הרמב"ם דמשמע מדברי הגמ': שם מגלחת על מנה. עי' תוי"ט שמביא דברי הרמב"ם בזה. ומה שהשיג הכפ"ד מיבמות ד"ה שיבא בשאלה. שהם המ"ל נשתפק בהא דאמרי' לעיל האב מדיר את בנו בנזיר אם לא מיתה הבן עד שנתבגל אם יוכל אח"כ לשאול על נזרו. כיון שמבת אביו הל עליו הנזירות כי"ל. ולכאורה יש להוכיח מגמ' הנ"ל שיוכל לשאול. דאל"כ מאי מבני שבן יצא בשאלה הא משבחת לה נזיר שהדינו אביו שיהיו בשאלה ועדיין נלמוד שדותה ג"ת ושעה. מיהו יש לדחות דכיון שהנזיר קל בעלמותו שיבנו בשאלה לא חיבפת לן מה שהוא אינו בשאלה. תדע דאלת"ה ליגמר הנזיר שהדיר על דע"ר שאינו בשאלה. אך קשה לפי"ז מה שנתקשה לו בחבורה לקבן ברים הפרק למה לא אמרו חכמים לר"א דנזיר קל שיבנו בשאלה ואף שם נזיר שאינו בשאלה. ועוד שאין שם אבל שהם אלא הם. ואי הכהן אינו מכם וא"כ אינו כעת בשאלה. מ"מ הא נזירות בעלמותו יצא בשאלה. ואם נאמר שבאמת כן הבחורה שאין קדושתו קדושת עולם אף בנזיר עולם משום שיבנו בשאלה. א"כ לא קשה קושית הסוס' והתוי"ט שם ע"ש. ולענין דברי הרמב"ם התמוהין בלפ"ד לבחורה באמת יש להבין למה לא אמרי' הגמ' כרמב"ם דשבבתו בחבורה כיון דאין עולין לו אינו מקיים העשה בזה. וי"ל דהתינה אינו מבנו שיבנו מומאתו ודאי אין עולין. אבל ימי ספרו דקי"ל דלא בני הערב שמש משום דבבר שיבר עלמו בסוף ז' הבחבורים כמ"ש רש"י אמשנתינו (וכ"כ הסוס' יומא) רק שעבבתו מגויה בתגלחתו. וא"כ נימא שהעשה ול"ת דנזיר ידחו העשה דגילות מעורב וכשידחה תגלחת דמעורב ממילא יהא עולין לו ימי ספרו כמו ימי ספרו דזב דאמרן לקמן דשולין. והכ"ב כיון דבבר שיבר עלמו בימי חבורו. וגילוח דספרו דחה א"כ יהיו עולין. ולהכי אמרי כיון דיבנו בשאלה א"כ לא אלים העשה ול"ת שידחה העשה דגילות לגמרי. ולפ"ז י"ל דלדברב הרמב"ם הוכיח משם שבבתו דאמ"כ מאי קאמר הש"ס דיגמר דעשה דוחה ל"ת ועשה. וזה תמוה איך נאמר בכל דוכתא יהיה עשה עדיף מעשה ול"ת. הרי נאמר לו ל"ת ונאחר עשה ועשה. ולפיכך שבר הרמב"ם דה"פ דיליף במ"ל כשהיה כמו במקום הזה כאשר נקוט הש"ש הרי ל"ת ועשה מודחים ממילא ול"ת כלל. וכאשר נקוט העשה ול"ת עדיין נשאר העשה במקומו רק בנדחתה. אז אמרי' דעשה לחודיה עדיפא. ומשני דלעולם במ"ל שקולים הש וכבה שאני דיבנו בשאלה:

פרק ז מ"א קדושת עולם. עי' תוי"ט בשם התוס' וכותבתם ל"ל דכיון דבעלמותו לומר כן מגמ' דיבנו בשאלה. וכמ"ש בדבור הקדום: **מ"ג** ימי ספרו וימי גמרו. עי' תוי"ט שבשאה בשם התוס' דיגקום ימי ספרו. ומתילה הוי ימי גמרו ולא שבר. ולפ"ד דס"ל הא דנקט ימי ספרו משום דל"ת היכי שהוא שבר מעורב דהדין הוא שלאחר י"ג הופר ל' יום ואח"כ מגלח אימי ספרו כדפ' לקמן. וא"כ ה"ל דיי"ב באמת בבר שבר (הסתם נזירות הוא ל' יום). וכשיפר אח"כ ל' ונם ז' ימ"ש זה לא שובר קמ"ל: **מ"ד** אר"מ. כתב הרב"ב דבדי ר"מ ליתא. ל"ל לפרש דבריו שהוא מפרש בזה דברי ר"ש. אר"ש אלי אר"מ בל קובי'. והשיב ר"מ קוביתך ליתא שהרי אלהי דבהי בנזיר גופא

ק"ו ואמר לי ר"א כאן ק"ו:

פרק מ מ"א הופה את בנדו ומי"ב את אשתו. ונפקא מינה דאפי' שמע ולא מיחה בו ביום ישב בשבו אח"כ: שם ומיו מפר נדרי בנדו. לכאורה זה מוכח

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מקיפה דספר לעבדו ונלא לתיכות מצלים מזיכמו. וכ"ם כשיתן כבו לעבדו בעודו מלאו. מיהו ז"ל. דמקיפה ה"ל דה"ע מקום לגבי כבו לעולם הוי ביטו לבינו שולמי מיפר לו מקום שיתעבד מלאכתו והוי הדין כמו בחצר ב"ב דנעודה מחתיו מיפר קמ"ל: שם הפר לעבדו כו'. אף בפי' הרמב"ם תמוה בזה מכ"ת אפרב דעתו קלת. דקשיא ליה לתה קאמר הפר לעבדו כיון שבבר מבואר דלא שמיה הפרה בעבד הל"ל מיתה בעבדו או כפה לעבדו (ולפי' הרע"ב ל"ל בזה דאיידי דנקט בחצר הפר נקט נמי בעבד). ומוד הוקשה ליה מה שכתבתי בדבור הקדוש בסמוך. ע"כ פי' הרמב"ם כיון דאמר הפר. ולכון זה לא שייך כלל בהיותו עבד. ע"כ נולה דעתו בזה שילא לחיות ויקיים נזרו: מ"ד בודקין אם הזב. כתב התוי"ט פירש"י מבשרו מבא מיבבו ומתוקף יבנו. ומימה דאדרבה הרי יבנו מלילו מי"ש. ול"ל דה"פ דודאי מהולמת כלי הרבע יבוא הזב, אך הסולמה בא מתוקף יבנו שהיה לו מבבר עי"ז הולך כפת בלי יבר וק"ל:

סליקא מסכת נזיר

מסכת סוטה

פרק ג מ"ג ומנחתה מתפזרת וכו'. עי' תוי"ט בפרקין מ"ו שמביא תמיהת התוס' מהא

דתנן הימה לה בהמה מופרשת מרעה בעדר ותנן כו' אם משגגנה בזר כו'. ועוד הביאו מתשם מלוי. ואני בעניי לא הבנתי כל דבריהם בזה דלפי קולר הבנתי הרי כל דאיתם לסתור. דגבי בהמה מופרשת תנן בהדיא אם שלי הם מרעה כו' ואם שלה הן קדושים. הרי לפניך דלף שאילו יודעת שיפר לה לא היתה מקדיש. אפ"ה כיון שנשעה שהקדישה היה לאוי שיחול ההקדש והרי אין הבעל שוקר מעיקרא לא הוי הקדש עשות. רק בשהבהמה שלו אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. והכא דהאיש היה מקדיש מהני. והרמיה הב' ג"כ לא אבין דאדרבה נידון דידן דומה ממש לעד שלא נגנבה דלף שאילו היה יודע שיגנב לא היה מקדיש ונוזר. אפ"ה כיון שהמציעה מולד אח"כ ובשעה שהקדיש היה לאוי לחול מהני. וה"ל כיון דהמיש בודקין אף שהעדות בעולם כדקק"ד א"כ היה לאוי לא לחול. ואין להקשות דא"כ מאי צריך הגמ' למתן גבי אשם תלוי דגמר ומקני מ"ל דהעדות מולד אח"כ. ובשעה שהיה מטופק היה לאוי לחול ז"א. דהתם איבלי אח"כ דמעיקרא לא היה מתחייב כלל דלא חצא מטולם. אבל הכא נהי דעתה אין צריך לבבר. מ"מ מקודם שבאו עדים היה מן הצורך לבא לידי ביטול. ונראה דשיקר שמיכת דאיתם דאם אשה אחה"ם. דלמה צריך לתתן גמר ומקני כו' וסברתי הכ"ל לא ס"ל. והוכיחו להם מהא דיידון כזה דומה לתשגגנה. דעד שלא נגנבה חל ההקדש על הבהמות לעולם. אבל משגגנה דשניהם אינן יכולין להקדישו. לא הוי רק מקרון ידיעה שלא ידע שגגנה. וה"ל דהוי רק מקרון ידיעה לא חל ההקדש כלל. ועדיין צריך לי הלעיר פיון: מ"ח האיש מדיל בנו. עי' תוי"ט שמתה על הרע"ב שכתב אף כשיגדל חל הזהירות דשבר עצמו עי"ש. ולא הבנתי דאדרבה ממתני' דהתם משמע דיפבא דקתני התם מיתה. ואי כתוי"ט דלא חל אח"כ כלל. א"כ אימת מיתה אי בעודו קטן. כיון דהוא בהשות האב לכל דבר אין הבבא שיתתה. א"ו אחר שמגדל ודוקא מיתה הא לא מיתה חל הזהירות שנדר אבין מקודם. וא"כ מתוכן נמי דלא שבר עצמו. דהבא לייבי בלא מיתה והתם בתיתה:

פרק ד מ"א אמר' וכו' מתת מיתה. עי' תוי"ט שמביא הגמת הרא"ב ל' הרמב"ם דאמר

מונקה בתים א"כ ל"ל קבא מתת מיתה. ונלע"ד דאי משום ונקה א"כ הרי הוא הנוסה שאין הרים בודקין ולריך ליתן לה כתובתה כמו בבא עליה בדבר. ולהכי לריך קבא שבלא עונו נמי אינה בותה ולא נוטלת כתובה. וכן יש לתרץ בזה דברי הש"י המובאים בתוי"ט לעיל בתשבה ז. ואף למ"ד דאין לבתובה עיקר מה"ת מ"מ כ"מ דאי בתב לה בתובה ופי' בסמוך: שם גרושה ואלונה לכהן הדיוט. הא דלא נקיט שאר איסורי איסות כגון שניות לבעליות (דבעליות הסתורות ודאי שפיר לא נקיט דאין קדושין תופסין). ולקמן קתני ואחר כל הנשים לא שותות לו טוטות משמע דאין לו רק מה שבאה בהשתתיו. ולא שייך. נראה דלא נקיט רק מה דאשמעי' דאין לה בתובה. אבל הני שניות לעבעות בלא"ה אין לה בתובה. ואילוניות דנקיט הייט משום פלוגתא דר"ח ורבנן. וכמ"ש בדבור הקודם דגם ריש"ח עיקר בחידוש משום בתובה. ובזה מתורץ קושית התוס' לקמן מ"ג דלמה נקיט ושאר כל הנשים הא בבר אשמעי' ליה. ולפי הנ"ל א"ש דדוקא הבעיין לעיל הוי סדין ולא שותות ותפקידות בתובתן. לאפוקי הבך בשיש אף שבעבו בהן איסור ושות תוטב דיעבד לבעיתן בבון בע ואין בו זמן וכדומה בזה או שותות או לא טוטות בתובה. ולאפוקי נמי הני שניות לעבעות וכדומה שאין שותות עבור הבתובה דבלא"ה אין להן בתובה:

פרק ט מ"ג מוליכין הראש אל הגוף. עיי' פי' הרע"ב. וק"ק לי דלפי פי' יהיה

פלוגתתן בתליות אי הראש נייד ולא הגוף או הגוף. (וגם כי אמתתי שהראש נייד אחר שנתתך מן הגוף עוד זמן מה). ואפשר לומר דתרוויהו ומודים דהראש נייד זמן יותר, רק דלשיטתם תלי ר"ח דקבר דמעיקרו עיקר חיותה לא מהני מה שהראש נייד אח"כ דהיכף הגוף מונה אין כאן זו חיותה אף שהראש נייד. ור"ע דקבר דבראש עיקר חיותה א"כ לא איכפת לן בתה שהגוף כבר מונה כיון שעדיין עיקר חיותה שהוא בראש נייד. ובשהגוף הראש מחוברו אז נגמר שמיתה במקום שהראש נפל. והש"ס ר"ח קבר גופה בדוכתא קמי ר"ל במקום הראוי לחייו שנגמר שם המיתה. וריש"ל בלי חיותה הוא דנייד ולא איכפת לן בזה. ור"ע קבר ריש"ל בדוכתא נפל ר"ל הוא הדוכתא המקום הראוי שנגמר המיתה וזו"ק: מ"ד ר"ע אומר מחותמו. פסק הרמב"ם כר"ע. והקשה התוי"ט בשם הכ"מ למה לא פסק כראב"י דמשמתו קב ונקי. ותירץ הכ"מ דר"ע מתבינו עדיף. ולע"ד נראה דמזה אין ראיה דר"ע מתבינו עדיף די"ל דמש"ה פסק דלא כר"ח ב"י משום דפליג אמתוויהו בהך קבלה דבבר חיותה אחלינן. ולאב"י קבר דלא בבר עיקר חיותה שבתיו אחלינן רק בבר מקום שנעשה ממנו חלל והוי ראב"י יחיד לגבי רבים. וזה נכון לענ"ד: מ"ן מצה ותבשה בבלר. ול"ל לאשם תלוי המובא בתוי"ט פ"ג מ"ו דיבשה עד שיסתאב ותשם נמי על ספק בא כמו הכא. דהשם יש כזר והקדש קרבן. אבל הכא הוי רק איסור בלאה. ולפיכך מתב רש"י בתי"ב דאין ירידתה אוסרתה. אבל למ"ד ירידתה אוסרתה א"כ דמיא לאשם תלוי: סליקא מסכת סוטה

(נשים ח"ב)

מסכת גיטין

פרק א מ"א רשב"ג אומר אפי' מהגמונית להגמונית. רשב"ג מדיוקא קאי דס"ק קאמר

ממדינה למדינה בחו"ל. אבל בח"י לא. וקאמר רשב"ג אפי' מהגמונית להגמונית בח"י נמי ל"ל. דאי אחו"ל קאי הא ת"ק נמי מודה לרבה דבחו"ל אפי' באותה הגמונית ל"ל בפ"ב ובפ"ג בכלל"ד. אבל מ"ש הרע"ב דאי אחו"ל אפי' אותה הגמונית נמי זה לא הבנתי דדילמא נקיט מהגמונית לאחרת' דבח"ו מודה דא"ל כדאמרי' לת"ק: מ"ב כי"ל מרקס למזרח. לכאורה כ"י הייט כ"ג כיון דס"ל דסמוכות כמו רקס נמי לריך שיאחר. מיהו אי אני רקס יש א"ש. ול"ל דכ"י מחומין גבול א"י קא ממחיס. אבל באחת אבר כר"ג וגם פלוגתא דר"ת ואמרי': מ"ד וא' שמחוני עבדים שו לחוליך ולמביא. פי' תוי"ט בשם התוס' שהקנו מה מקנה עגונה שייך בעבד לא ניחביה ליה ויוכל ליתא שפחה. וק"ל הא פסקינן לאמר הן גע זה לעבדי אינו יכול לחזור. וא"כ אפי' לא ניחביה ליה לא יוכל ליתא שפחה דאולי אחמת עם הבלית שהשמר בבר ואל השיחבור שיבה בבוא ליד הבלית. וכיון דמדאוריתא א"ל קיום ואסור ליקח שפחה נהי דמדרבנן לריך קיום מ"מ היאך יוכל לחמיבו בשפחה. מיהו נדעת הרי"ף דאפי' יודה שיבה פ"י שליח אפ"ה לא מהני כל שבא ליד העבד אף דלא יכול הבעל לחזור מקודם וא"כ אחי אפיר קונים התוס' דלא ס"ל כדעת הרי"ף מאי מקשו. וא"ל דקושיתם רק לר"מ דס"ל דחוב הוא לעבד. וא"כ ודאי לא מהני כלל עד שבא ליד. דא"כ לא מהני דהביגון הוא שיוכל ליתא ב"מ ולהתחייב בחלות - הא ר"מ ס"ל דעבדא בהפקירא ניחא ליה ורולה יותר בשפחה בבעיות. וא"ל דהני דהוא רולה בשפחה מ"מ אין רולין לתקנו לסביאו תחת בנפי הבלינה. זה אינו דאדרבה המשחרר עבדו טובר בעצמו. ויותר ראוי לבטל את דבו מלעבוד בעצמו ולהניחו בתפלו ליתא שפחה. ואפשר כיון שהוא בתר"ה ואינו יכול לעמוד עמו ולקיים הבעה לעולם בהם תעבודו. אז אדרבה מעה להבניחו לחוב מעת אך לא מלינו מילות זה. ואפשר לומר דזה דומה לדדים הפת קודם אפיה כדי להגיל חביבו אחבאת דאחרי' שבת דף ל' דאי במיד עמה לא אמרי' לחביבו מעה בשביל שיזבה זה המיד. וא"כ י"ל דהבלית בעצמותו ודאי מועה אי מוצא אם הבבד המיוב מעת בחה שאינו נותן לו. וא"כ אין אנו אומרין לו להגיל את הבבר מעשה לבלתי יחן לו. כיון שהוא עבר במיד אעשה. אבל לחכמים דס"ל תיקה בשבא ליד שליח שכה הבבד ולא"כ לא קשה כלל כנ"ל: מ"ה כל הבעבות הבולים. עי' תוי"ט בשם הר"ן שבתב דמדאוריתא אין בבות דהא מעה ואהבן דאנו יודעין דאחת אחת ואפ"ה אמרה תורה אינן מעידין יחד עי"ש. עוד הביא בשם הרמב"ם דבתב ה"ה שבר הלוחה תשום שבתך בידי מאי בעי משמע מזה דהלוה אינו נותן שהוא מזוף. דא"כ מאי מהני שבתך בידי מאי בעי. א"ו שהלוה מודה שבבבותו נבתב רק דפבע. ולזה מהני הבבר בשבר הבלית לומר שבתך בידי מאי בעי. או שבתן שהוא לוה לבבות ולאחות בדי לנות ובדיין לא לוה. (והתוי"ט בתב וכ"ש להד"ם. ואינו מובן לי מאי כ"ש ואדרבה בשמועון להד"ם אין הבבלה לחולה אחנו בפ"י עדים בפנים. מאחר"כ בהבבת שבתך בידי מ"ב דבשבר בזה ג"כ אינו מנה אבל חבינו דלא בתיב אינו לומר להד"ם בבבת בבבות הבולים). ולע"ד דהבבמ"ם והמגיד תירלו לבם קושית הר"ן הכ"ל בחופן אחר. דזה ודאי דוחק לומר שהוא מדבריהם רק א"כ יון דלא מייני שאומר להד"ם בחמ"ל דמשמע כן מדברי המגיד. א"כ אין הבלוה מודה שבבבותו בבתב רק שמעון עדיין לא לוה. וכן המוכר מודה שבבבותו בבתב רק שמעון עדיין לא קיבל זוזי ולא לוה לוה לחוסבו. בזה אנו אומרים אי לאו דבאו אתיבם המעות לא הוו בחבי. וכיון דהם עלמם מודים עכ"פ שבבבותו בבתב. א"כ הרי קינלו על עלמם להיותם נאמנים עליהם בעדים בבדים. וא"כ מדאוריתא בשרים ותו לא מהימני לומר שלא בבבותם מחבר לבם. ולא גרינו מלינו דלאמן לומר הבער לחלוה או לגוקח מעבה הימנה. ה"ל כיון שלוה לבחוב ולאחתם יודע שיוכלו למבור בל זמן שילבו ואפי' האמינם. וא"ל יבא נאמן בחינו דאמר לא בבשות בבתב בלל. דלא מלינו לומר בן להבחים הערבאות:

פרק ב מ"א בפני בבתב חלוי. עי' תוי"ט שמביא קושית התוס' אי שעמא משום אחי לאחלופי מ"ש חלוי ראמון. ומיבן דהוא עיקר הבע ולבאורה תיבולו דחוק. וי"ל לבאר דיש לראות מאי מהני בפני בבתב להאי הבעה לאחלופי דבבלמא אי יאמרו בפני"ב ובפ"ג יאמרו נמי דמהני. ויש לתרץ דזה ודאי לא יעבו הבולם דעד ה' מהימן משום דבהאי נאמן. דהרי בני מת לא חייבי' להבי ובן בני שבוים וכדומה. רק דהבא יסברו דמשום דשמרא לפיבו לא חלים חיבם לזיופי. ע"כ בחבינן תעבות בל דהו. וגם שיבה שלמתר ימלא מבירין כ"י ובעידה לאבלויי לא מבקרי ויאמרו דמש"ה נאמן בעלמא. וא"כ בשיבעבך לומר בפני בבתב דהייטו בל עיקר הבע שבבתב בראוי. בל זה לא שייך בבבא הנ"ל. ואפ"ה מהימן לבן לא אחי לאחלופי. וא"כ זה שפיר בתה שהוא עיקר הבע. אבל מה שאינו עיקר עדיין אין בחן היבר לבתובן ובבון: מ"ד בוחתא ותתפתה. ק"ק לתלי דב' הראש"ם מובא בחוי"ט בתחני' דלעיל דעמתא דבוחתא אינו מבוא אף דשמע בל מבקרין דאין ר"ל בפני בבתב הייטו דמחזי בשיבבא בל"ל בפנינו בחיבקרא חז"ל בפ"ב. וזה נראה לבינים דא"ל בראה. וא"כ בבוחתא ותתפתה בשבא לפנינו אין זה מחזי בשיבבא דעתה הוא רוחה. ולמה פטול אי שמע בל בולמתא. וי"ל בין דאז לא היה לחוי לבחיל ולהבינו בע. א"כ הוי מילתא דלא רמיא דלא בתבון לשמוע בחורת עדות בזה לא בחבינו אשמיעם בל בולמתא וב"ל: שם פתוח ונסתתם. בם מזה בשה בל הרא"ש בנזבר בסמוך בין דעתה בא בבתמא לפנינו בדמסבינן בגמ' דלא בפי' חזר ונתפתח. א"כ מחזי בשיבבא. וי"ל דדוקא אי לא יוכל לומר האחת בשמולגין אומר בזה מפבלינן אומר מחזי בשיבבא. שבבאל אומר אין אפשר שבפנינו בבתב. ויולבן לומר בשבר מבקרים רק דשמע בל בולמתא. מבא"כ הבא בשבאלהו יאמר שאחר האחת: מ"ן אף הבשים בו' לבתה ובבמתה בו': לבאורה בשה לבתה לבתה בתחת בסי דלא מלי לבלבלה. מ"מ דילתא בוראתה משום שלא תבלה לבינים עמה יחד ופוטרה אותה מבבלה בזה הבע והבעל לא יבא נאמן לבובר. בדאמרי' לבדיא בפ"ו דיבמות מ"ד דיבמתה אינה תמידה שמת בעלה משום דילבה שמת בופה לבינים לבתה מה"ש בודאי לבתה. ומו"ק לי אחר מתני' מה בין זה לחיתה שבבתב מוכיח למ"ל לחיתה שבבתב מוכיח מ"ל דהתם מבלבלה והבא לא מלי לבלבלה. וי"ל דבשיא ליה לתנא דתתני' בוחתא הבל"ל דחיתה תמוחה דהולה בל לבתה מה"ל דהולה לבוחרה מבבלה. ומתבן שבבתב מוכיח ולא מלינה בזיופה ולבעיא הא"כ בשיבבא

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מצינא לעכבר ולבכמיש בפניו. אבל אי נולה לקלקלה בחמת לא בכמיש אח"כ בפני המעכבר כיון שכבר ליבת ומקלקלה לכן בפי נמי מעמא דלא מצי לקלקל (וע"מ בא"י) ולו"ק:

פרק ד מ"א קידש אגל אחמו. פי' תוי"ע מה שהביאו התוס' בתיבה לתה לא נקט לאחמו קודם הבנים. דאי קחני נזדמן ס"א אף שבא אח"כ שהגיע לידה ואילו היה אגלה אפ"ה מהני ביטולו. דאחרי' מסתמא כבר מזר בו קודם שהגיע לידה ואילו היה אגלה היה כבר מבטלו. ומ"כ היה צריך לאשמועי' בסיפא דמשהגיע לידה מ"ו לבטלו ולא הוי ידעי' אלא דיעא דקאמר בגמ' דידעי' דהיה מהדר לבטלו. דזה לא שמעי' רק מתשבה ירוצא. והייטו משום דקחני קידש מ"כ כבר שמעי' דבעי' דוקא שקידש את הבנים. אבל אי קחני נזדמן אין באן מעשה ירוצא: מ"ג שמשה עדלת ליהומים. פי' תוי"ע שהביא בשם התוס' מקושיא הסמ"ם דיפר לה בעבל הא בני יתהו מוכח דבעי' בפני המדיר. ולא אין דברי קדשם דאלו בעין הפרה אבל המרה. דגבי יתהו דמייהי בהתרה בפני. משא"כ בהפרת הבעל דודאי יכול לעמות בכל עניו. וא"ל דקושיא אהאי דפריך אשלך אבל הכם ויתיר לה. זה איט אלא לא מצי לריך לפרש הכלל. מ"כ לא הוי ידע הכתם שיש כאן מדיר וא"ש: מ"ד לא אלו אלא בעבר. התוי"ע תמה על הרע"ב דמפרש מעם מימעני ולא פרקי ות"ל דמיירא. ובלב"ד בכוונת הר"ב דהא דכתב הר"ב לאחר שמתיירא רבו הייטו שמתיירא מלפדותו. דזה אין סברא לאוקמי אמרי' דאמר להדיא דאיירא ממנו. אלא דשמתיירא מלפדותו. וכיון שמיקרא חז"ל הוא דכשפודה אחר לא יחזור עליו עוד. מ"כ ממילא מיירא ממנו לגמרי. דאיכא דמשפודה אחר לא הוי דיעא דמימעני ולא פרקי לה כיון דמ"מ בשום עניו לשוב אליו עוד. אבל אי לא הוי הך דיעא דמימעני ולא פרקי לה הוי מתיירא לגמרי כשאין רבו פודהו. ולריך לאוקמי אמרי' דמתיירא לחדיא ולפי' הר"ב אינו לריך: שם וכותב שטר על דמיו. פי' הרמ"ב דהעבד כותב לרבו שני. אבל המוי"ע פי' בשם הר"ן דכופין לבוה אי"ם. וא"ל דהא דס"ל לרשב"ג אינו כותב משום דמזיק שעבודו מיהב. וממילא נכסיו אחרתין להמיזק. ואפי' לא"ד מלוה הכתובה במולה לאו בשטר דמי ואזק הוי ג"כ כמולה במולה ואין המשועבדין אחרתין ע"ל דמייני שיש לו נכסים בני חרי. ומש"ה אין מוסיף מקנה שנכתבו לו כיון דגובה מנכסים אחרים ב"מ שיש כאן. זה לא"ק דכופין לרבו שני. אלא כופין שיין בזה כיון דגובה מנכסים אחרים ב"מ שיש כאן. ס"ל לאיתני כופין לרבו ואשון וכותב הבעבוד מנכסיו אחרים. דבגלא"ה ע"ל דמייני קודם זמן פרעון ולכך כותב לו דאל"כ יגבה מיד וא"ע בשם: מ"ה אלא מפני מקה"ע כופין את רבו. הקנו המוס' בשבם דף ד' וכי אמרין לאדם תעא בשביל שיעבד העבד ישבור הוא בעשה דמעבודו. והילו דמלוה לבה כפ"ו שאני. וא"ל המ"ה קי' ל' סק"ל והר"ן פ' המולה כו'. כיון שאינו עושה לעובת הבעבד ליכא עשה כלל והוי כמוכרו לו עכ"ל. וא"ע דא"כ מאי קפריך בגמ' מלוה הבעב"ב היא לדבריו ליכא עבירה כלל עכ"ל המ"ה. ונלע"ד דה"ה דהקפידה תורה לעובת הבעבד שלעולם בשם יעבוד. ולפיכך אם זו היא עובת הבעבד ונהנה מן המחבור הוי כמוכרו עבור הגאתו. כמ"ש הר"ן דהוי כמוכרו לו. וא"כ אפיל פריך מהכ"ע היא דזו איכה הנאה מה שעושה מלוה דמלות לאו ליהנות ביתו ואין הנאת מלוה שלו שיהיה כמוכרו. אבל מה שעושה עובה עם אחרים שמביאה לידי מלוה זו מיקרי הנאה. דוגמת לזה מה שהבה במלות בעילת נולב אין הנאה זו שלו דלאו ליהנות ביתו. אבל אי נותן לאחרים נולבו ליטול אז הוי אפי' כמתון עובת הנאה זו מה שאחרים מחזיקים לו עובה בהביאו לומס לשלוה. וא"כ אפיל מבני מלוה דבנים שאני דאז אין כאן עבירה כלל. ובסכי המורן קושית הסוס' ברכות דף מ"ז ד"ה מלוה דבנים ע"ש ודו"ק. ולפי"ז ממילא המורן קושית הסוס' מהכא המגמתיו דס"ל כיון שיש בו לד מיהות שמתויב במלות א"כ עובת הנאה זו שמחזה לד ישראל למלוה הוי כעובתו ואין כאן עבירה כלל. אבל כשהוא עבד לגמרי א"ל דבמה שמחזהו למלות הוי עובתו. ז"ל דאיכא הזהירה המורה אל תחוס לעובת הבעבד רק לעובתך. אבל בשעושה עובה זה לגד ישראל הוי עובת הנאה זו בעובתו שזה מחזיק לו שובה. ומיהו מ"מ זה לא שייך אלא במה שזיכהו בפ"ו שא"ר לקיים בעוד שיש לד עבדות. אבל משום שאר מלות לא דבלא"ה מתויב בשאר מלות משום לד מיהות: מ"ז משום שם רע לא יחזיר. התוי"ע תמה על הרע"ב ובש"ו אלא מפרשי לד בכפליים לתמיה כבמשנה ח'. ונלע"ד דהוקשה להו להרע"ב ובש"ו למה נקיש פלוגתייהו דוקא בגילוגים ולא בהבן בני דיעא. ועוד למ"ל כלל בבא בש"ע ליתני דמיירי אלא מולדו ואם לא שהה בפיכוס פליגי ר"י ורבנן. לכן מפרש דדוקא בני מילוגים דמיירי אלא מולדו עדיין קיימי מילוגים ולא נודע הדבר רק שבבעל חשב כך. בזה בטיגן תנאי גמור. אבל בני שם רע שהוא מפורסם וגלוי לכל שילא בני שם רע. וכן בני כלר דס"ל לר"י דדוקא בידע בזה בשיכ לפיכך לא בעי תנאי גמור: מ"ח ר"י אומר לא יחזיר. מה שמשה התוי"ע מלבון הר"ב לאמר בפיכוס דבאיכה מילוגים היו בעי. דא"כ למה לא יחזיר הרי הגע בטיל ממילא בי"ש. לא אבין דברי קושו. כיון דאמרי' ליה קודם הגע הוי יודע שאין אתה יכול להחזיקה בכל עניו אף אי יתבטל התנאי ואפ"ה הוא מגרשה א"כ מבועל הגאה:

פרק ה מ"א כמ"ח אף כתובת אשה בטיגוגים. פי' תוי"ע שהביא מה שהמהו התוס' כיון דלר"מ כתובה דאוריתא וילפינן מכמוכר הבמולות והשם עדיות. ותיבולו דחוק דולאי עוב לה ליעב תחת בעלה ואפי' יש לה כל הון ויהיה תפקיע עצמה מבעלה. מיהו י"ל דאולאי אחר יתן מיהו בעדה ויפתנה שתפקיע מבעלה והוא שאתנה והא הוא נהנה מפיהי שלה זו. וגם היא מרויח שהקרקע שלה. ואולי דבריהם יש לומר דהא מתני' כר"י ובדניתן שיימינן מד"ת. ודוב פעמים ודאי אין להאשה נכסים דמה שקנתה אשה קנה בעלה. וא"כ זיבוריה שלו הוי עדיות לגבי דידה כיון שאין לה כלל. וכן מוכח לבאורה מכ"ק דף ו' ע"ב דאומרים לר"י אהני קנה כגון דאית ליה לאחיה עדיות וזיבוריה. ועדיות לריזק וזיבוריה דמזיק לא שוה כעדיות דניזק פי"ש. ולמה לא קאמר דליה ליה לניזק כלל דמשלם מעדיות דמזיק. אע"כ כשאין לניזק כלל משלם רק כפי מה שהזיק. ואף שיש נכסים שיש לבם נכסי מלוג עדיות. כיון דמיזעמא ניהו לא פלוג רבנן בם כשיו שבאתו הסוס' בתשובה ר' גבי יתומים דלא פלוג. ומוד דודאי ניהא לבו לגבות מביזעות שלו. דאל"כ יגרע הבעל מיעב שדותיהן. דבעודה תתחיו יכול לעשות בהן מה שירצה וכ"ש שלא יבביחה הבעל כדי שלא יפקיד כשיגבו מעדיות שלהן. וזה נכון לענ"ד הקלושה. ולפי"ז אל דר"מ כר"י ור"ע דס"ל בדמזיק שיימינן ס"ל כתובה לרבנן: מ"ג מה שתמה התוי"ע (גשים ה"ב)

ד"ה לתחילת פירות מה דפי' הרע"ב תרי שמעתא אין בתוכן ואין קלוכין. י"ל דהא בגמ' קתני אי קלוכין וכתוכין בפי' וכו': מ"ד יתומים שמתו. פי' תוי"ע מה שהביא בשם הר"ב הר"ד והרא"ש. ולבאורה דברי הר"ב"ד תמוהים דולאי שבבת הרא"ש בכוונה דמי ביקש זאת מידו לשמתה מעלתו. מיהו י"ל דס"ל להר"ב"ד דע"כ מייני מתני' בתקום שאין שם ב"ד. דאל"כ היאך לא יצניחו ב"ד על היתומים לתנת אפוטרופוס לבלתי יהיו רועה. וכיון שאין כאן ב"ד ולאי יש לחוש אלא יתנו כל בני העיר. ואין בזה לא שבבת תוכה מאניו ולא שבבת אחתות מכ"ד. מיהו בלאו הא דקדוקא שהאין יתמה מעלתו. ק"ל עוד דלמה לי בלל הא בבא דמשער פירותיהן. וכי יעלה על הדעת שיתן להם בלתי מעוטר. דאין מתכילין בידים איסור לקנים לתה לי אם שתו בעל בעל הבית אי מי שהוא שמתכילה דבודאי אין הקנים יוצאו לאחוז בלתי יעניים לסם גדול. ומו"ק לתה מי קתני אי אמינה אביהם אפוטרופוס. משמע דבמיהו ב"ד אין הדין כן וזה ודאי איהו קתני אי אמינה אביהם אינו אפוטרופוס. (לכן י"ל לאורחא דמילתא הוא בשמעתא עפ"י ב"ד והו"ל למיתני אי אינו אפוטרופוס. רק שהוא משניה עליהם בכל ענין לבלתי יתעוטעו בכסיהם ומיהו עשאים פירות כפי עוכך היתומים והוא שוכר להם אים אשר יהיו אלו קמוכים על שלחנו אשר יתכילם וישקה ויכלם וינהלם. ועתה הא קמ"ל מתני' דזה ודאי פשיטא שיעשנו פירותיהן. אך על מי המיוב לעשר פירותיהן אשר יתכלו משהותיהן. וקאמר מתני' דאותו בע"ה שקמנו לשלחנו. ולא שתמתה מעלתו לאפוטרופוס. רק שמיעתו האפוטרופוס של ב"ד ובכוכר. וכיון שמעניה מקודם לדברים קנים פ"כ המיוב עליו לעשר פירותיהן. אבל כשמתה אביהם ודאי אורחא הוא שיתיה לסם אים ממיודעיו אשר יעניה עבודה לכל דבר מגדול ועד קטן. ולכי קתני אי שמיעה אביהן אפוטרופס אשר יקמנו על שלחנו. ועתה זה הבע"ה ודאי אין שיומת שבועה עליו שכבר מוטל על האפוטרופס להשגיח גם עליו לגלתי יזיק לכסי יתומים. וממנו יפקד כל דבר וסכל כאן בעזה"ו). מה שבאתר הסשבר אינו דמוכח ממעשה דקבתא דמייני בלא אפוטרופס. דלמה מתו קרובים לפני כ"ל ולא מתה אפוטרופס. וגם קמ"ל אף דבני דעת בע"ה לתרוס ולעשר. מ"מ לא בפי' דעת אפוטרופס. ומזה הוכיח כ"ל גבי קבתא דב"ב כאפוטרופס. וכראה לשבא קושיא הל"ל דודאי תרומה ומעשר שי פשיעה דאסורים בלתי מעוטר. אבל מעשר לוי ומני אין איסור בהכילתן כדאיתא לענין דמאי ואין כאן רק גזל הבעב. וזה אין בת לאיתי אחר לאוציא מן היתומים קנים וליתן לאלו דזה לא מליף מעשר תוב. אבל מי שמתו אלו יש לו דין אפוטרופס ומחויב לעשר. ומזה הוכיח ד"ל גבי קבתא דיש לו דין אפוטרופס שיוכל למכור. והא דקתני אינו אפ"ל דב"ד כמי אינו של יתומים. ובלא"ה י"ל דהוכיח ליה מדמתני' המעשר הא לא כעשה בלית והוי תורם אלא מדבת. א"ו הוי כאפוטרופס וכבליה כאילו נתנה מתנה שאינו לאדם וכו'. ומזה ק"ל על הרא"ש שהקשה על הרא"ב"ד דמאן ממיל ומאן שניק. א"כ המעשר נמי לא יהא מהני. א"ל דיש כבליה:

פרק ו מ"א וכן האשה שתמה שתקבל. מלת וכן תמוה *) וי"ל דכתו שהוא שיעה כן היא עושה בלית לקבלה ודותק. וכ"ל דקאי אחיבא דקתני בשאומר שתקבל אינו דין בלבוש כאילו אמר סולך. וזה הוא שיקר מילוזא דקמ"ל בריעא דהשקבל והולך שוין. ועלה קתני דה"ל כשהיא אמרה שתקבל. והוא אמר שני שלבוות לבעיל דהיינו שתקבל לו סולך בזה הוי איפכא סולך כשתקבל. ולא אמרי' דבמאי שאמר הולך בעל בשלוחתא דידה ויכול לחזור. כיון דלא אמר לחדיא אי אפשי שתקבל לה. ובזה א"ש פירש"י במלת לפיכך דכיון שכן לריך לומר לחדיא אי אפשי ואז יוכל לחזור: מ"ב קיבל וקבע. הא דנקט וקבע י"ל דוקא כשהגע קבוע לפיכו אז בני' עדים שקיבל. אבל אי הגע אלא לפיכו לא בני' רק עדי אמירה. וכן יש לפרש לשון הרמב"ם המובא בתוי"ע: מ"ג לפיכך אם לא הבעל לחזור. אלא לפיכך תמוה דכיון דקתני אינו נע בתוי"ע: מ"ד לפיכך אם לא הבעל לחזור. ולדעת הרי"ף דס"ל גבי שחבור אף דאמרת הוא עד שיגיע לה ממילא דיכול לחזור. אבל כשעושה עובה בזה לגד ישראל הוי עובת הנאה אפ"ה מתחיל הגע כשיגיע לידו רק דא"י לחזור דכיון שמתנה המקבל הוי אמרת לה אפ"ה דהגע מתחיל כשיגיע לידו רק דא"י לחזור דכיון שמתנה המקבל הוי אמרת לה קמ"ל כיוהשלמי במשנה ח': מ"ד עי' תוי"ע ד"ה ר"ה אומר תיד שמביא דברי יהושלמי. ומדברי וגם מדברי הר"ן המובא לעיל בתוי"ע אהכא ממקום פלוגי. משמע דבשהיא מוכה עליה והוא שתמן ונתן לו גע. אז לריך הגע לקיים כל אשר היא מתנה עמו. ולא אמרי' דשגע להולכה בעל כרחה מגרש. דודאי הוא נתן אדעתא דהוא לא עשה עליה רק הסכים לדבריה. ובזה תבין דברי הירושלמי דמיירי שהיא אמרה הבא לי ממזרת והוא הביא ממעבר דרך שירה אינו גע עד שיגיע הגע למזרת ולא מהני מה שיגיע לידה:

פרק ז מ"ד רי"ה מבוטלת ואינה מגוכלת. פי' תוי"ע מה שפירשו התוס'. ולבאורה ק"ל לפירושם דהא ר"ו ס"ל אפי' לא כתב מהיום אפ"ה אמרי' אמנו של שטר משיה עליו. וכיון דמוכיח ודאי מוכיח דמזמן השטר מתחיל הגיבוריו. וא"כ למה יבבא כשכתב מהיום. וי"ל דגרע דלמה ליה לכתב מהיום למה לא סמך על הזמן. א"ו גילה בזה לאינו הלה בזה שהזמן מוכיח דאיכא מהיום. ומ"מ מידי ספיקא לא נפקא. א"כ י"ל דאיירי בעוד שהוא חי. וא"מ כמ"ש הרע"ב ואין הע"מ לענין בת עליה הבעל רק לענין אשה תלוי וקלרתי: מ"ו על מנת שתניקי את בני. פי' תוי"ע. לכאורה לא אבין מה זה ענין להאי דאיצטלית. דהתם י"ל דלא רצה לגרשה כלל אלא משום שרצה לקבל האיצטלית. אבל הכא כשאינו מגרשה אכ"ש שהיא מחויבת להניק בנו מזה מן המלאכות שמחויבת אשה לבעלה. א"ו דעיקר כוונתו לגרשה ואגב עשה תנאי זה בשביל תוכת בנו וכשמת בנו אוב אינו לריך:

פרק ח מ"א והיא במוך ביתה. פי' תוי"ע. לכאורה ק"ל למה לא אמרי' בגמ' דלמ"ל קיון פירות לאו דקה"ג דמי לא בני' גיעה ואלה באין כאחד דהגוף אלה. דהא בב"ב פ' מ"ה גבי דין יום או יומים מוכח דבכמי אשה לבעלה. תניא אי אמרי' ק"פ בקה"ג דמי. וא"ל דמייני אחר תקנת אושא דהוי כלוקח. דהא רבא אמרי' קאי ובזמן המבה לא היה תקנת אושא. ועוד הרי רבא קאמר בב"מ דף ל"ו בעל בגבכי אשתו לוקח הוי מדר"ו ב"ח. משמע דבלא תקנת אושא לא הוי אלא כמוכר או מוכר (ומיהו בלא"ה ק"ל התם דמייני בפרה שהיא אלן בכל. ובזה ודאי אין סברא אלא יהא כלוקח אף קודם תקנת אושא. כדאמינו בפ' האשה שנפלו גבי נכסים בתחקתן דמשמע

*) בתשובות שלפנינו ליתא מלת „וכן". מהבעל

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

שהבעל חייב באחריות עי"ש וכו"ק). ובמאי דמשני דבא גיטה וחלבה באין כאן. קשה לכאורה במאי קיבה היא הקרקע וכיון שאינו שוה קנין ואין קונה קרקע מד שהל הגע והבע אינו חל עד שקנתה קרקע ועדיין קושית הגמ' במתיבתה עומדת. ואין דמי לעבד דהתם אינו נותן לו ידו לחוד הוא שוכה בעצמו אפי' לא חל השחרור. ונראה דלק"מ דהכא לא בעי קנין דבשוה נתן בע הוא משלם עצמו ומתילה שכתה בלא קנין. ואף דבפ' שכותב אחרי' דבשוה לא מצי לשלם. הייבו משום דצריך לשון מתנה. אבל בשעה שהוא משלם עצמו גם מן האשה ודאי הוי פיוסן מעליא. אך ק"ק מהא דקלתה דמתי ל"ל קלתה וניעה באין כאחד. ובקלתה היה גם הנוף שלו משום מה שקלתה אשה וכו'. שהרי הוא נכסי ל"ב וחייב באונסין. וגזה ניעני קנין. ושקה כ"ל. וי"ל דמה שהוא לצורכה ולאשמעינה הוי לדבר הנתון לה כ"מ שאין לבעלה רשות בה ולא בעי' לומר קלתה וניעה באין כאן: שם אפי' הוא עמה במעה, עי' תוי"ט. דנמעה אלה מי גנוב י"ש הוי גנ, וק"ל אפי' לא גנוב י"ש למה לא תקנה הבע דכליו של אדם קונות לו. כמו בני קלתה דודאי הוי נמי מעשה כליו. וי"ל דשאני מעה לפי שמולב תמיד על הקרקע בעיל לבני קרקע. דהתליגו לפנין תפלה באו"ח דדבר שאינה מעלבל תמיד ממקומו אינו מוצן. והבנוב י"ש הוי רשות לעצמו. וכן לענין תפלה מוצן בי"ש. עי"ש ודו"ק:

פרק ט מ"א המגרש וכו'. עי' פי' הרע"ב והתוי"ט דכשאומר הנאי בשעת כתיבה קודם נתינה פקול דלא קתכיון אבריה בגע דכתיב לה לשמה וכתי' מגורל בשת כתיבה. אבל הכתיבה לא בעי' מגורלת כדלקמן בני ציון שיין שתעברנו. ולפיכך יכול להתנות בשעת נתינה כי"ל בכוונת דבריהם. וקשה לי דבפ"ב בני כתבו על נייר ממוק פירש"י ושמא ימחוק התנאי עי"ש. ולפי הכ"ל יהיה אסור לכתוב תנאי במוך הבע דאין הכתיבה מגורלת. ומיכן ידודי מהר"ם ל"י דזה בדיוקו על שטר זה מי יתקיים. אבל כשכתב שמתה בנע ומתנה בע"פ. א"כ אין הדבר הכתוב בנע זה מגורל. כן נראה לו. ודע דמה שהזכיר בריבה אין כוונתם ממש מעשה אין בריבה. דהרי רש"י כתב דף כ"ה דתנאי הוי כמגורל משום דבידו לקיים, רק כמש"ל משום לה לשמה בעינן מגורל לנמרי אפי' לי אמרי' יש בריבה. ובמתיבה מליא בבריבה כמו בעלמא. ובני ציון שאשתרבו הבר אפי' לי א"ב, דת"ת ידעינן שיש כאן בע ודו"ק: מ"ב גרושה וכו'. מייבי בגרושה קודם שנשאה דומיא דאלמנה לבה"ב והלוה להדיות. אבל בשאשה פ"י בע זה אפי' באין לה עליו קידושין אפשר לומר דפסול. כגון שאמר לאחי והוא יבם ומומתה לו לאחר מותו. וכ"ש בתוי"ט ד"ה אלא אלמנה כו' אלא לבה"ג ולבהן הדיוט ע"כ: מ"ב הרי את בת מורין. מ"ש התוי"ט לאלא בין עבד לאשה בשם ירושלמי ק"ל מדאמר דף י' שוו גיטי נשים לשחרורי עבדים ולא קאמר בגמ' לשטורי הך דר' יהודה. וי"ל משום דלאידך מ"ד בגמ' אין חילוק. רק משום דזה מיקרי מוכיח (רק לרש"י ותוס' קשה): מ"ה ונשתברנו וכו'. למ"ש הסתוי"ט ולמ"ש תיתוי לעיל מ"ת לאלא בין כתיבה לנתיבה יש כ"מ לדיוק שיש שאמרו לבני סופרים לכתוב גם לבשותיהם ושכתו איזה אמר לאיזה לא אמרי' שיהם כותבים לשניהם. דהרי בעינן מגורל בשת הכתיבה. ולהכי נקיט תנא דמתני' דוקא בנתיבה:

סליקא מסכת גיטין

מסכת קדושין

פרק א מ"א בתיבת הבעל עי' תוי"ט שהקשה בשם רש"י למ"ל גז"ש ותי' דה"א דבאחר עשה. הקשה ידידי מהר"ם דבלה"ה קשה מלא תהיה אשת המת לאיש אל יבמה יבא עליה. משמע דאשה דעלמא מותרת. וע"ק לי מאלמנה לכהן גדול משמע דלישאלא שרי. ול"ל ג"כ כתי' רש"י דה"א עשה. והא דלא קאמר רש"י לעבור בב' לאוין. ז"א דאי הלאו בתקומו שומר שהוא בתיבה א"כ לא שייך עוד לאו אחר דמיבה ומלקות לא עבדינן. ולהכי קאמר דהלאו מיעקר. ומשאר הטעם דשתיב בני עריות ושמרתם את כל חקותי. (וי"ל דלא קשיא לרש"י מהא"ל די"ל כמו דאמרי' בגמ' ק"ו בני יבמה שהיסור קל. ה"נ י"ל דהו"א דמיירי בא"א שדינה בחנק בזה מיתה מתיבה. אבל בעברה שאחותה שהיא בשקילה ממונה. אבל מכי ימות האיש האחרון שפיר מוכח דדוקא אחרי הומשאה אסורה. הא קודם הומשאה מותרת: שם בעבר. התוי"ט תמה על הרמב"ם ורע"ב שפי' בעדים על שעבר וביאה ולא פי' כן על הכף. ואפ"ל משום דילפי' מממון דבעינן ב' עדים וא"כ בכסף דממילא ממון הוא בעי' עדים אפי' בלי קידושין. ויאולרנו רק לאשמעי' בשעבר וביאה וק"ל: מ"ב בכסף ע"י אחרים. ע"כ מיירי בלא בפניו. דבפניו לא נהג מעשה שטרות בלית. ואפ"ה הבע יכול לקבל ככף שהרוהו לחוב לו שלא בפניו משום דהוא יכול לשאברו בלי דעתו על עבד. ועשה ג"כ שליח בע"כ: מ"ד נקיות בשמיכה. מה שתמה התוי"ט על הרע"ב לא הבנתי היאך יכול לפרש בדבריו במ"ש דבר בלשון מפץ. ועי"ז הולרך התוי"ט לשאול טעם לדבר. שלא א"א לומר כן דהא כתב הר"ב דהכל הוא בתשיבה ואין חילוק בין כל התפילים רק במקום תנאי וכ"כ בוותנו בכתב"ם: מ"ה אלא בתשיבה. התוי"ט תמה על רמב"ם וכתב"ד דפי' דבתשיבה דמעות קיבות מה"ת. והכתים מקרו משיבה. וי"ל דודאי גם כ' יוחנן ס"ל הך דבשא מיד לאמעי מעלמין משמר וחזקה. ומכות הוי בכלל מיד שהוא נ"כ מקור מיד ליד והוא הניפין על מפץ. ופי' מיד עמיתך ל"י הדבר הבא מיד עמיתך דהיינו מעות וזו"ק: מ"ן ראתייב זה בתליפיו. התוי"ט הקשה ניחוש בני הניפין דיאמר לו נשרפו חוטך בטליה. ולא הבנתי מאי קשיא ליה דאלא מאי לא יקנו בתליפין בתשיבה אי' א"כ יאמר המוטן לאחר לא משך נשרף הפלך בעליה כמ"ש התוס' בפ' הזהב דף מ"ז ד"ה בשרפו אי תשיבה נדבה לא תקנה יאמר הלוקח לחוכר נשרפו חוטך עכ"ל. אבל במעות שפיר הוטילו בתקנתן דאינו קונה. ואין לחוש שיאמר נשרפו מעותך דהרי בספים אין לסה שמירה אלא בקרקע. ותייב מעשה שומר כמ"ש התוס':

פרק ב מ"א בזו בזו וכו' ואם לאו אינה מקודשת. הא' ואם לאו הוא מקודשת. הבנה. אמנו שדיין לא השמיענו דבפחות משו"פ אינה מקודשת. ודוחק לומר דאיידי קתני. ואפ"ל דאשמועי' בהאי יאורא אפי' הוי מוכחים לפניהם עוד המרים אמר על ג' מסה בזו בזו ואינם שוה פרוטה אפי' אמן לה אח"כ עוד הכבה המרים על

דעת קידושין הראשונים נתן לה דומיא דקנלונות דלקמן מ"ו ולא מהני. וע"כ לאחר אחרי ומחוור יותר דאשמועי' בהאי יאורא שנכלל עוד דין אחר בפי' דבני הסגא והוא כשנתן לה ג' שמרים ואחת מהן אינה ראויה לקידושין כגון איסורי הנאה וכדומה ואינה שוה כלום וכ' מסס יש מו"פ אינה מקודשת. אפי' גם שיש הכירה בה וידעה שא' מהן אינה שוה כלל. (ועי' ב"ש סי' כ"ח ס"ק י"ז ויש לומר דבבני בלא הכירה). דזה דומה כאילו אמר לה התקדשי לי בג' דינרין אלו ואין בידו כי אם שמים דודאי אינה מקודשת. וה"פ אם יש בכולן לצרף לכדי שו"פ מקודשת. ואם לאו שא' מהן אינה ראוי לצרף לכדי שו"פ אפי' יש בשאר שו"פ, או שאין שו"פ כלל א"מ. ומופס זה שלשון ב' פירושים. מדא לשומרת לאפי' יש בכולן מקודשת. ומדא לקולא דבעי' שיהא בכולן לירוף שו"פ וכ"ל. אבל באומרת התקדשי בכה"ג דא' מה"ב אינה מקודשת ובדיון ל"ש דין זה: שם עי' תוי"ט בד"ה התקדשי וכו'. שמתמה על הרמב"ם והרע"ב שפסקו כמתני', ובגמ' אמרי' דבר"ש אמיה וסס פסקו בנדרים כרבנן. ונלע"ד לפרש דברי הרמב"ם דלכאורה קשה דבשבועות ס"ל גר' יהודה דשבועה לכל מ' ומ' דלא בר"ש. והרי ר"י ס"ל בנדרים ובגיטין פ"ש מ"ג דדיש שאינן מוכיחות אינן ידים, ולריך לפרש דבריו להדיא אפי' ידעינן כוונתו. וא"כ הכא דבהא ס"ל דשבועה קאי אכולם מ"מ הא אינו מוכח מלשונו. וס"ל כיון דלא מוכל להעמיד בכוונתו שוה כוונה אחרת דהרי ממשה מובנין אותו ובשבע בגדם. וכשנדע שכוונתו כך א"כ לא אסר מלשונו כלום קאי שבועה אכולם. משא"כ בני הרי את מותרת אפי' נדע שכוונתו לגרש מ"מ אסר מלשונו לשון גירושין. ולהך ניעגא שסברא התוי"ט בפ"ש דגיטין דשמעת דר"י משום דלא ידעינן מי כוונתו לגרש ובהרי את לכאמר מסני אף דאסר מלשונו. מ"מ נמי יש לחלק דהתם נמי ידענא מלשונו זה שכוונתו כן הוא. ולפ"ז קשה מאי הוצרך רבה לומר כר"ש אמיה מתני' הא כר"ש נמי אתיא. דנמי דא"ל דיש למשמע המקדשי אכולם. מ"מ הא לא מוכח כן מלשונו ויוכל להיות דכוונתו לקדושין אחת. בשלמא לרב ניחא דבעינן מוכח מלשונו ממש אף דידעינן כוונתו א"כ אמי שפיר כיון דע"כ צריך לאחוק לכל כ"ל מהא דשבועות דאי מוקמינן בכוונתו שבועה לכל ג' א"כ לא אסר מלשונו כלל. וס"ל דמוקמי המקדשי אכל ג' ולא אסר מלשונו כלל. אבל לרב ניחא דלא אליא בלשון רק בכוונה. ולכך בהרי את לעלמך אף דאסר לשון מ"מ ידעינן בירור כוונתו. א"כ מני אתיא כר"י. דבשלמא בשבועות שפיר כל"ל. דא"ל כוונה אחרת דודאי הסיב כולם אעשתה. משא"כ בקדושין דים להעמיד פרטא מדא לו הדבה. והוי ידים שאין מוכיחות. ול"ל דבכ"ש לרב כהך ניחא דבלשון תליא. ולפ"ז מתורץ הרמב"ם לשיטתו דפסיק כר"י וא"כ יש לאוקמי מתני' כר"י וכל"ל. ודו"ק היטב:

פרק ג מ"א וכן האומר לאשה. ממלת וכן דמשמע שהוא כעין דינא דריבה. יראה דמייבי דינא שהיה הראשון מהדר עליה לקדשה. וקמ"ל דלא אמרי' עדיין היה דעתה על הראשון ולא נתנה ומקני לשני: שם בת ישראל לכהן. עי' תוי"ט בשם הרמב"ם. נראה דהרמב"ם הבנייתו מוכחין. דאילו לפי' הר"ב קשה הא פסקינן אפילו למשה לאשונה האומה פוסל ואינו מחיל רק לאחר י"ב חדש ול"ל להר"ב דמיירי לאחר י"ב חדש. ואולי נזה סברה בגמ' דלעולם בס' עומדת: מ"ה אפי' שלא הבעלתו. עי' תוי"ט בשם הר"ן דאינו הבעלתו לא היה צריך לכפול תנאו ולא דמי לגיטין פ"ד מ"ח גבי אילונית דפליגי בתנאי כפול אע"פ שלא עשה אלא משום אילונית שאני התם דלא ידע בבירור שהיא אילונית רק שחשב כן כמו שפי' הרמב"ם עי' תוי"ט שם. וכיון שעשה הדבר על הספק גמר ומנרש מספק אי לא כפל לאחרי דהא ודאי עדיין לא בדקה בסימני אילונית משא"כ הכא דבורר היה לו שהיא בהנת ומשום כך עשה: שם לאחר שיחלון. מה שפירש"י דקודם קדושין מופסין בזנות היינו דאלא"ה הא אמרי' שבועות נ"ע דבר שהוא בידו מסני אף שבע"ל: מ"ן ואיני יודע למי קדשתיה. עי' מ"ש בזה במ"א לקשות בשם אדמו"ר הגאון מב"ד דק"ק פוזנא מהא דאמרן לפה שאסר דאפי' בלי מיגו נאמן אב כמו אחר. ול"ל הלעיר תלמידו דאפשר דאם לא היה מיגו. א"כ כשאומר את בתי נאמני לאיש אסרה לגמרי ולא היה יכול להתירה בשום אופן. א"כ היתה בחזקת איסור ולא היה אחר נאמן שהוא קדשה. אבל עכשיו שהוא יכול להתירה. א"כ בזה שאסרה אינה בחזקת איסור לכל העולם דהרי יכול להתירה לאקדשה. לכן אחר נאמן דאינה מיאיסה מחזקתה: מ"ח בשבים ופדיתיה בין שהיא גדולה וכו'. מה שהקשה הר"ן (מוצא בתוי"ט) ד"ה בשבים דלהיות במיגו דגרשתיה. לא הבנתי דאמו מיגו אליתא כב' עדים לפוסלה. והא דקדשתיה וגרשתיה נאמן סיינו משום דבידו לפוסלה. ובידו עדיף ממיגו. והא דאמרי' הפה שאסר שהוא בא להעיד בפיגו על דבר הצריך ב' עדים לא מהני מיגו. ובריטא דהוא מעשה דבידו לפי הס"ד דגמ' הוי כמיגו דשתיק ועדיף ממיגו דעלמא. או שהקשת הגמ' דרהמנא הימנה אבל מיגו לא שייך לפוסלה. ונראה עוד בתמת כוונת הר"ן רק דהוקשה ליה דודאי בשגרשה נאמנות נמור לא מהני מיגו בעדים. אבל הכא דאמיגו דאב ע"כ אין צריך נאמנות ב' עדים. ואיהא תיקן דחידוש הוא ולעולם בעי' עדים: שם אין הנוגרות בכלל. עי' תוי"ט. לבאורה אי לא מייבי בשאשתו אליא אין זה מובן. דנהי דלאו פשיטא דאשמעי' דיוקא. מ"מ הרי הלשון אין הנוגרות בכלל אינו עולה יפה דאפי' אילו הוי דשתיה על הנוגרת אינה מקודשת. ומאי קס"ל דס"ל דלא מייבי בשוויתה אליא. ולכאורה היה עולה בדעתו דה"פ אינו בכלל עשתפק אולי עשה האב שמקודשת על ידו. וא"כ טולן בספק אלא הקטנות מקודשות ודאי. וס"מ שהבא על שתיהן חייב הטאת. אך אינו מחוור בודאי אדם יודע שאין לו לזכות בנוגרת כדמתניתו בכמה דוכתי. לכן נלע"ד דה"פ דבשלמא ל"ד הוי קידושין דהולך לשמיעתו דיוקא. שפיר נקיט אין הנוגרות בכלל כדי להשמיענו ג"כ דין זה בשאשתו אליא. ואייבי מתני' בשתמת בכל אופן בין אליא ובין אין אליא. וזה ידע גם המקשה. אבל לפ"ד לא הוי קידושין א"כ אין מידוש כלל רק בשאשתו אליא. א"כ קשה למה נקיט נוגרות לכון רבים דמשום דיוקא לא איצטריך אע"כ דהוי קידושין:

פרק ד מ"ח אינו נאמן. עי' תוי"ט שמתרץ דעת רש"י מקושית הר"ן דאפי' אין חזקה בשרות אינו נאמן. ולא הבנתי הא מאי חזקת בשרות שייך על זה הבן שמעיד עליו שנולד בפסול. אלא חזקת הפה מהני לבנה. וא"כ בשובר נמי איכא חזקה זו. גם על הרע"ב קשה כן לכאורה דכתב אפי' עובר אינו בו חזקת בשרות מאי אומרים

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

דהאי מהאי הרי רק מחמת חזקת האם הוא. מיהו על הר"ב י"ל דמ"מ דבותא היא בעובר אפי' כיון דאין נעלמותו חזקה רק מאם והיא בעצמה מודעה חזקתה שהרי מודה היא. אך דברי המוי"מ עדיין אינן שוגים בזה. דלפי האמת ודאי לא אתאי לא אתאי מדיבורה שאין אדם מגיס עצמו רצונו. ואגולי לשונו הייתי אומר שדברינו כנים לכ"ע לשיטתו דס"ל בפ' האומר גבי מעשה דינאי המלך דבשאתו דנין על הולד אין חזקת האם מהני. וא"כ גם על גבי זה ממזר הולכך רש"י לפרש רק משום קורבא. דאין חזקת האם מועיל לכן וכ"ל דבריו, ועוד נלע"ד בדרך פירש"י. דמדקאמר בני זה ממזר א"כ כיון שאומר שהוא בנו. ע"כ אין אנו מכירין את אמו דאילו מכירין את אמו והוא ממזר א"כ אינו בנו. וכיון שכן אין כאן חזקה כלל דשמא הוא וגם אמו מולדו בפסלות. והא דכתב הר"ן חזקת בכורות ג"ל לאו חזקה ממש. רק שמוחזק לנו זה האיש שהוא בכור כמו שמלינו בגמ' דמוחזק לן באחי ובני. אלמא דזה מיקרי חזקה. ובני מייני מתני'. וע"ז שפיר כתב המוי"מ דבשובר ליה חזקה זו דמוחזק לן וחזקת אמו לא מהני לרש"י כנ"ל. ורש"י ס"ל כיון דמתני' בכולא פירקא מיירי לענין יחוס. וא"כ צריך לבדוק את אמו ובלא"ה לאו מיוחס מיקרי. ואיך זה מוחזק לן בכשר ליחוס אי לא מכירין את אמו. וא"ל דגם הר"ן אין כונתו דמיירי דוקא דמוחזק לן. ומה שכתב חזקת כשר ס"פ כיון שהוא מוחזק עכ"פ שאינו ודאי ממזר ואביו הלא לעצותו ודאי ממזר ודאי אינו בשאר דבר שבעולם. ולפ"ז גם בעובר אינו נאמן מהאי טעמא לעצותו ודאי ממזר רק בשאר בספיקו כיון שאין מכירין את אמו. וא"כ עדיין אין מיקרי המוי"מ על רש"י מספיק. דודאי אף בלי חזקה הגיע שפיר מקשה הר"ן דאין להאמינו לעצותו ודאי ממזר ובשאר בספיקו. והנכון כרש"י כאשר מירץ הרב בעל ספר באר אברהם דנקיט רש"י הכי דאפי' בס"ח אין אביו נאמן להעערף פס אחר: שם רי"ח נאמנים. פי' מוי"ש שמדאיק לתרץ בי' ז'. ולענ"ד נ"ל לפי מ"ש לעיל דפ"ב ריש מיירי דאין מכירין את אמו וא"כ אין אמו יודעין ג"כ בבירור שזה אביו. רק אי מיירי שידעו' שזאת אמו אך אין אנו יודעין אם אמו כשירה. אבל אי לא ידעינן מי אמו ג"כ לא ידעינן מי אביו. וזה ודאי לא פליג ר"י כיון דדילמא לאו אביו הוא ואחיך נאמן לפסלו. ולהכי נקיט נאמנים כדי לאשמועי' דוקא בכה"ג דאביו ואמו לפנינו וידעי' דהוא בנו. ופי' מ"ש לקמן מ"י בס"ד:

כמ"ר ואמר כו' הרי היא זו אשתי ואלו בניה. פי' תוי"ט שנדחק בפי' משנה זו שכ' שפי' המוש' דמוק. ועל פירש"י שקשו התוס' דפשיטא היא. ועוד למ"ל בסיפא ואינו מביא ראיה על האמה. ונראה מאי פשיטא היא זו. אדלכה קשה הרי דאמרי' קתמה בדק בשנאה. מ"מ מדקתני ואמר זו אשתי. משמע דאמו אין מכירין אותה אם היא אשתו רק הוא אמר. ואמה נאמינו על כך שזו היא אותה שיצאה עמו שמא אחרת היא זו. ומ"ש ממשנה י"א שאומר אשה שנשאתי במד"ש מיוחסת היתה אפ"ס צריך להביא ראיה. וא"ל דשא"ה דאינה נפנינו. דהרי בסיפא בחתה נמי א"ל להביא ראיה גם היא שיצאה עמו אתה. וא"ל נמי דלעולם מיירי דמכירין אותה שהיא אשתו רק דאמו מושמין שמא גירשה ובאה אחים אחר לפיכך קתני ואמר שעדיין היא אשתו. דא"כ חדא שבלשון זו היא אשתי לא משמע הכי. ועוד בסיפא דאתה במד"ש. ומשמע מיירי באין כאן עדים שזו שיצאה עמו היא אשתה. ועוד דא"כ לתה מפלגי במי"ח שנשאה אשה במד"ש. ליפלוג וליתני בעדים אם יצאה אשתו עמו ואין אנו מכירין אם היא זו צריך להביא ראיה שזו היא אשתו. לכן נלע"ד לפרש בזה פירש"י. דבריאה מיירי באין אנו מכירין אותה. וא"ק קושיא הכ"ל ממי"ח. די"ל כיון דבשיצאה למד"ש הוה מוחזק לנו באיומה. וא"כ משמעה ובודאי בדק את האשה שנקח אז. דאל"כ היה מרשה את יחוסו ולא היה מוחזק לנו שהוא מיוחס. וזה אין אנו מושמין שמא גירשה אשתו ובאה אחרת (כיון שלא שמענו מזה כמ"ש התוס'). וכן אי מתה אשתו נמי אין מושמין שאחרת שיתה. וכיון שהיא זו ודאי בדקה את כיון שהיה מוחזק לנו מיוחס. אבל בשנשאה אשה במד"ה אין אנו יודעים אם בדקה משולם במד"ש. וא"כ אין כאן פשיטא לחידוש גדול הוא. ובקתי בסיפא נמי שא"ל ראיה על האשה כדי לגלויי דיעה דאפי' אין מכירין אותה ואפי' איכה לפנינו נמי. אבל בלא סיפא ס"ל דדוקא כשמכירין אותה לפנינו אז אין מושמין שגירשה ובאה אחרת. אבל כשאינה לפנינו אנו מושמין שאחרת היא: שם מתה כו' מביא ראיה על הבנים. פי' מוי"ש שמסקנה לר' יהודה ביבמות לאב ומיתן דמעלה עשו. ולא הבנתי קושיא זו. דל"ק ר"י אלא כשמכירין אותו שהוא אביו דאמרה תורה יכיר. אבל הכא דמושמין שמא אין אנו בניו כלל אינו נאמן. וכמ"ש בס"ח:

לקוטים מספר משנת הכמים.

מסכת גיטין

פרק ה מ"ג אין מוציאין לאכיל' פירו' ולשנא קרקעות כו' מנכסים משועבדים. ופי' הרמ"ב אבילת פירות הגזל שדה ומכרה כו' וכן שנא קרקעות. והקר בגמרא אינה שנא קרקעות כולל הרי שמכר שדה לאחרינו ובא בעל חוב ובדפה גובה את הקרן מנכסים משועבדים והשנה מנכסים בני חורין, והקשו התוספו' במסכת בבא מציעא דף י"ד דבפרק מי שמת דלא הגמרא לחכיות מזה דלאקני קנה ומכר גובה אדרבה לוכח מהכא דלא בני מדלא בני בעל חוב מנכסי' משועבדים דערף ליקח וי"ל דאייני בזה הקרקע שעשה המוכר לבעל חוב אפותיקי וכו' אך קשה אמאי דחיק לחמוי בפ' מי שמת בכרי מאיר ישמיד בשעשאה אפותיקי דלא בע"ח גובה את השנה איהר על הרוצאה כדין יורד לתוך שדה חבירו ע"ש. והנה כל המפרשים נדחקו במה שכתבו ישמיד בחפותיקי דמשמע דבאמת אינו כן הא ע"ב מייני אף לר"מ בחפותיקי דאם לא כן קשה אמאי לא מרוץ הבעל חוב מאותו שדה שערף הלוקח ע"ש. והקשה הגאון בעל המחבר פני יהושע דשם בפ' מי שמת מסקנא הגמרא וכן הוא בש"ע ח"מ סימן קי"ז דהא דבעל חוב גובה את השנה היינו אחי שנה ולא כל השנה משום דהוי כלוח ולוח ואחר כך קנה ומכר דמשתעבד לשניהם ולכך אין הבעל חוב גובה רק אחי שנה והא דקתני גובה את הקרן ממשועבדים אמאי לא גבי בעל חוב מזה הקרקע. ואין לומר דאיירי בחפותיקי א"כ אמאי אין גובה רק אחי השנה הא בחפותיקי מעל הבעל חוב כל השנ' דאמר אינשא אינבאי. ושיין בתוספות בדף ע"ו עמ ע"ב בד"ה הא דלא מסיק והנה בלריך עיון ולי נראה דלפי המסקנא לא קשה כלל קושית התוספו' דמסיק בלוח ולוח ואח"כ קנה ומכר דלשניהם משתעבד ומוכר השנה בעל הבל' כמ הבעל חוב מעשה זה דהוי כלוח ולוח ואח"כ קנה דמשתעבד לשניהם. ממילא לא קשה האיך משכחת שיהא שלוקח גובה את הקרן ממשועבדי' שלקחו אח"כ ואמאי לא גבה הבעל חוב ממנו דאיכא לאיתיר דאייני שלאחר הבדה לקחה המוכר אחר שמכרה לראשון ואח"כ מכר גם לאותה הבדה בחייני שהחוב טולה כשווין של שתי השדות. וכן הוא בסוף פרק י' דכתובות וכן הביא הרב"ב וכן בפ"ח וכן אשה בפ"ח ע"ש: וא"כ גובה שפיר מהראשון ולא הוי מלי לאיתיר שאחתי לך מקום לגבות ממנו הואיל והחוב טולה בשני השדות. אך אחר שגבה ממנו הבעל חוב ראשון לאשון חוזר לוקח לראשון על לוקח שני אף שהחוב על הבע"ח טולה בשני השדות מ"מ בשדה השני' הוה לוח ולוח ואח"כ קנה ומכר דמשתעבד לשניהם. ואתי שפיר דהקרן גובה ממשועבדים ובשנה מבני חורין ומולק עם הב"ח בנוף הקרן ולא קשה כלל קושית התוספות רק קושית התוספות הוא על האיבני דגמרא דאקני קנה ומכר משתעבד לו לא ואם תמלא לומר משתעבד לוח ולוח ואחר כך קנה ומכר לקמא משתעבד לו לאחרוייהו.

משתעבד הקנו שפיר דאקני קנה ומכר דלא משתעבד מדלא עריף הבעל חוב משדה דערף הלוקח. ואין לומר דמשכחת כגוונא הנ"ל א"כ היאך מסיק האבני' אח"ל דאקני משתעבד לוח ולוח ואחר כך קנה ומכר לקמא משתעבד לו לאחרוייהו. הא לי אשבר לומר דאקני משתעבד ובאם לוח ולוח ואחר כך קנה ומכר שיהא רק לקמא משתעבד א"כ היאך משכחת שיהא הלוקח גובה את הקרן ממשועבדים. וא"כ קיימת התוספות על האיבני' והוכרחו לאוקמי בבעלו אפותיקי. אבל לאוקמה דמשתעבד לשניהם אינו מוכרח לאוקמי באפותיקי ולא קשה קושיית הגמרא לאפותיקי דלא אייני בחפותיקי. ולפי זה מחודש נמי קיימת הגמרא מאנה שמת' בפרק י"ש מה' מלוה על הרמב"ם שפסק דהלוקח גובה הקרן ממשועבדי' ואני שנה מבני חורין ואתה עליו קושית התוספות הנ"ל. ומה שהירן הגיע עליו הרמב"ם לעלך ע"ש. גם הקמ"ע הארוך בזה בסימן קי"ז. ולפי מה שכתבתי לא קשה כיון דפוסק דאני שנה גובה מבני חורין והיינו כמסקנת הגמרא דלוח ולוח ואחר כך קנה דלשניהם משתעבד ולכך אינו גובה רק אחי שנה. א"כ ממילא מתבאר שפיר דקרן גובה ממשועבדי' כנ"ל דהיינו מצד שקנה המוכר אחר שמכרה לו ואח"כ מכר לאחר כנ"ל: **אבל** קשה לרב נחמן דסובר בפרק מי שמת דף קנ"ז דלוח ולוח ואח"כ קנה ומכר דלקמא משתעבד וא"כ האיך משכחת דקרן גובה ממשועבדי' ע"כ צריך לומר כתירוץ התוספות בבעלו אפותיקי. א"כ מאי פריך הגמרא לרב נחמן דסובר בלוקח מגזלן לית ליה שנה ממתניתין דהכא דאין מוציאין לאכילת פירות ולשנא קרקעות מנכסים משועבדים ממשועבדי הוא דלא גבה הא מבני חרי גבי מאי לאו בלוח' מגזלן אלמא דיש לו שנה ומשני לא בלוקח מבעל חוב. ופרי' והא מדכיש' בגזלן סיפא נמי בגזלן דקתני ריעא אכיל' פירות אלימא בבע"ח בע"ח מי אית ליה פירי הא אמר אמוראל בע"ח גובה את השנה שנה אין פירי לא אלא בלוקח מגזלן וקשה לרב נחמן ע"ש. וקשה הא לא משכחת שיגבה ממשועבדי אף הקרן אם לא בבעלו אפותיקי ובבעלו אפותיקי כתבו התוספ' וכן הביא הש"ך בח"מ סימן קי"ז בשם רוב הפוסקים דבבעלו אפותיקי גובה בע"ח אפילו פירי מבוה דאמר אלמאי מאנה' ומאי פריך בע"ח מי אית ליה פירי. ונראה דהנה לכאורה אין מקום לקושית התוספות מה הקנו דהיאך משכחת שיגבה הלוקח ממשועבדים דלמה לא גבה מאין הבע"ח עצמו, הא אינה בפ"ח דבבא קמא לאונן שמכר שדה לשמעון ושמעון לוי ואתה בע"ח דלאונן גובה מלוי דאמר שיעבודי נכר ע"ש. וא"כ כי גבה מלוי בע"ח דלאונן חוזר לוי לגבות מנכסי שמעון שמכר לו ואתי שפיר הגבה הקרן ממשועבדי' והשנה והפירות מבני חורין. אך התוספות הקנו שפיר על הבריאה דקתני שנה קרקעות כולל הרי שמכר שדה לאחרינו ובא בע"ח ומרפה גובה את הקרן וכו' משמע שגבה מלוקח לאונן נופים ולוקח לאונן לא משכחת שיגבה הלוקח ולא הבע"ח כנ"ל. והוכרחו לאוקמי בבעלו אפותיקי וזה דוקא הבריאה דמשמ' שנה לגבות מלוקח לאונן. אבל משנתינו דקתני אין מוציאין לאכיל' פירות ולשנא קרקעות ולא הגמרא לאוקמי דאייני בבע"ח אינה לאוקמי אף בלא אפותיקי כגון שמכר הלוקח שדה לראה בע"ח דלאונן וגבה מלוי אכ"ל והקשה שפיר על רב נחמן:

[מטעם סבה צדדיית לא נסדרו הדגהות כסדרן לפי כבוד הגאונים המחברים ז"ל].

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org